

รายงานการวิจัย

เรื่อง : การศึกษาชูปแบบการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
โดยใช้เว็บไซต์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับนักศึกษาในสถาบันราชภัฏ
: กรณีศึกษาสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม

โดย ดร. นรีศักดิ์ ประดิษฐ์

คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม

14 กุมภาพันธ์ 2544

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม

A STUDY OF ENGLISH TEACHING MODEL WITH AN EMPHASIS ON
THE LEARNER CENTERED APPROACH BY USING STORYLINE METHOD
FOR RAJABHAT INSTITUTE STUDENTS : A CASE STUDY OF
RAJABHAT INSTITUTE PIBULSONGKRAM

BY : AREE PREEDEEKUN

FACULTY OF EDUCATION

RAJABHAT INSTITUTE PIBULSONGKRAM

FEBRUARY 14th ,2001

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาภูมิแบบการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้วิธี สอนรีไลน์ สำหรับนักศึกษาในสถาบันภาษา : กรณีศึกษาสถาบันภาษาวุฒิบูลลงค์ ฉบับนี้สำเร็จ ลุล่วงได้ด้วยดี เพาะได้รับความกรุณาจากท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ บุญมา ที่ได้เสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไขการทำวิจัยในทุกขั้นตอนเป็นอย่างดียิ่ง ขอกราบขอบพระคุณ ท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา ที่กรุณามาให้ ความอนุเคราะห์ในการเข้ามายื่นและพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม ให้ข้อเสนอแนะและปรับ ปรุงแก้ไขงานวิจัยจนสำเร็จ

ขอขอบพระคุณผู้เขียนรายทั้ง 8 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์วิราพร พงศ์อาจารย์ ดร.สุขแก้ว คำสอน และผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภา อักษรคิรุ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการ ตรวจสอบความตรงเริงเมื่อหน้าและดูคุณสมบัติของแบบสอบถามความคิดเห็นต่อกระบวนการเรียนการ สอนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป และขอบพระคุณ อาจารย์ทวีศักดิ์ มนัส อาจารย์สุนเมธ แสงนาพร อาจารย์ Mick Andrew อาจารย์ Mary Andrew และ อาจารย์ Crystal Mackay ที่ได้ให้ความกรุณาตรวจสอบความถูกต้องของภาษา ความตรงเริงเมื่อหน้าและดูคุณสมบัติ ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไปและให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงอย่างละเอียดทุกประการ

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.นุนควรณ ภานุยานประเสริฐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อันวยพร สุนทรสมัย และ ดร.ผ่องใส ศุภารยากันต์ ที่กรุณามาให้ข้อเสนอแนะและให้กำถังใจในการ ทำวิจัยด้วยดีเสมอมา

ขอขอบคุณอาจารย์สุรพล ห่องงาม ที่ได้ให้ความกรุณาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ คุณใบศรี น้อยกลิน คณนาทธิอมร์ ไกกุล และคุณปองปริยา ปานสมบูรณ์ ที่กรุณาพิมพ์งานวิจัยฯ สำเร็จและขอขอบใจนักศึกษาทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการวิจัย และรักษากฎหมายของสถาบันภาษาวุฒิบูลลงค์ ที่ได้ให้ทุนสนับสนุนในการวิจัยครั้งนี้

ชื่อโครงการวิจัย “การศึกษาดูปแบบการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้
วิธีสอนรีไลน์สำหรับนักศึกษาในสถาบันราชภัฏ : กรณีศึกษาสถาบันราชภัฏ
พิษณุโลก

ชื่อผู้วิจัย นางสาวรัชฎา บริสุทธิ์
เดือนและปีที่ทำวิจัยเสร็จ 14 กุมภาพันธ์ 2544

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาดูปแบบการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้วิธีสอนรีไลน์สำหรับนักศึกษาสถาบันราชภัฏพิษณุโลก 2) เปรียบเทียบความสามารถของนักศึกษาในสถาบันราชภัฏระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยวิธีสอนรีไลน์และกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติใน 2 ล้าน คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดเห็นที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษดังกล่าวทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้เป็นนักศึกษาปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ที่กำลังเรียนรายวิชา การอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คน คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จากการทดสอบนัยสำคัญของมัธยมิติทางคณิตศาสตร์ของคะแนนความเร้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ (TOEFL) ด้วยค่าที่ (*t-test*) พบว่ามีนักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีที่นิฐานความรู้ภาษาอังกฤษไม่แตกต่างกัน กลุ่มทดลองได้รับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้วิธีสอนรีไลน์ สำหรับกลุ่มควบคุมได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ ใช้เวลาในการเรียนการสอน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ ผู้วิจัยทำการทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสอบถามความคิดเห็นต่อกระบวนการเรียนการสอนของนักศึกษาทั้งสองกลุ่มเมื่อสิ้นสุดการเรียนในเพิ่งพาหนะตุดท้าย โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้ววิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้โดยใช้ค่าที่ (*t-test*)

ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไปและความคิดเห็นต่อกระบวนการเรียนการสอนของนักศึกษาที่ได้รับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยวิธีสอนรีไลน์และวิธีปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05 โดยผู้เรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้วิธีสอนรีไลน์มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ

**Project Title: A STUDY OF ENGLISH TEACHING MODEL WITH AN EMPHASISE ON
THE LEARNER CENTERED APPROACH BY USING STORYLINE METHOD
FOR RAJABHAT INSTITUTE STUDENTS : A CASE STUDY OF RAJABHAT
INSTITUTE PIBULSONGKRAM**

Name of the Investigators : Mrs. Aree Preedeeekun

Year : 2001

Abstract

The purposes of this study were 1) to study the English teaching model with emphasise on the learner centered approach by using storyline method for the students in Rajabhat Institute Pibulsongkram 2) to compare the Rajabhat Institute Pibulsongkram students' abilities between the students learning through the learner centered approach by using storyline method with those learning through traditional methods in two cases : English achievement and attitudes in teaching and learning processes.

The subjects of this study were 40 third year students taken by random sample from the faculty of education, Rajabhat Institute Pibulsongkram who were studying the course "Reading English for General Purposes" in the 2nd semester of the 1999 academic year. They were divided into two groups – the experimental group and the control group. Each group consisted of 20 students. The proficiency of English reading comprehension achievement (TOEFL) scores of both groups were at the same level as analyzed by t-test. The experimental group learnt through the learner centered approach by using storyline method while the control group learnt through traditional methods for 8 weeks – 2 periods a week. An English achievement test and an attitude test were administered to both groups at the end of the last week after the two techniques had been employed during the course of the semester. The obtained data were analyzed by t-test.

The findings of his study were that: in comparing the two groups ,the students' achievement in The 'English Reading for General Purposes" course and their attitudes regarding teaching and learning processes were different at the .05 level of significance.

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ	i
บทคัดย่อภาษาไทย	ii
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	iii
สารบัญ	iv
สารบัญตาราง	viii
สารบัญภาพประกอบ	x
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
สมมติฐานของการวิจัย	8
ขอบเขตการวิจัย	10
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	13
กำหนดแนวคิดในการวิจัย	15
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 และวิสัยทัศน์การศึกษาไทย	16
แนวคิดและวิสัยทัศน์เกี่ยวกับปฏิวัติการเรียนรู้	18
ความรู้ที่ฐานะเกี่ยวกับการเรียนการสอน	21
รูปแบบการสอน	26
การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ	33
วิธีสอนภาษาอังกฤษ	36
การสอนภาษาอังกฤษในสถานีราชภัฏและหลักสูตรวิทยาครุศาสตร์ปรับปรุง พ.ศ. 2536 สาขาวิชาการศึกษา	40
การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	45
การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน	72

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การเรียนการสอนวิธีส托รีไลน์	76
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	103
งานวิจัยในประเทศไทย	103
งานวิจัยในต่างประเทศ	105
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	109
ลำดับขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย	109
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	109
การกำหนดขอบเขตของเนื้อหา	111
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	111
วิธีดำเนินการวิจัย	115
การเก็บรวบรวมข้อมูล	118
การออกแบบการวิจัย	118
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	122
รูปแบบภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้วิธีส托รีไลน์	124
ผลการวิเคราะห์ค่าตัวนี้ความสอดคล้องของผู้เขียนช่วย	129
ค่าตัวนี้ความสอดคล้องระหว่างข้อคิดเห็นรวมแนวบทสอนวัดผลลัมฤทธิ์	
ทางการเรียน กับจุดประสงค์ที่ต้องการจะวัด	129
ค่าตัวนี้ความสอดคล้องระหว่างข้อคิดเห็นในแบบสอบถามความคิดเห็น ของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอ่านภาษา อังกฤษที่นำไปสู่จุดประสงค์ที่ต้องการจะวัด	131
ผลลัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนผลลัมฤทธิ์	
ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดสอบ	132
ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อกระบวนการเรียนการสอน	
ต้านบรรยายภาษาการเรียนและสภาพแวดล้อม	133
ต้านกิจกรรมการเรียนการสอน	135
ต้านเนื้อหา	136

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	ด้านพฤติกรรมการสอนของผู้สอน	137
	ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา	138
	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดจากความคิดเห็น ต่อกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้ไวท์สเปอร์ไลน์ และวิธีปิดตัวห่วงกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง	139
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ		140
	สรุปผลการวิจัย	140
	การอภิปรายผล	145
	ข้อเสนอแนะในการวิจัย	152
	รายการอ้างอิง	155
	ภาคผนวก	169
	ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เขียนรายงานพิจารณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย	170
	ภาคผนวก ๑ แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคิดถ้าหากกับดัชนีที่ ต้องการวัด สำหรับผู้เขียนรายงาน	173
	แบบประเมินความสอดคล้องแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนภาษาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป	174
	แบบประเมินความสอดคล้องแบบสอบถามความคิดเห็นต่อ กระบวนการเรียนการสอนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป	178
	ภาคผนวก ๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	182
	แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการอ่านภาษา อังกฤษทั่วไป	183
	แบบสอบถามความคิดเห็นต่อกระบวนการเรียนการสอนรายวิชา การอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป	202
	แผนการสอนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลางโดยใช้ไวท์สเปอร์ไลน์	209
	แผนการสอนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไปโดยใช้ไวท์ สเปอร์ไลน์ ตามปกติ	214

	สารบัญ (ต่อ)	
บทที่		หน้า
	ภาคผนวก ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	217
	ภาคผนวก ๕ ภาพกิจกรรมการเรียนการสอน	223
ประวัติผู้วิจัย		227

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลศึกษา
Pibulsongkram Rajabhat University

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ผลการสอบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาโปรแกรมวิชา วิทยาศาสตร์ทั่วไปและโปรแกรมวิชาพิสิกส์วัดจากข้อสอบ.....	110
2 กำหนดระยะเวลาที่ทำการทดลองสอนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	116
3 รายละเอียดของเนื้อหาที่ใช้สอน.....	116
4 รูปแบบของการทดลอง.....	119
5 ค่าตัวนี้ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแบบทดสอบกับผลลัพธ์กับจุด ประสงค์ที่ต้องการวัด.....	130
6 ค่าตัวนี้ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามในแบบทดสอบความคิดเห็นของ นักศึกษาที่มีต่อกระบวนการสอนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไปกับจุดประสงค์ ที่ต้องการวัด.....	131
7 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนผลลัพธ์ทางการเรียนรายวิชา การอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง.....	132
8 ความคิดเห็นของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้านบรรยายภาษาการเรียนและ สภาพแวดล้อม.....	133
9 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมด้านกิจกรรมการเรียนการสอน.....	135
10 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมด้านเนื้อหา.....	136
11 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมด้านพฤติกรรมการสอนของผู้สอน.....	137
12 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา.....	138

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
13 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดจากความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยวิธีสอดรหัสหรือไลน์และวิธีปักติดระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง.....	139
14 ความรู้พื้นฐานทางด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม วัดจากข้อสอบ TOEFL.....	218
15 การเปรียบเทียบความรู้พื้นฐานทางด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษวัดจากข้อสอบ TOEFL ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	219
16 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไปก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	220
17 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไปและคะแนนที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลองสอน.....	221
18 คะแนนที่เพิ่มขึ้น จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง.....	222

สารบัญภาพ

ภาพประกอบที่	หน้า
1 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของ การเรียนการสอน	24
2 ไดร鸯์ค์การสอน	25
3 รูปแบบการสอนที่เป็นไปตามเหตุผล	31
4 ความสัมพันธ์พื้นฐานในการสอนภาษาตามแนวคิดของเจ็ค วิชาร์ด และ เท็ด รอคเจอร์ส (Jack Richards and Ted Rodgers 1982)	33
5 หลักการเรียนรู้ตามแนวคิด Constructivism	47
6 รูปแบบการสอนตามแนวคิด Constructivism	48
7 ลำดับขั้นของการคิดจากขั้นพื้นฐานสู่ความคิดระดับสูง	53
8 การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบชิปปा (CIPPA) หรือ แบบประสาน 5 แนวคิดหลัก	55
9 กระบวนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	57
10 บทบาทของผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	61
11 เมรี่ยนเพี้ยบแนวทางของครูในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	62
12 บทบาทของผู้เรียน	64
13 เมรี่ยนเพี้ยบการเรียนรู้ที่เน้นครูเป็นศูนย์กลางและนักเรียนเป็นศูนย์กลาง	66
14 วิธีการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	69
15 แนวคิดการจัดการเรียนด้วยตนเองแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้รูปแบบจำลอง ชิปป่า (CIPPA MODEL)	71
16 ความสัมพันธ์ของหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบบูรณาการ	73
17 องค์ประกอบของต่อรีไลน์	82
18 เส้นทางการเดินเรื่อง (Topic Line)	86
19 เส้นทางการเดินเรื่อง (Topic Line)	87
20 ภาพกิจกรรมการเรียนการสอนและผลงานของนักศึกษา	223

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

ภาษาเป็นสมบัติอันมีค่าอ้างของมวลมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร สมเด็จพระพี่น้องเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา (2522, 1) ทรงกล่าวว่า “ภาษาเป็นบทบาทในการสื่อสารของมนุษย์ดังแต่เด็กจนโต ในเรื่องการศึกษาจะห่วงบุคคลที่มีปัญญาและความรู้ด้วยกัน ผู้ที่ใช้ภาษาเป็นและถูกต้องจะสามารถพูดรือเขียนได้อย่างน่าพึงชม หรือนำอ่านกับผู้ที่ใช้ภาษาไม่เป็น และย่อมมีความสำเร็จมากกว่า...” (อ้างใน พิมพันธุ์ เวชสะไภศ: 1) ในการเรียนภาษาต่างประเทศนั้น ไม่ใช่จะเป็นภาษาใด ฉุกมุ่งหมายย้อมหนอน ๆ กัน คือเพื่อพัฒนาปัญญาของผู้เรียน ให้สามารถใช้ภาษานั้นในการสื่อสารกับชาวต่างประเทศได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และเป็นที่เข้าใจกันได้ในที่สุด (สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2535)

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ภาษาหนึ่งที่ใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างชาติต่างๆ ทั่วโลกและได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยเสมอมา จะเห็นได้จากการที่ประเทศไทยใช้ภาษาอังกฤษในฐานะสื่อกลาง สำหรับติดต่อสื่อสารกับชาวต่างประเทศโดยตลอดไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจการค้า การศึกษาและภาษาท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการเมือง ปัจจุบันของประเทศไทย ได้รับผลกระทบจากภาระเปลี่ยนแปลงของโลก ที่มุ่งไปสู่กระแสโลกวิถีสมัยและการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่เน้นไปสู่ธุรกิจอุตสาหกรรมและนานาชาติ ได้ก่อให้เกิดกระแสเรียกร้องต้องการต่อสถาบันในสังคมไทย ให้เปลี่ยนแปลงปรับปรุงพัฒนาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงนี้ นับแต่สถาบันทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา (เพชรย์ สิน Larawatn, 2540) ซึ่งสอดคล้องกับที่ บรอยตัน (Broughton, 1980 : 1) กล่าวได้ว่า ปัจจุบันเป็นยุคสารสนเทศ (Information Age) ประชากรในโลกติดต่อสื่อสารกันได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว มีการเผยแพร่ข่าวสารกันอย่างมากมาย จนกล่าวได้ว่าโลกยุคนี้เล็กลงเนื่องจากความสามารถติดต่อสื่อสารกันได้จากทุกมุมโลก ในการติดต่อสื่อสารดังกล่าวมีภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีบทบาทมาก เพาะะหลายประเทศที่โลกใช้เป็นภาษาที่สองถึง 250,000,000 คน และยังสอดคล้องกับที่จอห์น นาลสบิต (John Naisbitt) (อ้างถึงในความคืบของแผ่นดิน, 2540) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษให้ในหนังสือ Global Pardon ว่า ภาษาอังกฤษจะกลายเป็นภาษากลางในการสื่อสารของมวลมนุษย์ด้วยเหตุผลต่อไปนี้

1. ปัจจุบันมีคนไทยอังกฤษเป็นภาษาประจำชาติ เป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศถึง 1,000 ล้านคน

2. ร้อยละ 60 ของรายการวิทยุในโลกนี้ออกอากาศเป็นภาษาอังกฤษ

3. ร้อยละ 70 ของปัจจุบันที่ในโลกต้องจ่านหน้าเป็นภาษาอังกฤษ

4. ร้อยละ 80 ของข้อมูลที่จัดเก็บอยู่ในคอมพิวเตอร์ส่วนใหญ่ที่กล่องเป็นภาษาอังกฤษ

นอกจากนี้ วิจิตร ศรีสัจาน (2535) กล่าวว่า “ความต้องการเรียนภาษาอังกฤษกันมาก เพาะเทคโนโลยีกับภาษาอังกฤษในยุคสังคมร่วมสารัชนาปัจจุบันและข้อมูลเกือบ 80% มีฐานข้อมูลเป็นภาษาอังกฤษ”

สำหรับประเทศไทย ทางด้านการศึกษานั้นได้มีการสำรวจข้อคิดเห็นสาธารณะ เมื่อ “โฉมหน้าใหม่ของการศึกษาไทยควรเป็นอย่างไร” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการกำหนดกรอบการทำงานของคณะกรรมการฯ “การศึกษาไทยในยุคโลกภาคี” สุความก้าวหน้าและความมั่นคงของชาติในศตวรรษหน้า โดยมีการรวบรวมพลังความคิดและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เรื่องการศึกษาของชาติ ผลการสำรวจปรากฏว่า ประชาชนลงความเห็นว่าเด็กไทยควรรู้ภาษาอังกฤษและใช้การได้อย่างคล่องแคล่ว (เอกสารสัมมนาวาระคุณภาพ เรื่อง ยุทธศาสตร์การศึกษาไทยในยุคโลกภาคี 2538) และจากผลการสำรวจในโควิด-19 “การศึกษาไทยในยุคโลกภาคี” สุความก้าวหน้าและความมั่นคงในศตวรรษหน้า” โดยสถาบันราษฎร์สุวนคุณิต (2538 : 19) ผู้ตอบแบบสำรวจจำนวนถึง 91.58% จากกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศ 47,057 คน นิยมเห็นว่า “เด็กไทยต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง นอกจักความสำคัญทางด้านการศึกษาและการสื่อสารทางสื่อสารแล้ว ภาษาอังกฤษยังมีบทบาทมากทั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ” ดังเห็น อภิรักษ์ พันธุ์เสน (2530 : 80-81) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวโน้มพัฒนาการของโลกและประเทศไทยในอนาคต (พ.ศ. 2536) กับพัฒนาการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในอนาคตซึ่งมีประเด็นหนึ่งคือ เมื่อจากสังคมเปลี่ยนไป บัณฑิตในอนาคตจะต้องรู้ภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ เพื่อประโยชน์ทางด้านอาชีพการงานในอนาคต แม้วิจิตร ศรีสัจาน (2530 : 10) กล่าวว่า “ผู้ใช้บัณฑิตในวงการธุรกิจมีความคิดเห็นว่าบัณฑิตในวงการธุรกิจควรมีคุณลักษณะดังนี้ คือ เป็นคนรื่นเริง สนุกสนานและเก่งภาษาอังกฤษ” จึงเป็นที่ประจักษ์แล้วว่าภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในทุกๆ ด้าน ดังแต่อดีต ปัจจุบันและอนาคต

เมื่อศึกษาถึงลักษณะทางธรรมชาติของภาษาอังกฤษ พบว่า ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่น ๆ จะมีลักษณะทางธรรมชาติที่ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ ภาษาเป็นวิชาทักษะที่

ประกอบด้วย ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ผู้ที่มีความรู้ดีตลอดทั้ง 4 ทักษะ ผู้นี้ย่อมให้ภาษาในการสร้างตนเองและสังคมให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างดีและมีความสุข ซึ่ง พนม พงศ์พิบูลย์ (2542) ได้แสดงทัศนะในเรื่องนี้ว่า นอกจากทุกคนจะเป็นคนดีแล้วต้องมี ทั้งฐานทางความรู้และทักษะที่เป็นประโยชน์กับตนเองและประเทศชาติให้เพียงพอ ทั้งภาษาแม่ คือ ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ในทักษะที่ฐานดังกล่าว นักการศึกษา นักภาษา และ นักวิจัยนลายท่านให้ความสนใจและได้ทำการศึกษาว่า ทักษะใด คือทักษะที่สำคัญและจำเป็น ต้องศึกษามาก่อนตัวแรก และจากผลการศึกษางานวิจัยของหลายท่าน เช่น ผลการวิจัยของ จูโนนิมูร์ จิระพันธ์ (2530) รายงาน (Johns, 1981 : 51-57) และไฟรดา ดูบิน (Fraida Dubin, 1983 :14) ต่างเห็นพ้องต้องกันว่า ทักษะอ่านเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นตั้งแต่เด็กมาก ก่อนมากที่สุด อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการอ่านจะมีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างหนึ่นได้รัดใน ตัวเอง แต่ปรากฏว่า ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทยในทุกระดับคือ ประณีตศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ยังอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังผลจากการศึกษาวิจัยของหลายท่าน เช่น ฤทธิ์ ลุกมลสันต์ (2533, 58) และรัตนा ศุภจตุรัส(2534 : 2) ได้สำรวจงานวิจัยภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา พบว่า ความสามารถในทักษะการอ่าน ของเด็กไทยไม่อุปนัยเกณฑ์ที่น่าพอใจ อัมคณา วงศ์สันติ (2524) วิจัยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ความสามารถในการอ่านจะดีขึ้นตามระดับด้วยใจ ต่อสาร และวิเคราะห์วิจารณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 3 ในโรงเรียนธัญบาล จังหวัดนนทบุรี ยังไม่ถึงเกณฑ์ร้อยละ 70 % และสูมณฑา วิรุณญาณ (2530) ศึกษาความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั่ว ประเทศไทย ไม่เกินระดับที่ 2 คือระดับความรู้ต่ำหรือความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษในระดับ ถ่ายโอนต่อสารและวิเคราะห์วิจารณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในวิทยาลัยนักค้าไม่ถึงร้อยละ 50 (คงนนิช รัตนภิญโญพงศ์, 2525) ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษขั้นต่ำความรู้ของนิสิตปีที่ 2 คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อยู่ในเกณฑ์ต่ำ (วิภาวดี สมมาตระ, 2524) ความสามารถในการอ่านขั้นต่ำความรู้ของนักศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นสูง วิชาเอกภาษาอังกฤษ จิตยาลัยครุศาสตร์ อยู่ในระดับการอ่านที่ต่ำกว่ามาตรฐาน (ชนิชฐา ราษฎร์บุรี, 2521) และความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ขั้นต่ำความรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ 4 วิชาภาษาอังกฤษในวิทยาลัยครุศาสตร์ อยู่ในระดับไม่ถึงเกณฑ์ร้อยละ 90 (ผุสดี สินสีบูล, 2526) ปราณี วนิชเจริญธรรม (2524 : 57-61) ศึกษาพื้นความรู้ภาษาอังกฤษด้านการอ่านและ การใช้ภาษาของนิสิตปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์โดยรวม พบร่วมพื้นความรู้ด้านการอ่านและ การใช้ภาษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ กล่าวคือ ต่ำกว่าเปอร์เซนต์ที่ 50 นอกจากรู้สังคมกับ

ไมเคิล ออ เชีย (Michael O'Shea, 1974 : 91) ได้กล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ในการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย และมาตรฐานการสอนภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยว่า ความสามารถในการอ่านของนักเรียน นักศึกษาไทยอยู่ในระดับที่ไม่สามารถอ่านตัวภาษาอังกฤษที่ “ไม่ได้ปรับให้ง่ายขึ้นได้” เจมส์ โคดี (James Coady, 1979 : 59) ได้ให้ข้อสังเกตว่า “ยังมีนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศอีกเป็นจำนวนมากไม่น้อยที่มีความรู้ทางภาษาอังกฤษดี แต่ยังไม่ค่อยประสบความสำเร็จในการอ่านและขาดประสิทธิภาพ และจากประสบการณ์ของผู้วิจัยในฐานะผู้สอนภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษาเป็นเวลา 6 ปีนั้น พบว่า นักศึกษาส่วนมากยังไม่สามารถอ่านภาษาอังกฤษได้ด้วยมีประสิทธิภาพ จึงเป็นที่ประจักษ์ว่า ความสามารถทางด้านการอ่านของนักเรียนนักศึกษาทุกระดับยังอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์และยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ”

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาของการฝึกหัดภาษาอังกฤษ นั้น สรุปได้ว่า สาเหตุหนึ่งเกิดจากด้านผู้เรียน คือ นักเรียนไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องเรียนแต่จะเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองและครูชื่นชมมากกว่าเรียนด้วยความสนใจหรือเห็นคุณค่า (ดาวนี รักดี, 2530 : 3) และนอกจากความไม่ชอบใจของนักเรียนแล้ว สาเหตุที่สำคัญมากอีกสาเหตุหนึ่ง คือ ครูผู้สอนขาดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการใช้วิธีสอนแบบใหม่ๆ (สุไร พงษ์ทองเจริญ, 2526 : 51) คงต้องก้าว ฉุมนันเทียร แก่นมณี (2524 : 101) ฉัตรสุดา ดวงพโลย (2526 : 12) มยุรี ญาวัฒน์ (2526 : 34) กัญดา ธรรมรงค์ (1977 : 201-203) และบอท (Bott, 2523 : 33-42) ที่ทำการวิจัยกับนักเรียนในระดับประถมศึกษาและพบว่า ทักษะการอ่านอังกฤษด้วยอ่อนมาก สาเหตุเพราะขาดก้าวสั้นคือความสั่งเริ่มการอ่านที่เหมาะสม ครูส่วนใหญ่ คงใช้วิธีสอนแบบเก่า ๆ โดยเป็นผู้แปลเมืองไทย นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอ่านน้อยมาก นักเรียนไม่ได้คิดและทำความเข้าใจเนื้อเรื่องด้วยตนเอง และยังสอดคล้องกับหน่วยศึกษานิเทศก์ที่ได้สำรวจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา พน ว่า มีผลสัมฤทธิ์ต่ำเพรากครูจำนวนมากไม่เปลี่ยนแปลงพุ่ติดรวมการสอน “ไม่เตรียมการสอนขาดความเข้าใจหลักสูตร ให้วิธีสอนแบบໄวยากจนและแปล (อ้างใน สารปฏิรูป ฉบับเดือนกรกฎาคม 2542) ศิลปิน สว่างจิตรา (2535) ได้สำรวจเขตติดทางด้านวิชาการของอาจารย์และนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตพิษณุโลก พน ว่า นักศึกษามีปัญหาในด้านวิธีการสอนของอาจารย์และหลักสูตรเก่าล้าสมัย สรณี วงศ์เมี้ยส์ส์ ฯ และวิริวรรณ เบญจพร (2527 : EAP 1) พน ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คือ ผู้ที่มาเรียนในระดับอุดมศึกษาของไทยยังขาดการฝึกฝนการอ่าน แรมสมร อยู่สุภาพ (2535 : 21) กล่าวว่า ครูให้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี แต่วิธีที่พบมากคือ การสอนแบบบรรยาย ที่เน้นการเรียนแบบท่องจำ ทำให้นักศึกษาขาดโอกาสที่จะร่วม

แสดงความคิดเห็น และทำกิจกรรมต่าง ๆ ตรงกับที่ ประทีป แจ้งจิตต์ (2529) ทำการศึกษาและพบว่าในสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การสอนอ่านจับใจภาษาอังกฤษยังคงเป็นศูนย์กลาง และสมบัติ กาญจนกิจ (2542) มีความเห็นว่าระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันมีวิธีการสอนที่ค่อนข้างจะเข้าไม่กับยุคและเน้นในเรื่องของการห้องจำากกว่าทำความเข้าใจ ระบบการเรียนการสอนลักษณะเช่นนี้น่าจะหมดได้แล้วในทศวรรษนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่าสิ่งที่เป็นปัญหาคือ ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทยยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ สำหรับการใช้ภาษาในการสื่อสารในสังคมปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นในด้านการแสดงออกความรู้เพิ่มเติม หรือการศึกษาต่อ และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ กระบวนการเรียนการสอนของครู ซึ่งการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีกระบวนการสอนแบบเดียวกันทั่วไป ระบบการศึกษาของไทยในระดับอุดมศึกษามีจุดเด่นที่เป็นหุ่นยนต์เพียงเพื่อเก็บข้อมูลเท่านั้น (ประเวศ วะสี, 2542) ระบบการศึกษาไทยคงจะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามยุคโลกกว้าง โดยให้มีลักษณะเป็นการศึกษาแบบแนวรุก มุ่งให้เด็กได้มีความคิดและมีส่วนร่วมในบริบททางศึกษา และเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง (สมบัติ กาญจนกิจ, 2542)

แนวทางแก้ปัญหาดังกล่าว คือ การสร้างแผนทาง วิธีการและรูปแบบการเรียนการสอนใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นเรื่องที่เป็นอย่างมาก (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2533 : 10) และเป็นที่ทราบกันดีว่าไม่มีวิธีสอนใดที่จะดีที่สุดและสามารถใช้ได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน จึงเป็นภาระหน้าที่ขั้นสำคัญของผู้สอนในการแสวงหารูปแบบการเรียนการสอนที่จะสนับสนุนให้ผู้เรียนแต่ละคนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อาทัยญา รัตนอุบล, 2538 : 30) และครุศาสตร์การศึกษาและนาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการและแนวการสอนภาษาอังกฤษแบบต่าง ๆ มาปรับปรุงการสอนต่อไป (คณะนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาภาควิชาแม่ยมศึกษา ชุมชนสังกรรณ์มหาวิทยาลัย, 2532) การสอนจึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญนานี้ (พิมพ์พันธุ์ เมศสะโภศล, 2533 : 7) เพราะการสอนเป็นความพยายามช่วยให้บุคคลมีความรู้ความสามารถหรือเปลี่ยนพฤติกรรม นาสินี บรรวน และคณะ (Nacino-Brown, 1982 : 2) นักการศึกษาคนสำคัญ เช่น กูด (Good, 1973 : 588) ได้ให้ความหมายของ การสอนไว้ คือการจัดประสบการณ์การจัดสถานการณ์หรือจัดกิจกรรมเพื่อช่วยให้นักเรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเกิดการเรียนรู้ได้อย่างง่าย กาเย่และบริกส์ (Gragne' and Briggs, 1974 : 1-10) กล่าวว่า การสอนนั้นเป็นการจัดสถานการณ์และกิจกรรมให้แก่ผู้เรียน เพื่อดึงเอาความสามารถในตัวผู้เรียนออกมาเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนเอง การสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะและวิธีการหากความรู้และความสามารถน่าไปปฏิบัติได้ ในชีวิตจริงนั้น ผู้สอนจะต้องมีความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิค วิธีสอนแบบต่าง ๆ และสามารถใช้วิธีสอนเหล่านี้ได้อย่างถูกต้อง (อาจารย์ ใจเที่ยง, ม.ป.ป.) ดังนั้นจึงเป็นเรื่องยืนอย่างชัดเจนว่า การสอนนั้นมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ และเป็นปัจจัยโดยตรงที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ถึงเวลาที่จะต้องมีการปรับปรุงคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษแล้ว (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2533 : 10) และมีการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงในสถานบันการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในทุกระดับ และสมควรที่จะได้ทำการวิจัยเพื่อหาแนวทางในสถาบันการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สามารถช่วยให้ผู้เรียนทุกระดับเกิดการเรียนรู้ และทักษะทางภาษาอังกฤษได้ในระดับเวลาที่ไม่นานจนเกินไป (ไทยรัฐ, 2535 : 3) และการแก้ปัญหาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทยนั้น จึงควรให้การสอนเป็นวิธีหนึ่งในการแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ มีความรู้ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และก่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นภาระต่อมนุษยชาติในที่ต้องเน้นเรื่องความรู้ เรื่องของทักษะ เรื่องของเจตคติซึ่งจะต้องมีการปรับเปลี่ยนไปมาก (วิจิตร ศรีสกัน, 2538) และผู้เรียนยังสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งในการประกอบอาชีพ และในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น อันเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อพัฒนาประเทศ ดังเจตนารวมยุทธศาสตร์แผนพัฒนาการศึกษาศาสตร์และศิลปะวิญญาณธรรม ระยะที่ 8 (2540-2544)

สถาบันราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษาสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาห้องดิน มีภารกิจสำคัญที่สุดประการหนึ่ง คือ การผลิตและพัฒนาครุ (พระราชนูญติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538) และมีหน้าที่ในการให้ทุกสถาบันราชภัฏทั่วประเทศทั้งหมดทบทวนภารกิจทั้งมวล เพื่อดำเนินการอย่างดีด้วยมุ่งเน้นคุณภาพและความต้องการของสังคมเป็นสำคัญ (เอกสารสถาบันราชภัฏ : แนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการฝึกหัดครุ พ.ศ. 2540-2544) เพราะ “ครุ” เป็นบุคคลที่มีบทบาทและสำคัญยิ่งในการสนับสนุนการศึกษา และเนื้อแท้ของการศึกษา คือ กิจกรรมการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นระหว่างครุกับผู้เรียน (ประวิตร ภูศิลป์, 2542 : 1) เมื่อวิเคราะห์ในเชิงระบบพบว่า ระบบการฝึกหัดครุแบบเดิมยังขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล กล่าวคือ มุ่งเน้นปริมาณการผลิตและการพัฒนาครุมากกว่าคุณภาพ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ครุเป็นศูนย์กลางมากกว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการท่องจำหลักการทฤษฎีมากกว่าความสามารถในการส่วงหาความรู้ ด้วยตนเอง ปฏิบัติตัวอย่างเอง คิดและศึกษา วิเคราะห์สังเคราะห์ด้วยตนเอง (เอกสารคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันราชภัฏ) ใน การผลิตครุแนวใหม่ ในพระราชนูญติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538 จึงระบุวัตถุประสงค์ของการผลิตครุแนวใหม่ ข้อหนึ่งว่า เพื่อให้สามารถสร้างครุแบบใหม่ที่มุ่งเน้นความสามารถที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ

โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จึงจะทำให้ครูแบบใหม่มีความเป็นสหวิทยาการมากขึ้น ครูยุคใหม่ ต้องรู้วิทยาการด้านคอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษและด้านเทคโนโลยีมากขึ้น ตลอดจนสามารถแนะนำวิธีการเรียนรู้ได้ จึงแนะนำห้องมูลได้ เพราะขณะนี้การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ในฐานะที่เป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับสูงของประเทศต้องมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (พระธรรมปีฎก, 2539) และการพัฒนาที่ยั่งยืนนี้จะต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการพัฒนาที่เน้นการปฏิบัติจริง (Action-Oriented) และการใช้การเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นพื้นฐาน (Experiential Learning) (UNESCO, 1996) และในนโยบายปฏิรูปการศึกษา พระราชบัญญัติ สถาบันราชภัฏ พยย 2538 การปฏิรูปการฝึกหัดครุพ. 2540-2544 มีจุดเน้นว่า ครุศาสตร์ต้องปรับกระบวนการเรียนการสอนไปในทางที่ดีขึ้น คือ ต้องมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งแนวคิดของ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนี้ มีแนวคิดมาจากการปรัชญา Constructivism ที่เชื่อว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้าง ความรู้จากความสัมผัสระหว่างสิ่งที่พบเห็นความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม ไม่ได้ผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเอง และฝึกฝนให้ใช้กระบวนการเรียนรู้ตามกฎ คือมีทักษะกระบวนการคิด และกระบวนการกลุ่ม จัดเป็นแนวทางการสอนใหม่ (พิมพ์ลันต์ เดชะคุปต์, 2542)

สตอรี่ไลน์ (Storyline Method) เมื่อนำมาปรับเปลี่ยนหนังที่เป็นการบูรณาการหลักสูตรนี้และการ เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และกำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในหลาย ประเทศในยุโรป ผู้สร้างและพัฒนาวัสดุการเรียนรู้นี้คือ Dr. Steve Bell (ราชภัฏมุลค่า, 2542) ซึ่งตั้งอยู่ บนความเชื่อว่า โลกในทุกรายละเอียดต้องการคนที่มีความสามารถในการผสมผสานศาสตร์หลาย สาขาวิชา แล้วสามารถนำศาสตร์เหล่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการประกอบ อาชีพและการ生涯ความรู้ได้ด้วยตนเอง (อุลิศรา ชูราดี, 2552) และสอนคล้องกับที่ พระรา ชวรมนุษย์ ทรงมีจิตใจ (พระบรมราชโองการ, 2541) ที่พระองค์ได้ให้ในหนังสือ “ขอบฟ้าแห่งการเรียนรู้” ว่า “ถ้าท่าน ให้ปลายก่อนตน เขายังมีปลาในเพียงวันเดียว ถ้าท่านสอนวิธีจับปลาให้เขา เขายังมีปลาเก็บ ตลอดชีวิต” ด้วย ความเชื่อเรื่นนี้ Storyline Method จึงได้นำทฤษฎีการเรียนรู้สายทฤษฎีมาใช้ ร่วมกัน คือการบูรณาการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัวผู้เรียน เชื่อมโยงออกไปสู่วิชชาจริง การศึกษาหาความรู้และสร้างองค์ ความรู้ด้วยตนเองสอดคล้องกับความต้องการ และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสร้างสรรค์ในกิจ กรรมการเรียนการสอนจะช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจ เขตคิด และทักษะที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา เป็นร่อง ๆ กัน ที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ พัฒนาความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน จะ ช่วยส่งผลให้เกิดพัฒนาการและศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนให้สูงขึ้นตามลำดับ

(อวัย มุลค่า และคณะ, 2542)

ดังนั้น ผู้จัดศึกษาที่จะศึกษาแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้วิธีสอนรีไลน์ (Storyline Method) ในการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาในสถาบันราชภัฏ ในรายวิชา การอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป กับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิมุลสิงห์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้จัดศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาฐานแบบการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยให้วิธีสอนรีไลน์ สำหรับนักศึกษาสถาบันราชภัฏพิมุลสิงห์
2. เปรียบเทียบความสามารถของนักศึกษาในสถาบันราชภัฏพิมุลสิงห์ ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยให้วิธีสอนรีไลน์ และกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ ใน 2 ด้าน คือ
  - (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป
  - (2) ความคิดเห็นที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป

สมมติฐานของการวิจัย

การศึกษาฐานแบบการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยให้วิธีสอนรีไลน์ สำหรับนักศึกษาสถาบันราชภัฏ กรณีศึกษาสถาบันราชภัฏพิมุลสิงห์ในครั้งนี้ ผู้จัดได้ศึกษา ขนาดวิจัยที่เกี่ยวข้องการสอนการอ่านภาษาอังกฤษแบบต่าง ๆ กับวิธีสอนตามคู่มือครุ รุ่น สุมิตร จังวัดมนุส (2535) ได้หวานใจไว้ เช่น ภาคสอนอ่านโดยใช้สัญญาการเรียน การสอนอ่านโดยใช้ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน การสอนอ่านตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร การสอนอ่านโดยวิธีการ SSR การสอนอ่านตามวิธี MIA การสอนอ่านโดยใช้กิจกรรม Panaroma การสอนอ่านโดยใช้ TLS และ SQ 3 R การสอนอ่านโดยวิธีชี้แนะ การสอนอ่านโดยใช้ Cloze และ SQ 3 R และการสอนอ่านโดยการประเมินพฤติกรรมเพื่อความแม่นยำในการเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองเกินทุกกลุ่มสูงกว่ากลุ่มควบคุม ๐๙ เท่านั้น วิธี SQ 3 R อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากการวิจัยที่เบริญเพียงวิธีสอนอ่านแบบต่าง ๆ กับวิธีสอนอ่านตามคู่มือครุแล้ว ยังมีการเปรียบเทียบวิธีสอนอ่าน 2 วิธีที่ต่างกัน ผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า วิธีสอนอ่าน 2 วิธี ที่ทำให้ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิตินั้น มีดังนี้

- การสอนอ่านด้วยวิธีเคราะห์ร้อความกับการสอนด้วยวิธีแบบเดิน
- การสอนอ่านโดยให้เพื่อนช่วยสอน และการให้เรียนด้วยคนเอง
- การสอนอ่านโดยใช้กิจกรรมคู่ และกิจกรรมตามปกติ
- การสอนอ่านโดยใช้กิจกรรมจริง และหนังสือแบบเรียน
- การสอนในห้องเรียนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และที่ครุเป็นศูนย์กลาง
- การสอนอ่านโดยใช้กลยุทธ์การสร้างแนวคิด กับการสอนด้วยวิธีปักติ
- การสอนแบบกลุ่มเอกตภาพ กับการสอนอ่านด้วยวิธีแปล
- การสอน Top-level structure กับการสอนด้วยวิธีแปล
- การสอนอ่านที่มีพื้นฐานจากภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยากับการสอนอ่านแบบแปล และ
- การสอนอ่านโดยการใช้คำถ้ามระดับต่ำ กับการใช้คำถ้ามระดับสูง

จะเห็นได้ว่าผลการวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอนแบบต่าง ๆ และจากงานวิจัย การเปรียบเทียบวิธีการสอนอ่านภาษาอังกฤษที่นักวิจัยหลายท่านพัฒนาขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการสอนตามคุณเมื่อครู่หรือวิธีการสอนตามปกติ ได้ปะ侔ลงมาหนึ่น พอกลุบได้ว่า ศรยาเมเน่ฯในการอ่านของนักเรียน กกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมเกือบทุกวิธี แสดงให้เห็นว่า วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ที่ได้รับการพัฒนาจากแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ มีประสิทธิผลต่อความสามารถทางผู้เรียนเกือบเท่ากัน ดังนั้น ผู้วิจัย จึงตั้งสมมติฐานการวิจัย ไว้ดังนี้

- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษากลุ่มที่ได้รับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้วิธีสอนร่องรอยและกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีสอนตามปกติแตกต่างกัน
- ความคิดเห็นที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนของนักศึกษากลุ่มที่ได้รับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางด้วยวิธีสอนร่องรอยและกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีสอนตามปกติแตกต่างกัน ด้วยประทีฆศึกษา

- ตัวแปรอีกประทีฆศึกษา คือ วิธีสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้วิธีสอนร่องรอย (Storyline Method) และวิธีสอนตามปกติ
  - ตัว变量 คือ ความสามารถของนักศึกษา 2 ด้าน ดังนี้
    - ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป
    - ความคิดเห็นที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้เว็บไซต์ออนไลน์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยกึ่งทดลองกับนักศึกษาในสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม ซึ่งในการศึกษาได้พิจารณา ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นนักศึกษาภาคปกติหลักสูตร 4 ปี คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม ซึ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2542 ภาคเรียนที่ 1 หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป รายวิชา การอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป จำนวน 14 โปรแกรมวิชา โดยมีเหตุผลในการเลือกวิชา 3 ประการ ดังนี้

1. เป็นรายวิชาบังคับในหมวดพื้นฐานทั่วไป ที่นักศึกษาในสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม ทุกคนต้องเรียน
2. เป็นรายวิชาที่ฝึกนักศึกษาให้มีความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญจากข้อความในรูปแบบต่าง ๆ เช่น อ่านเข้าใจ ป้ายปะทາ ถลากาญ่า ภาพ แผนภูมิ ตาราง โฆษณา และคำแนะนำในการใช้สิ่งของ ซึ่งมีความสำคัญและผูกพันกับการดำเนินชีวิต
3. เป็นรายวิชาที่มีเนื้อนานาสาระเป็นหน่วย ๆ ซึ่งแต่ละหน่วยสามารถนำไปใช้ในการเนื้อหาต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักศึกษา ภาคปกติหลักสูตร 4 ปี ชั้นปีที่ 3 โปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปและโปรแกรมวิชาพิสิกส์ ซึ่งลงทะเบียนเรียนรายวิชา การอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป รหัส 1550103 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 แต่ละโปรแกรมมีนักศึกษา 40 คน รวม 80 คน ได้มาโดยสุ่มอย่างง่ายแล้วทำการคัดเลือกอีกครั้งหนึ่งให้เหลือประมาณ 20 คน โดยคุณภาพคะแนนสอบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ จากข้อสอบ TOEFL ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสอนเอง นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มมีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน (รายละเอียดในตารางที่ 14 และตารางที่ 15 ในภาคผนวก ง) หลังจากนั้นทำการจับสลากระหว่างที่ เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองจะได้รับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้เว็บไซต์ออนไลน์ ส่วนกลุ่มควบคุมจะได้รับการสอนด้วยวิธีสอนตามปกติ

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง เนื้อหาที่ใช้ผู้วิจัยนำมาจากเอกสารประกอบการสอนรายวิชา การอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป รหส 1550103 ชื่ງรวมรวมโดยอาจารย์ประจำวิชา (ดำรงค์ มะประวงศ์, ม.ป.ป.) และจากวารสาร ห้องพิมพ์ต่าง ๆ ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน (Authentic Materials) โดยพิจารณาดึงความยากง่าย ความซับซ้อนของเนื้อหา กับจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชา

ระยะเวลาใช้ในการศึกษา

ใช้เวลาในการทดลองสอนกลุ่มละ 16 คาบ คาบละ 50 นาที สอนสัปดาห์ละ 2 คาบ เป็นเวลา 8 สัปดาห์ เริ่มทำการทดลองตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2542 จนถึงวันที่ 26 ธันวาคม 2542

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษหรือสตรอร์ไลน์ หมายถึง ลักษณะการเรียนการสอนที่จัดขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎี หลักการ หลักปรัชญา ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยนิองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ บทบาทผู้สอน บทบาทผู้เรียน และผลลัพธ์ทางการเรียน

บทบาทผู้สอน หมายถึง พฤติกรรมของผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสตรอร์ไลน์ ซึ่งผู้สอนจะต้องมีบทบาทที่สำคัญ 2 ขั้นตอน คือ บทบาทในการเขียนเตรียมการและบทบาทขึ้นดำเนินการ

บทบาทผู้สอนขั้นเตรียมการ หมายถึงบทบาทของผู้สอนในการวางแผนการสอนแบบสตรอร์ไลน์ บทบาทในการเขียนแผนการสอน บทบาทในการสร้างแบบทดสอบวัดผลลัพธ์ทางการเรียนและบทบาทในการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อกระบวนการการเรียนการสอนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป

บทบาทผู้สอนขั้นดำเนินการ หมายถึง บทบาทของผู้สอนในขั้นปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านแผนที่วางไว้ ซึ่งจะมีบทบาทที่สำคัญ คือ เป็นผู้ถ่ายทอดความคิดเห็นให้นักเรียนได้เป็นผู้ลงปฏิบัติและตอบหน้าที่จากผู้สอนมาเป็นผู้กำกับ

บทบาทผู้เรียน หมายถึง บทบาทของผู้เรียนแบบสตรอร์ไลน์ ซึ่งผู้เรียนจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้สอนเป็นผู้กำกับโดยสามารถคำานำมาเพื่อให้นักเรียนได้เป็นผู้ลงปฏิบัติและค้นหาคำตอบจนสามารถสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะมีบทบาทที่สำคัญ คือ บทบาท

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน และบทบาทในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้สอน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ระดับความรู้ความสามารถในวิชาการชั้นภาษาอังกฤษที่ไปของนักศึกษาในด้านความเข้าใจการอ่านภาษาอังกฤษ อันเกิดจากการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม คือการตอบคำถามที่ผู้สอนถาม วัดได้จากการให้นักศึกษาทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และวัดได้จากผลการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายซึ่งปรากฏหลังจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งด้วยตนเองและการร่วมมือกันเพื่อน

ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ ๆ ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม ระดับบัณฑิตวิทยาลัย ภาคปกติ หลักสูตร 4 ปี ชั้นปีที่ 3 โปรแกรมวิทยาศาสตร์ทั่วไป และโปรแกรมพิสิทธิ์ คณะครุศาสตร์ ชั้นลงทะเบียนเรียน รายวิชา การอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542

วิธีสอนตามปกติ หมายถึง การสอนตามแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง มีหลายวิธี เช่น การอภิปราย การเปลี่ยนผู้บรรยาย การถ่ายทอด การรายงาน และการสอนตามคู่มือ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2) ขั้นสอน 3) ขั้นฝึกปฏิบัติ 4) ขั้นผลักดันสร้างผลงาน และ 5) ขั้นสรุปรวมทั้งการตัดสินใจผล

การสอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ (Storyline Method) หมายถึง วิธีที่ใช้ในกิจกรรมการเรียน การสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จะมีการนำเรื่องราวแต่ละตอนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเรียงลำดับเหตุการณ์ หรือเรียกว่าการทำหน้าที่เดินทางตามดินเร่อง โดยใช้คำถานหลักเป็นตัวนำสู่การให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนสภาพจริงที่มีการบูรณาการเนื้อหาวิชาแต่ละหน่วยในรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

ภาษาอังกฤษ หมายถึง รายวิชา การอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป รหัส 1550103 ซึ่งเป็นรายวิชาหนึ่งในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป ที่นักศึกษาในระดับบัณฑิตวิทยาลัยทุกโปรแกรมวิชาจะต้องเรียน เป็นวิชาส่งเสริมการอ่านเพื่อจับใจความสำคัญและความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

บรรยายการเรียนและสภาพแวดล้อม หมายถึง ลักษณะท่าทางและข้อความของผู้สอน กิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ผู้เรียน การจัดห้องเรียน การจัดกลุ่มผู้เรียน และรวมทั้งสื่อการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กิจกรรมที่ผู้สอนและนักศึกษาได้ร่วมมือกัน ใน การเรียนการสอนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป ซึ่งกิจกรรมหลักคือผู้สอนตั้งค่าสถานที่เป็น การผูกเรื่องและเปิดประเด็นการเรียนรู้ และผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเพื่อนในการค้นหา คำตอบตามสารcast แสดงข้อค้นพบและสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง

เนื้อหาวิชา หมายถึง เนื้อหาในรายวิชา การอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป ซึ่ง ประกอบด้วย หน่วยที่ 1-6 จากเอกสารประกอบการสอนที่ ดำเนิน มะปะงค์ เป็นผู้ควบคุม ประกอบด้วย 1) Organization Skill and Topic Noun 2) Main Idea 3) News and Notices 4) Reading Signs, Graphs and Charts 5) Advertisements 6) Instructions

พฤติกรรมการสอนของผู้สอน หมายถึง บุคลิกภาพและวิธีการจัดการเรียนการ สอนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป ของผู้สอนที่เป็นตัวแทนนักศึกษา ในขณะที่นักศึกษากำลัง เรียนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป

พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา หมายถึง บุคลิก ลักษณะ ท่าทางที่นักศึกษาได้ ปฏิบัติทั้งต่อตนเอง คือเพื่อและต่อผู้สอน ในระหว่างที่เรียนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

การศึกษาวิจัยแบบการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้วิธีสื่อสารออนไลน์ สำหรับนักศึกษาสถาบันราชภัฏ ภาคผิว平原 สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม ที่ได้จากการวิจัยมี ความสำคัญดังดังดังนี้

1. ทำให้ได้รูปแบบการสอนอ่านภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้ วิธีสื่อสารออนไลน์สำหรับนักศึกษาสถาบันราชภัฏ โดยรูปแบบการสอนนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน การบูรณาการหลักสูตรและบูรณาการรายวิชาต่างๆ ทั้งในระดับประเทศศึกษาและระดับมัธยม ศึกษา

2. นักศึกษาสถาบันราชภัฏโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาในคณะครุศาสตร์ที่ได้รับการ สอนโดยใช้รูปแบบการสอนนี้ได้รับการเตรียมพร้อมด้านภาษาอังกฤษและเทคนิคการ เรียนการสอนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนางานและการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

3. เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสอน (Models of Teaching) ในรายวิชาอื่น ๆ
4. เป็นแนวทางในการนำรูปแบบไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
หรือแบบองค์รวม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล侈คราม
Pibulsongkram Rajabhat University

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเพื่อศึกษาขูปแบบการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยให้วิธีสอนร่วมกับสื่อในส่วนบันราษฎร์ กรณีศึกษาสถาบันราชภัฏพิบูลสงครามครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเสนอตามลำดับดังนี้

1. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 และวิสัยทัศน์การศึกษาไทย
2. แนวคิดและวิสัยทัศน์เกี่ยวกับปฏิรูปการเรียนรู้
3. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนการสอน
4. รูปแบบการสอน
5. การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ
6. วิธีสอนภาษาอังกฤษ
7. การสอนภาษาอังกฤษในสถาบันราชภัฏและหลักสูตรวิทยาลัยครุศาสตร์ปัจจุบัน

2536 สาขาวิชาการศึกษา

8. การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
9. การน้อมนำการหลักสูตรและการเรียนการสอน
10. การเรียนการสอนวิธีสอนร่วมกับสื่อในส่วนบันราษฎร์
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 และวิสัยทัศน์การศึกษาไทย

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540 – 2544) ได้กำหนดวิสัยทัศน์การศึกษาไทย พอกลางปีเดียว 3 ข้อใหญ่ ๆ คือ

1. การศึกษาที่มุ่งพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ให้มีคุณลักษณะ
  - (1) ม่องกระถาง คิดไกล ใฝ่ดี
  - (2) มีทักษะสำหรับยุคโลกการิกวัตน์ เช่น ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ รวมทั้งทักษะการทำงานและการจัดการ เป็นต้น

2. การศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของบุคคล ชุมชน สังคม ประเทศไทย
ชาติ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. การศึกษาที่ปรับแนวคิดการจัดการใหม่

- (1) ให้ผู้เรียนรู้จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- (2) ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- (3) รูปแบบการเรียนที่หลากหลาย

(4) ทุกส่วนของสังคมตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน รัฐ เอกชน องค์กรเอกชนและสื่อมวลชน มีส่วนรับผิดชอบในการจัดการศึกษา

นอกจากนี้ยังมีข้อความบรรยายในมาตรา ซึ่งเสนอแนะเกี่ยวกับกรอบมาตรฐานการสอนนั้นคือ มาตรา 24 เป็นมาตราที่ว่าด้วยเรื่อง การจัดกระบวนการการเรียนรู้ ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความต้นทางของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด กระบวนการ การเพิ่มเติมความสามารถ และทักษะประยุกต์ ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา

(3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกหัดปฏิบัติให้ทำได้ คิด เป็น ทำเป็น รักภารกิจและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(4) จัดกรรเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุล กัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็น ส่วนหนึ่งของกระบวนการกรรเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียน การสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

(6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีสภาพแวดล้อมความร่วมมือกับบุคคล อารยธรรม ผู้ประกอบ และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 นี้ รุ่ง แก้วแดง ได้กล่าวโดยสรุปว่าในแผนการศึกษา ฉบับนี้มีจุดเด่นที่สำคัญและแตกต่างจากแผนอื่น ๆ คือ ยึดคนเป็นศูนย์กลางหรือยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นี้เราได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้เต็มตามศักยภาพ เต็มความถนัดและเต็มความ สนใจของเข้าเป็นหลัก ในอนาคตคันไก่ลันสิ่งที่เราอย่างเห็นก็คือ โครงสร้างเรียนรู้ที่สามารถที่

จะเรียนได้ สามารถที่จะพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ไม่มีการบังคับว่าทุกคนต้องเรียนเหมือน ๆ กัน ซึ่งจะเป็นการไปทำลายศักยภาพคน ๆ นั้น แทนที่จะเป็นการส่งเสริม

2. แนวคิดและวิสัยทัศน์เกี่ยวกับปฏิรูปการเรียนรู้

เมื่อโลกเปลี่ยนแปลงสู่ยุคโลกรั่วพรุนแคนและยุคข่าวสารข้อมูลทำให้ระบบทำงานเปลี่ยนแปลงไป การดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 จะมีอัตราเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและเป็นวงกว้าง (Know, 1980) ข้างใน ความเคลื่อนไหวทางการปฏิรูปการศึกษา 2542) ได้จำแนกเป็น 4 ประการคือ (1) จุดมุ่งหมายของ การศึกษา (2) การเปลี่ยนผูดหมาย จากการสอนไปอยู่ที่การเรียน เมื่อเดินจากครูเป็นศูนย์กลางให้ข่าวสาร และควบคุม สอนนักเรียนให้เรียนเป็นการเรียนที่เกิดจากแรงขับของนักเรียน มิใช่การควบคุมของครู (3) เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ (4) มีความยืดหยุ่น

นักการศึกษาที่แสดงแนวคิดและวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาอย่างท่าน เช่น

วิจิต ศรีสุจาน กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า หัวใจของการศึกษาสู่โลกการกิจกรรม คือการเตรียมคนเข้าสู่ยุคใหม่ ที่ต้องเน้นเรื่องความรู้ เรื่องของทักษะและ เรื่องเจตคติ ซึ่งจะต้องมีการปรับเปลี่ยนไปมาก (จากการประชุมคณะกรรมการศึกษาธิการที่ กศน/2538 วันที่ 18 สิงหาคม 2538)

สมบัติ กาญจนกิจ (2542) กล่าวไว้ว่า เช่นกันว่า ระบบการศึกษาไทย คงจะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามยุคโลกการกิจกรรม โดยให้มีลักษณะเป็นการศึกษาแบบเน้นผู้เรียน มุ่งให้เด็กได้มีความคิด และมีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษา เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น แต่รังสรรค์ ได้กล่าวถึงเป้าหมายในการจัดการศึกษาไว้ 3 ประการ

1. การจัดการศึกษาเพื่อให้คุณเป็นคนดี คือ ดีต่อตนเอง ดีต่อเพื่อนร่วมงานและดีต่อสังคม
2. การจัดการศึกษาเพื่อให้คุณมีความสามารถ คือรู้จักนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติมีความคิดกิจกรรมสร้างสรรค์ และทำงานอย่างเป็นระบบมีกลยุทธ์ รู้จักยึดหยุ่น กล้าสร้างงานใหม่ และทำงานโดยใช้ปัญญา
3. การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อให้คนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข แม้จะมีชีวิตร้ายกาจก็ตาม แต่อาจไม่มีความสุขในชีวิต ครูอาจารย์สามารถเติมความสุขให้ได้ โดยจัดการเรียนการสอนที่ดี ใกล้ชิดกับนักศึกษาทำให้ผู้เรียนได้รับดีในสถาบันอย่างมีความสุข เมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว ก็สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีสุขภาพดี ทั้งกายและจิตใจ สร้างสรรค์

ให้คนสังคมเป็นคนมีคุณภาพทุกด้านต่อไป (เก็บความจาก การสัมภาษณ์ รุ่ง แก้วแดง สถานีโทรทัศน์ ช่อง 11 วันที่ 18 กรกฎาคม 2542)

จากกล่าวสรุปได้ว่า แนวคิดและวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของไทยในยุคนี้ของ นักการศึกษาไทย ต่างเห็นพ้องต้องกันว่า การจัดการศึกษาจะต้องจัดเพื่อเป็นการพัฒนาคนให้มี ความรู้ มีทักษะและจิตใจอันดงาม สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข

ในด้านการจัดการเรียนการสอนนั้น นักการศึกษาได้เสนอแนวคิดไว้อย่างหลากหลาย เช่น กัน ดังนี้

ประวิตร ชูศิลป์ (2542) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาในปัจจุบันว่า การจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความ สำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเติบโต ตามศักยภาพการจัดการเรียนที่เป็นศูนย์กลาง เป็นการเรียนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนว่ามีความ สามารถทางสมองที่จะเรียนรู้ได้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่คงเป็นไปเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ พัฒนาเติบโตตามศักยภาพ เป็นการเรียนที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนมากที่สุด เรียนด้วยการท่องจำอย่างเดียว และไม่ใช่เรียนโดยการฟังครูบอกเท่านั้น

จรัส สุวรรณเวลา (2542) กล่าวไว้เห็นกันว่า ...การพัฒนาหลักสูตรด้วยคุณลักษณะ ปรัชญาของชาติ วัฒนธรรมคติเริงพุทธิกรรมฯ โดยการตั้งปัญหามีนฐานเป้าหมายชุมชนเป็น หลักและเรียนจากประสบการณ์ตรง... และกล่าวถึงบทบาทของครุภาระไว้ว่า... ครุต้องเป็นผู้ส่ง เผริญการเรียนการสอน(ไม่ใช่ผู้สอน) เป็นผู้สร้างเจตคติเป็นผู้จัดสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนเป็นผู้วิจัย สร้างความรู้ เป็นผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา และเป็น Clearing house... ที่สำคัญของการ พัฒนาหลักสูตรต้องเน้นเรื่องการปฏิบัติ และความเป็นวิชาชีพให้นาก...

สมคิด ชุนทองมุ่ง (2542) กล่าวถึงการปฏิรูประบบราชการของไทยในอนาคตอันใกล้นี้ ว่า ครุคนใดที่ไม่เคยปริ่งท่ามกลางวิธีการสอนของตนเลยก็จะต้องปรับปรุงวิธีการสอนและใช้วิธีการสอน อย่างหลากหลายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ไม่ใช่ครุเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้แต่เพียง อย่างเดียว

ประวิตร ชูศิลป์ (2542) ยังได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ต่าง ๆ กระบวนการ การเรียนรู้การเรียนที่แท้จริงไม่ใช่การเรียนที่เน้นเพียงการทำซ้ำ ไม่ใช่การเรียนที่สร้างความทุกข์ แต่เป็นการเรียนที่มีความสุข ในทางพุทธศาสนาถือว่าการศึกษาเป็นการเรียนเพื่อแก้ปัญหามาก กว่าการเรียนเป็นรายวิชาอย่างประเทศตะวันตก จึงเน้นให้ผู้ปฏิบัติรู้จักศึกษาค้นคว้าหาความจริง และฝึกฝนด้วยตนเองของตนเกิดความเข้าใจกระจุ่งแจ้ง

สรรศ์ วรอินทร์ (2542) กล่าวถึง กระบวนการปฏิรูปการศึกษาว่า ในกระบวนการปฏิรูป การศึกษานี้ส่งผลโดยตรงต่อผลการจัดการศึกษานั้นคงจะได้แก่ การปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งถือว่า เป็นหัวใจในการปฏิรูปและเป็นบทบาทของครูโดยตรง และอาจรวมไปถึงนักศึกษาด้วย โดยการปฏิรูปครั้งนี้พยายามจะเปลี่ยนแปลงการสอนที่ใช้สอนและกระตานคำ ให้เป็นการสอนที่ใช้วิธี การสอนหลากหลายรูปแบบ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ส.ว.สนา ประมวลพฤกษ์ (2539) กล่าวไว้ในประเด็นการจัดการเรียนการสอนว่า สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การสื่อความรู้ ข้อมูลข่าวสารสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว I สภาพการเรียนการสอนปัจจุบันที่เน้นความรู้ความจำ คนไม่เพียงพอที่จะเตรียมคนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข การเรียนการสอนจำเป็นต้องสร้างบุคคลให้มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง รู้จักสร้างและหาความรู้ด้วยตนเองได้ พร้อมที่จะเผยแพร่ปัญหาที่รับเข้ามาในสังคม

ศักวินทร์ สุวรรณโรจน์ (2542) กล่าวไว้ว่า ก่อนหน้า ครุภัณฑ์ 2000 จะต้องมีวิสัยทัคณ์ใหม่ จากครูที่เป็นผู้สอน (Teacher) ที่ครูเป็นศูนย์กลางมาเป็นผู้จัดการ (Manager) หรือผู้อำนวยการ ความสะดวก (Facilitation) ให้แก่ผู้เรียนโดยใช้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง จนกระทั่งพัฒนาเป็นครู มืออาชีพที่เชี่ยวชาญ (Expert) หรือผู้ให้คำแนะนำปรึกษา (Advisor) เพื่อที่จะให้ครูเป็นเช่นนั้น ได้ จะต้อง

- 1 ครูต้องปรับความคิด ต้องล้ำสมองของคนเอง โดยค่านึงถึง
  - (1) เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ (All Children can Learn)
  - (2) นักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-Centered)
  - (3) ให้เกิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning)
  - (4) การประเมินผลการเรียนจากสภาพจริง (Authentic Assessment)

กล่าวโดยสรุปแล้วนักการศึกษาสาย ๆ ท่าน มีความเห็นว่า ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ครูก็ควรยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ส่วนครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก และจะต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ค้นหาความรู้ด้วยตนเองโดยการปฏิบัติไม่ควรเน้นการท่องจำ

นอกจากนี้แล้วยังมีกระแสวิพาักษิรารณ์ว่าระบบการศึกษาไทยในระดับอุดมศึกษาผลิตบัณฑิตให้เป็นหุนยนต์เพียงเพื่อเก็บข้อมูลเท่านั้น นายแพทท์ประเวศ วงศ์ (2542) ได้ให้ทัศนะว่า ในขณะที่โลกของเรามีความหลากหลายทางด้านการทางด้านการสื่อสารทำให้เกิดสำเนียกแห่งการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม เรียกว่าสัมมาติราภีค การศึกษาของไทยกลับล้าหลังไม่ทันการกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ในเจตประการ คือ หนึ่งแคน-ศึกษาแบบแยกส่วนไม่มี

สำนักวิทยบริการสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์
พิมพ์โลก

21

ความสัมพันธ์กัน สองด้าน-ไม่เห็นถึงความเชื่อมโยงของสิ่งต่าง ๆ จึงก่อให้เกิดการขัดแย้งสูง สาม
ไม่จริง- เพราะหลักสูตรการศึกษาไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละ
ท้องถิ่น ส่วนเป็น - เพราะศึกษาแบบท่องจำไม่เข้าใจในเชิงปฏิบัติ ห้ามทัน - เพราะศึกษาแบบ
ไม่ตามอัตลักษณ์ที่เนื้อหาเรียนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้มองไม่เห็นปัจจัยบันและอนาคต หากไม่พัฒนา
คุณค่าภายใน มุ่งสร้างสังคมบริโภคต่ำอย่างเดียว เจ็บไม่สร้างนิสัยในการศึกษาต่อเนื่อง เพราะ
ระบบการศึกษาก่อให้เกิดความเจ็บปวดแก่ผู้เรียนไม่ก่อให้เกิดความปิติในการเรียน ซึ่งสอดคล้อง
กับ รุ่ง แก้วแดง (2542) ที่ได้กล่าวว่า "วิกฤติที่สำคัญของระบบการศึกษาไทย คือความทุรก
ของผู้เรียน เนื่องจากเนื้อหาที่เรียนไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ในชีวิตประจำวันของเด็ก เด็ก
จำใจต้องเรียนรู้ สิ่งที่เป็นเรื่องไกลตัว" นายแพทท์ประเวศ วงศ์ ได้เสนอแนวทางในการแก้ปัญหา
สำหรับเรื่องนี้ ก็คือ การศึกษาไทยต้องนำวิทยาศาสตร์เข้าสู่กระบวนการการศึกษา คือ ต้องศึกษาให้
รู้จริง คิดเป็น ตั้งคำถามเป็น ตรวจสอบได้ เอกความรู้ไปให้ได้ มากเท่าที่จะ possibly ทำให้เป็นจริง มี
หลักฐานมีข้อมูล ได้ประโยชน์จากการใช้ความรู้ ถือให้เกิดปิติในการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับแผน
พัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพของคน ในการพัฒนาประเทศ
ต่อไปจึงควรจัดการศึกษาที่เน้นกระบวนการทางการเรียนรู้โดยมุ่งยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

จากแนวคิดและวิสัยทัศน์ของนักการศึกษาที่ได้ประมวลมา กล่าวโดยสรุปแล้วทั้งแผน
การศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) และวิสัยทัศน์ของนักการศึกษาที่สำคัญหลายคน
ต่างเห็นพ้องต้องกันว่า ถึงเวลาแล้วที่จะต้องมีการปฏิรูปการศึกษาของไทยใหม่ ปฏิรูปกระบวนการ
การเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้สอนก็เปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้จัดการ
ศึกษาให้ผู้เรียนรู้ได้มีความสามารถค้นพบข้อความรู้ได้ด้วยตนเองและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมี
คุณค่า

3. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนการสอน

การเรียนการสอน เป็นคำที่มักใช้คู่กัน เพราะทั้งสองคำมีความสัมพันธ์กัน ทั้งการเรียนและ
การสอนต่างเป็นกระบวนการที่เกี่ยวเนื่องกัน การสอนเป็นการตั้งใจกระทำให้เกิดการเรียนรู้ การ
สอนที่ดียอมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้

ความหมายของการสอน

นักการศึกษาน้าย่าน ได้ให้ความหมายของการสอนไว้ดังนี้

๓๗. ๓๙๖

๘๗๐ ๑๓๖๓๐
๒.๑

สุมน ออมรัวัฒน์ (2533 : 460) อธิบายความหมายของการสอนไว้ว่า การสอน คือ สถานการณ์หนึ่งที่มีสิ่งต่อไปนี้เกิดขึ้น ได้แก่

- 1) มีความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน
นักเรียนกับเพื่อนและล้อม และครูกับนักเรียนกับเพื่อนและล้อม
- 2) ความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์นั้นก่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่
- 3) ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่นั้นไปใช้ได้

สุพิน บุญชุมวงศ์ (2533 : 3-4) ให้ความหมายของการสอนไว้ว่า การสอน An การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมให้นักเรียนได้ปะทะเพื่อที่จะให้เกิดการเรียนรู้ หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น การสอนจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ก่อให้เกิดความเจริญเติบโต การสอนจึงเป็นภารกิจที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ จึงจะสามารถก่อให้เกิดประสบการณ์ที่มีความหมายต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน

ล้ำพอง บุญช่วย (2530 : 8-9) 'กล่าวถึงการสอนฯ' เป็นกระบวนการที่มีความลับซับซ้อนต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์อาศัยศาสตร์จริงที่มุ่งสอนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับหลักการสอน...และเป็นผู้ที่มีศิลปะหรือมีคลิล มีทักษะในด้านต่าง ๆ อีกมากมาย

ฮิลล์ (Hills, 1982 : 266) ให้คำจำกัดความของการสอนไว้ว่า การสอน คือ กระบวนการให้การศึกษาแก่นักเรียน ซึ่งต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

กูด (Good, 1975 : 588) อธิบายความหมายของการสอนในแนวเดียวกันและแนวเดียวกันไว้ว่า

- 1) ในความหมายแคบ การสอน หมายถึง ภารกิจท้าทายเป็นการอบรมสั่งสอนนักเรียน ในส่วนของการศึกษา
- 2) ในความหมายกว้าง การสอน หมายถึง การจัดสถานการณ์การเรียนการสอน ซึ่งรวมถึง การปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างครูกับนักเรียน กระบวนการตัดสินใจในการวางแผนการสอน แบบการสอน การเดิมพันสุดท้ายเป็นการสอนและการเรียนรู้นั้น ๆ และ การประเมินผล ภารกิจภายนอก การเรียนการสอนใหม่และการเผยแพร่
- 3) การอบรมในสิ่งที่ได้สอนไปแล้ว

วิลเลียม เอ็ม อเล็กซานเดอร์ และ เอ็ม ชาลเวอร์ลัน (M. Alecander and M. Halverson) ให้ความหมายของการสอนในด้านการนำไปใช้ไว้ดังนี้คือ

1. เนื้อหา คือ สิ่งที่เราให้อะไรแก่เด็ก วิธีสอน คือการที่เราสอนเด็กอย่างไร
2. คุณภาพของการสอน คือ การเรียนรู้ของเด็ก สรุปวิธีการ คือ หนทางที่จะนำไปใช้ถึงการเรียนรู้ดังกล่าว

3. ผลที่ได้จากการสอน คือ สิ่งที่ปรากฏออกมาอันเนื่องจากประสบการณ์ในการเรียนรู้ ขบวนการสอนคือ การที่เราจะทำอย่างไรจึงจะก่อให้เกิดประสบการณ์ในตัวเด็ก

แลงฟอร์ด (Langford, 1968 : 114) กล่าวว่า การสอนคือกิจกรรมที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลคนหนึ่งยอมรับผิดชอบเกี่ยวกับการเรียนรู้ของบุคคลอีกคนหนึ่ง การสอนจึงเป็นกิจกรรมที่ครูกระทำเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

ในหนังสือ Dictionary of Education (Good, 1973 : 304 และ 588) ได้ให้ความหมายของการสอนไว้ดังนี้

ความหมายของการสอนในระดับแคม หมายถึง วิธีการที่ครูถ่ายทอดความรู้อันมั่นคงเรียนให้มีความรู้ ความคิด เจตคติและทักษะดังที่ดูดประสบค์การศึกษาได้ระบุไว้

ส่วนความหมายของการสอนในระดับกว้าง หมายถึง การกระทำการและกำเนิดการด้านต่าง ๆ ของครูภายใต้สภาพการณ์การสอนการเรียน ซึ่งประกอบด้วย 1) การสร้างความสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน 2) กระบวนการทดสอบตัวสินใจและวางแผนก่อนสอน ซึ่งได้แก่ การวางแผนการสอน การจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์การสอนและสภาพแวดล้อมทางการเรียน และ 3) การวัดและประเมินการสอนการเรียน เพื่อนำผลสรุปที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาองค์ประกอบต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังเดิม นำร่องนัดเนื้อหาที่สอน วิธีสอน หลักการสอน วิธีวัดและประเมินผล

จะเห็นว่าความหมายของการสอนมิได้มีความหมายเพียงวิธีการที่ครูใช้ในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการกระทำด้าน ๆ ของครูเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเจริญยิ่งขึ้น จึงสรุปได้ว่า การสอนหมายความถึงกระบวนการทำงานของครูภายใต้บทบาท 3 ด้าน คือ 1) บทบาทเริงบริหารการสอน 2) บทบาทเริงปฏิสัมพันธ์ทางการสอน และ 3) บทบาทเรืององค์กรการสอน

องค์ประกอบของ การสอน

การสอนจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้าน ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการสอน และมีส่วนลงเสริมให้การสอนประสบผลสำเร็จได้ จัดเป็นองค์ประกอบของการสอนทั้งสิ้น มี 5 องค์ประกอบ คือ

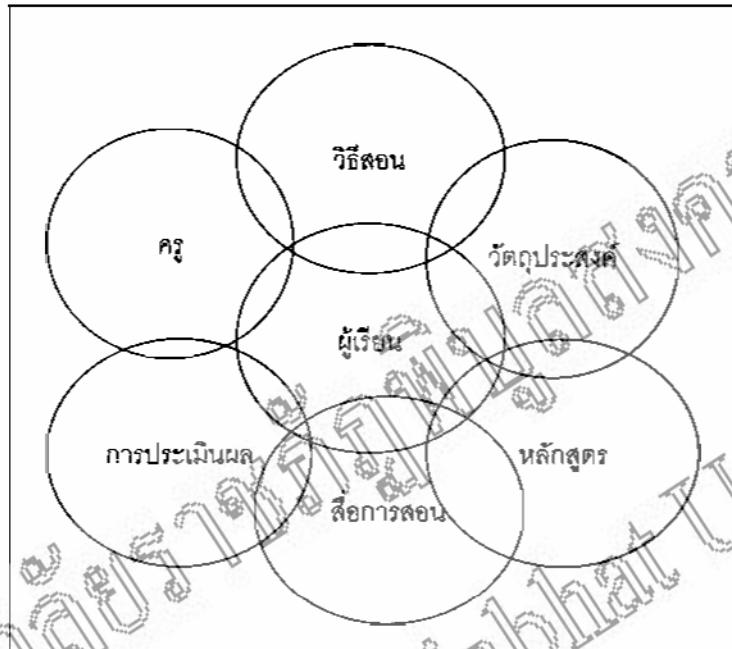
1. คุณผู้สอน
2. ผู้เรียน
3. บทบาท
4. วัสดุและเครื่องมือ
5. สถานที่

1. คุณผู้สอน

2. ผู้เรียน

3. หลักสูตร
4. วิธีสอน
5. วัสดุประสงค์ของการสอน
6. สื่อการสอน
7. การประเมินผล

ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะสัมพันธ์กันอย่างทึบตัน ดังแสดงในแผนภาพ

แผนภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการเรียนการสอน

สุพิน บุญชุมวงศ์ (2532: 4-5) กล่าวถึงองค์ประกอบของการสอนไว้ 3 ประการ ได้แก่ ครุ นักเรียน และสิ่งที่จะสอน สรุปได้ดังนี้

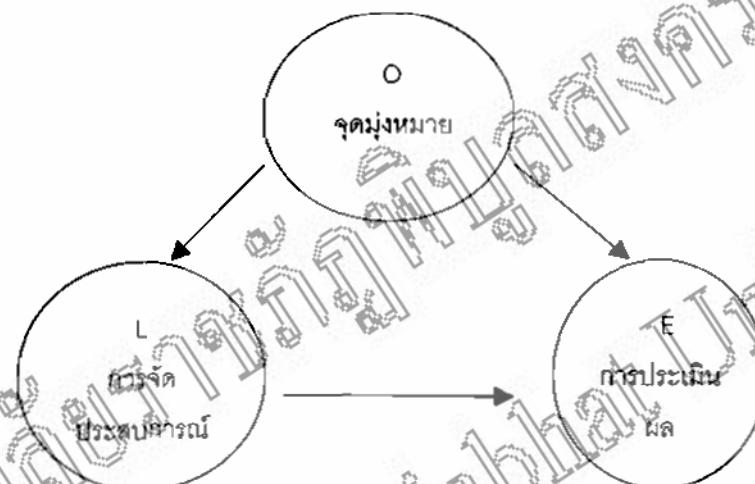
- 1) ครุ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ขาดไม่ได้ บุคลิกภาพและความสามารถของผู้สอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนควรมีบุคลิกภาพที่ดีและรู้จักเลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้
- 2) นักเรียนหรือผู้เรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญเท่ากับผู้สอน ความสำเร็จในการศึกษา เป็นเป้าหมายสำคัญของผู้เรียน ผู้สอนจึงควรเป็นผู้แนะนำ แนะนำ และจัดมูลประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด

3) สิ่งที่จะสอน ได้แก่ เมื่อนำมาต่าง ๆ ครุจะต้องจัดเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์กัน น่าสนใจ เหมาะสมกับวัย ระดับชั้น และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของการเรียนการสอน

พิชัย สนิลารัตน์ (2526 : 106) กล่าวว่า การสอนเป็นกระบวนการการสามเล้า อันประกอบด้วย OLE ได้แก่

1. O = Objective = จุดมุ่งหมาย
2. L = Learning Experience = การจัดประสบการณ์การเรียนการสอน
3. E = Evaluation = การประเมินผล

รวมเรียกว่า "ไตรยางค์การสอน" ได้แสดงเป็นแผนภาพไว้ ดังนี้

แผนภาพที่ 2 ไตรยางค์การสอน

จากองค์ประกอบของการสอนที่นักการศึกษาทั้ง 3 ห้านเสนอไว้ เมื่อนำมาพิจารณาแล้ว สามารถวิเคราะห์แยกย่อยเป็นองค์ประกอบ 2 ด้านได้แก่

1. ด้านองค์ประกอบความ หมายถึง องค์ประกอบด้านโครงสร้างที่มาประกอบกันเป็นการ สอน อันประกอบด้วย
  - (1) ครุ หรือผู้สอน หรือวิทยากร
  - (2) นักเรียน หรือผู้เรียน
  - (3) หลักสูตร หรือสิ่งที่จะสอน

2. ด้านองค์ประกอบอย่างอื่น หมายถึง องค์ประกอบด้านรายละเอียดของการสอน ซึ่งจะต้องประกอบด้วยกระบวนการเหล่านี้ จึงจะทำให้เป็นการสอนที่สมบูรณ์ ได้แก่

- (1) การตั้งจุดประสงค์การสอน
- (2) การกำหนดเนื้อหา
- (3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- (4) การใช้สื่อการสอน
- (5) การวัดผลและประเมินผล

4. รูปแบบการสอน

รูปแบบการสอนเป็นแนวความคิดที่เป็นที่สนใจมากขึ้น มีผู้คิดค้นและพัฒนารูปแบบการสอนไว้หลายรูปแบบทั้งรูปแบบทั่วไปและรูปแบบเฉพาะรายวิชา ซึ่งให้ประโยชน์ต่อการสอนเป็นอย่างมาก

ความหมายของรูปแบบการสอน

ในทางศึกษาศาสตร์ มักท้าทายเรื่องกับรูปแบบ คือ รูปแบบการสอน (Model of Teaching หรือ Teaching Model) และรูปแบบการเรียนการสอนหรือรูปแบบการจัดการเรียนการสอน (Instructional Model หรือ Teaching-Learning Model)

คำว่า รูปแบบการสอน มีผู้อธิบายไว้ ดังนี้/อ้างใน เขาวา อรัญวงศ์, 2540)

(1) รูปแบบการสอน หมายถึง แบบหรือแผนของการสอน รูปแบบการสอนแบบหนึ่ง จะมีจุดเน้นที่เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง   รูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบจึงอาจมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน (Saylor and Others, 1981 : 271)

(2) รูปแบบการสอน หมายถึง แผนหรือแบบซึ่งสามารถใช้เพื่อการสอนในห้องเรียน หรือส่วนพิเศษเป็นกลุ่มย่อย หรือเพื่อจัดสื่อการสอน ซึ่งรวมถึง หนังสือ ภาพยนต์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์และหลักสูตรรายวิชา รูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบจะเป็นแนวทางในการออกแบบการสอนที่ช่วยให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่รูปแบบนั้นๆ กำหนด (Joyce and Weil, 1986 : 2)

(3) รูปแบบการสอน หมายถึง สภาพหรือลักษณะการเรียนการสอนที่จัดขึ้นตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้ามาช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการและมาตรฐานคุณภาพ (พิศนา แรมณ์, ม.ป. ป.)

(4) รูปแบบการสอน หมายถึง โครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะใช้จัดทำ เพื่อให้เกิดผลที่ดีเป็นอย่างมากได้แก่ผู้เรียน (ละเอียด รักษ์เพ่า, 2528 : 5)

(5) รูปแบบการสอน หมายถึง แผนแสดงการจัดการเรียนการสอน สำหรับนำไปใช้สอนในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามஆமு่งหมายที่กำหนดไว้ให้มากที่สุด แผนดังกล่าวจะแสดงถึงลำดับความสอดคล้องกัน ภายใต้หลักการของแนวคิดพื้นฐานเดียวกัน ขององค์ประกอบทั้งหลายได้แก่ หลักการ ஆமு่งหมาย เนื้อหาและทักษะที่ต้องการสอน ยุทธศาสตร์การสอน วิธีสอน กระบวนการสอน ขั้นตอนและกิจกรรมการสอน และการจัดผลประเมินผล (อรุณี สิติยาศักดิ์, 2535 : 13)

คำว่ารูปแบบการเรียนการสอน หรือรูปแบบทางวิชาการเรียนการสอน มีผู้อธิบายไว้ดังนี้

(1) รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง โครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์และส่วนเชื่อมโยงกัน ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ใน การเรียนการสอน ได้แก่หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการสอน ภาระประเมินผล รวมทั้งกิจกรรมสนับสนุนอื่น ๆ โดยผ่านขั้นตอนตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (ปราเมทย์ จันทร์เรือง, 2536 : 16)

(2) รูปแบบการเรียนการสอน เป็นโครงสร้างที่เก็บเป็นแนวทางในการสร้างกิจกรรมการเรียน กิจกรรม และสัดสี่แบ่งล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน (อารี สุญจน์, 2540 : 1)

(3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน หมายถึง รายละเอียดของวิธีการเรียนการสอนที่มีเป้าหมายบางอย่างที่ชัดเจน รายละเอียดของการเรียนการสอนจะมีการระบุแนวทางให้กับ ครุยวางแผนการสอนอย่างไร จะนำไปใช้ในสถานการณ์การเรียนการสอนอย่างไร และจะประเมินผลการสอนอย่างไร (สมบูรณ์ ลังหนลด, 2530 : 19)

(4) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน หมายถึง แผนแสดงองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอน (นวลจิตต์ เชาวกิรติพงศ์, 2535 : 6)

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ พบร้านักศึกษาไทยส่วนใหญ่ใช้คำว่ารูปแบบการสอน มากกว่ารูปแบบการเรียนการสอน และรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ท่านองเดียวกันนักการศึกษาต่างชาติ ใช้คำว่า Model of Teaching หรือ Teaching Model มา กกว่า Instructional

Model และจากการวิเคราะห์เนื้อหาข้อความที่แสดงความหมายพนบว่า คำเหล่านี้ไม่มีความหมายแตกต่างกันอย่างชัดเจน

กล่าวโดยสรุป ลักษณะเฉพาะของรูปแบบการสอน คือ แผนการทำงานเกี่ยวกับการสอนที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบจะมี โดยวางแผนการจัดองค์ประกอบและงานเกี่ยวกับการสอนอย่างมีจุดหมายที่เฉพาะเจาะจงที่จะให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จอย่างได้อย่างหนึ่ง

ลักษณะของรูปแบบการสอน

ในการพัฒนารูปแบบการสอน ผู้พัฒนาจะต้องมีความรู้ในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น จิตวิทยา ทฤษฎีการศึกษาและสังคมวิทยา ซึ่งนักการศึกษานิยมท่านได้กล่าวไว้เพื่อสรุปดังนี้

พิศนา แรมมนี (ม.ป.ป.) ระบุว่า รูปแบบการสอน คือมีองค์ประกอบดังนี้ ความหมายซึ่งเป็นการให้มโนทัศน์ของรูปแบบการสอน ปรัชญา หลักการ แนวคิดและความเชื่อพื้นฐาน ลักษณะสำคัญของรูปแบบ ร้านค้านการสอน ปรับทาของรูปแบบภายใต้แนวคิดเดียวกัน รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนที่ใช้ในการสอนตามรูปแบบ

พิมพ์พันธุ์ เกษ科技股份 (2532 : 5) ระบุว่า องค์ประกอบของรูปแบบการสอนประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เมื่อหา ร้านค้านการสอน และการประเมินผล

นวลจิตต์ เจริญกิจดิพงศ์ (2535 : 100) ได้พัฒนารูปแบบการสอนขึ้น โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ความสำคัญและความเป็นมา วัตถุประสงค์ ขอบเขตของรูปแบบ ความเชื่อพื้นฐานและหลักค่ารูปแบบ ลักษณะของรูปแบบ กระบวนการจัดการเรียนการสอน และรื่อเสนอแนะในการใช้รูปแบบนั้น

ปราโมทย์ จันทร์เรือง (2536 : 16) ได้พัฒนารูปแบบการสอนขึ้น โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เมื่อหา ร้านค้านการสอน การประเมินผลและกิจกรรมสนับสนุนอื่น ๆ รูปแบบการสอนแบบต่าง ๆ มีองค์ประกอบทั่วไปที่เหมือนกัน และบางรูปแบบมีองค์ประกอบที่เป็นลักษณะเฉพาะของสาขาวิชาที่แตกต่างกัน รูปแบบการสอนที่นักการศึกษาได้พัฒนาและเผยแพร่แล้วจึงมีอยู่ด้วยกัน

ประเภทของรูปแบบการสอน

รูปแบบการสอน มีความหมาย 2 แนวใหญ่ ๆ แนวแรกของรูปแบบการสอนเป็นกิจกรรมหรือวิธีสอน ส่วนแนวที่ 2 มองรูปแบบการสอนว่าเป็นโครงสร้างที่แสดงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ใน

การสอนที่จะนำมาใช้ร่วมกัน ตัวอย่างของรูปแบบการสอนตามแนวแรก ได้แก่ แนวความคิดของ จอยซ์และเวลล์ และแนวความคิดของ เซย์เลอร์และຄอนະ ตัวอย่างของรูปแบบการสอนตามแนวที่ 2 ได้แก่ รูปแบบการสอนของกลุ่ม ของ ทิศนา แรมมณี และ ของ อรทัย มูลคำ ฯลฯ

รูปแบบการสอนตามแนวความคิดของ จอยซ์และเวลล์ จอยซ์และเวลล์ จัดรูปแบบการสอนเป็น 4 กลุ่ม คือ (Joyce and Weli, 1972 : 11-12)

1. รูปแบบที่มาจากการสังคม (Social interaction) เป็นรูปแบบที่เน้นความ สัมพันธ์ในสังคม เพื่อให้บุคคลสามารถถ่ายทอดความรู้ร่วมกันในสังคมโดยการเรียนรู้ร่วมกัน รูปแบบการสอน ที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้คือ การค้นคว้าเป็นกลุ่ม (Group investigation) การคิดแก้ปัญหาสังคม (Jurisprudential Inquiry) การสืบเสาะทางสังคม (Social Inquiry) และการฝึกปฏิบัติ (Laboratory Method)

2. รูปแบบที่มาจากการคิด (Information Processing) เมื่อรูปแบบที่เน้นให้เกิด พฤติกรรมทางความคิด รูปแบบการสอนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้คือ การฝึกโน้ตค์ (Concept Attainment) การสอนเชิงปานาน (Inductive Teaching) การฝึกสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Training) การสืบเสาะความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Science inquiry) การสร้างโครงสร้างความรู้ (Advance Organizer) และการพัฒนาความมีเหตุผล (Developmental).

3. รูปแบบที่มาจากการบุคคล (Personal) เป็นรูปแบบที่เน้นพัฒนาการของบุคคลิกภาพของ บุคคล เพื่อให้เข้าใจตนเอง รับผิดชอบตนเอง และตระหนักในตนเอง รูปแบบการสอนที่จัดอยู่ใน กลุ่มนี้คือการสอนแบบไม่นำทาง (Non-Direct) การประชุมในห้อง (Classroom Meeting) การ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (Synectics) การฝึกความตระหนักรู้ในตนเอง (Awareness Training)

4. รูปแบบที่มาจากการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) เป็นรูปแบบที่วิเคราะห์ พฤติกรรมของคนโดยกำหนดสิ่งแวดล้อมให้ รูปแบบการสอนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้คือ การวางเงื่อนไข (Operant Conditioning)

รูปแบบการสอนตามแนวคิดของเซย์เลอร์และຄอนະ เซย์เลอร์, อเล็กซานเดอร์, และเลวิสจัด รูปแบบการสอนเป็น 5 กลุ่ม ตามจุดมุ่งหมายของการสอน ดังนี้ (Saylor, Alexander and Lewis, 1981 : 271-293)

1. รูปแบบที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา (Subject Matter/Disciplines) เน้นการให้เนื้อหาวิชา รูปแบบการสอนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้คือ การบรรยาย (Lecture) การอภิปรายซักถาม (Discussion-

Questioning) การดูและฟัง (Viewing. Listening) การฝึกสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Training)

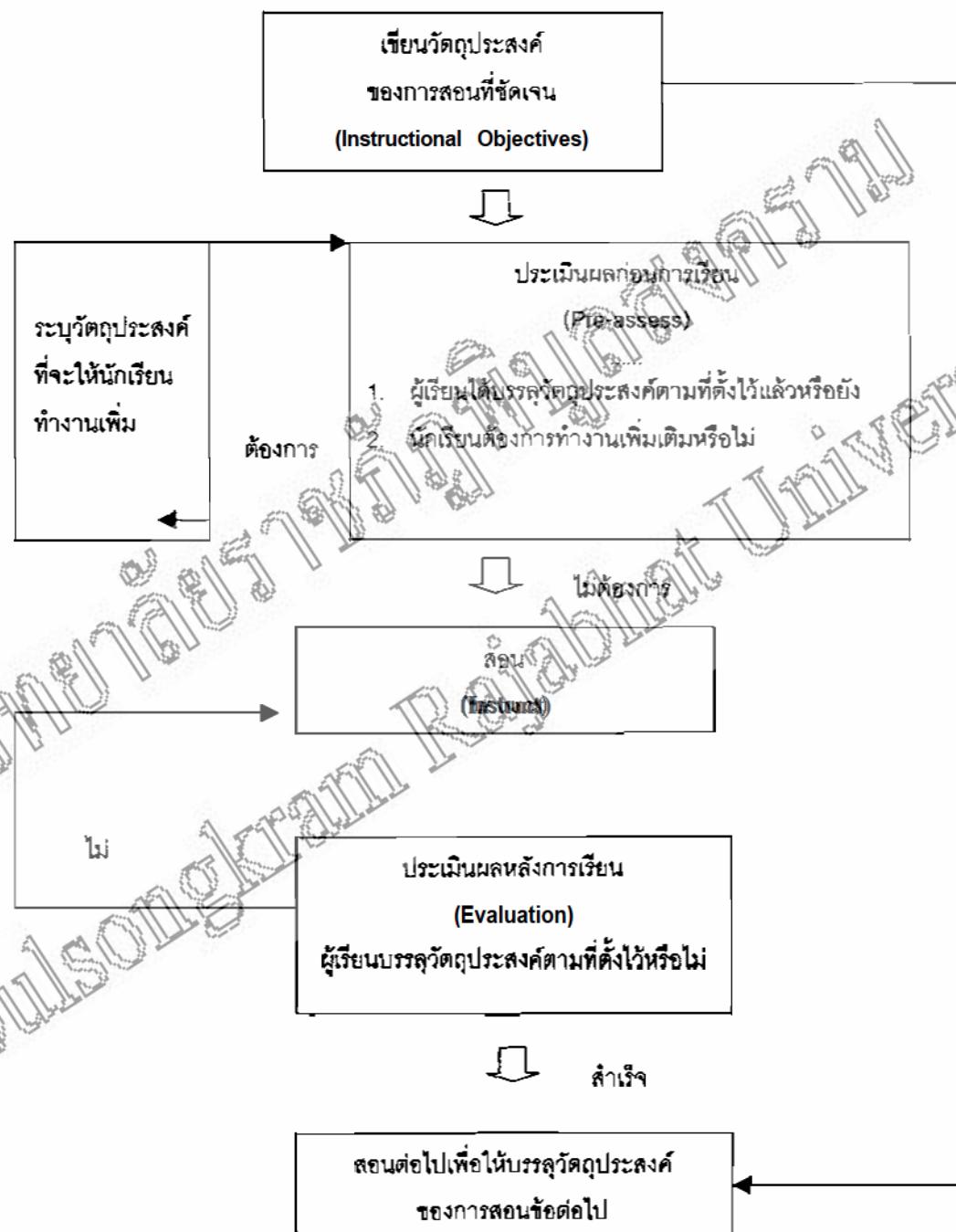
2. รูปแบบที่เกี่ยวกับสมรรถภาพ/เทคโนโลยี (Competencies/Technology) เน้นการวางแผนการสอน รูปแบบการสอนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้คือ การออกแบบระบบการสอน (Instructional System Design) บทเรียนโปรแกรม (Programmed Instruction) การฝึกฝนหรือฝึกหัด (Practice & Drill)

3. รูปแบบที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของมนุษย์/กระบวนการ (Human Traits/Process) เน้นกระบวนการที่ทำให้เกิดคุณลักษณะ รูปแบบการสอนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้คือ บทบาทสมมติ (Role Playing) การจำลองสถานการณ์ (Simulation)

4. รูปแบบที่เกี่ยวกับหน้าที่ทางสังคม/กิจกรรม (Social Functions/Activities) เน้นกิจกรรมในชุมชน รูปแบบการสอนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้คือ กิจกรรมชุมชน (Community Activities) การค้นคว้าเป็นกลุ่ม (Group Investigation) การคิดและแก้ปัญหาสังคม (Jurisprudential) รูปแบบที่เกี่ยวกับความสนใจและความต้องการ/กิจกรรม (Interest & Needs/Activities) เน้นการทำเรียนอย่างอิสระของแต่ละบุคคล รูปแบบการสอนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้คือ การศึกษาอย่างอิสระ (Independent Learning and Self-instruction) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (Synectics)

ปัจจุบันได้มีการพัฒนาฐานรูปแบบการสอนที่เป็นไปตามเหตุผล (A Logical Instructional Model = LIM) ซึ่งได้พัฒนาจากแนวความคิดของนักการศึกษา โดยได้ขยายรายละเอียดจากแบบเดิม เพื่อให้กระชับและสามารถนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 รูปแบบการสอนที่เป็นไปตามเหตุและผล

แนวทางและเกณฑ์การเลือกรูปแบบการสอน

รูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบ มีจุดเด่นและจุดด้อยต่าง ๆ กัน ในการนำไปใช้จึงควรพิจารณาจากสถานการณ์เฉพาะว่าจะสอนเรื่องอะไร ผู้เรียนอยู่ในวัยใด ความสามารถและความสนใจของผู้เรียนนั้นหมายกับแบบใด เกณฑ์ในการเลือกมีดังนี้

1. ความเหมาะสมกับสถานการณ์ (Appropriate to the Situation) กล่าวคือเหมาะสมกับสภาพโรงเรียน ห้องเรียน ปรัชญาของโรงเรียน ความคาดหวังของพ่อแม่และลักษณะพิเศษของครุภัณฑ์สอน

2. ความครอบคลุม (Comprehensiveness) รูปแบบที่เลือกใช้ควรครอบคลุมเนื้อหา วิชา วิธีสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ศุภภาพแวดล้อมทางการเรียน ถ้าไม่ครอบคลุมยังขาดในด้านใด จะสามารถเสริมหรือปรับปรุงได้หรือไม่

3. ความยืดหยุ่นหรือการนำไปปรับใช้ (Flexibility or Adaptability) รูปแบบที่เลือกนี้ สามารถนำไปปรับใช้กับวิชาอื่น ๆ ได้เพียงไร สามารถปรับใช้ในระบบโครงสร้างการบริหารและหลักสูตรที่มีอยู่ได้หรือไม่ สามารถปรับใช้กับรูปแบบอื่นได้หรือไม่ สามารถปรับใช้กับเด็กระดับวัยต่าง ๆ ได้หรือไม่ สามารถปรับเพื่อ适应ความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนได้หรือไม่

4. การปฏิบัติ (Practicality) รูปแบบที่เลือกนี้มีวัสดุอุปกรณ์ที่พกพาสะดวกน้ำหนักเบา หรือผลิตขึ้นได้ ค่าใช้จ่ายไม่สูงเกินไป กระบวนการเพื่อใช้รูปแบบพอดีทำได้ และกระบวนการรูปแบบไปใช้ในสถานการณ์ที่เป็นอยู่พอดีทำได้

5. ความเที่ยงตรง (Validity) กล่าวคือ รูปแบบการสอนใช้กับการพัฒนาเหมาะสมเพียงใด ไม่ผลักภัยที่สนับสนุนประสิทธิผลของเด็กโดยรูปแบบนั้นหรือไม่ และได้นำไปใช้ในการสอนเด็กนักเรียนอย่างไร เป็นต้น

ข้อสุดท้ายของการเลือกและนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ คือ การพิจารณาว่าจะนำรูปแบบใดไปใช้ในการสอนเรื่องใด ระดับขั้นใด และอย่างไร อนึ่งการทดสอบของรูปแบบ หลายรูปแบบก็อาจจำเป็นในการสอนบางสถานการณ์ ในบางเรื่องอาจจะใช้รูปแบบนี้ แต่ถ้าเรื่องอาจจะใช้รูปแบบอื่นก็ได้ ควรจะสังเกตถึงลักษณะที่คล้ายกันของหลายรูปแบบ เช่น เรื่องกระบวนการคิดระดับสูง การคิดสร้างสรรค์ (อารี สันนิชชี, 2540 : 6-7)

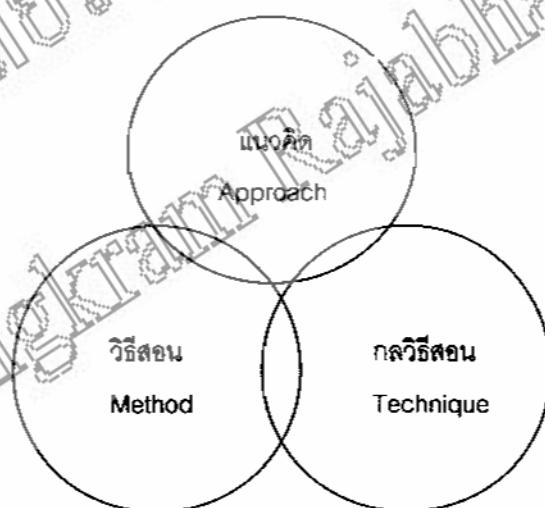
5. การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

สำหรับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้น สมิตรา อัจฉริยานุสรา (2535) ได้ศึกษาและเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาฯว่า เป็นกระบวนการที่ขับขันด้วยความต้องการที่ต้องอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนซึ่งมีพื้นฐานอยู่บนทฤษฎีและวิธีการต่าง ๆ มากมาย ทฤษฎีและวิธีการเหล่านี้ได้แก่ การศึกษาถึงความต่อเนื่องตามลำดับของเนื้อหา หน้าที่ของภาษา ความหลากหลายของภาษา วัฒนธรรมและการใช้เคราะห์ ปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อกัน

เอ็ดเวิร์ด แอนโธนี (Edward Anthony, 1972) ได้เสนอคำ 3 คำที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการสอนภาษาอังกฤษ แนวคิด (Approach) วิธีสอน (Method) และกลวิธีการสอน (Technique) ว่าคำทั้ง 3 นี้มีความสัมพันธ์กัน นั่นคือ กลวิธีการสอนจะช่วยให้วิธีสอนบรรลุผลในขณะที่วิธีสอนจะต้องสอดคล้องกับแนวคิดที่ผู้สอนยึดถือ

แจ็ค วิชาร์ด และTED รอคเจอร์ส (Jack Richards and Ted Rodgers, 1982) มีความเห็นว่าในแต่ละวิธีสอน (Method) นั้น จะต้องประกอบไปด้วยทฤษฎี และการปฏิบัติร่วมกัน

ดังนั้นในระบบการสอนจะต้องประกอบไปด้วยแนวคิด (Approach) รูปแบบการสอน (Design) และกระบวนการสอน (Procedure) ที่สัมพันธ์กันดังแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 ความสัมพันธ์พื้นฐานในการสอนภาษาตามแนวคิดของ แจ็ค วิชาร์ด

และ เท็ด รอคเจอร์ส (Jack Richard and Ted Rodgers, 1982)

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์

Geoffery Thornton (1972) ชี้แจงในวารสารวิชาการ ได้เสนอแนวคิดในการอธิบายการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์ พอกลุ่มได้เป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ดังนี้คือ

1. กลุ่ม The Behaviourists Hypothesis

กลุ่มนี้อธิบายว่าการเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากประสบการณ์ (Experience) และการสังเกต (Observation) การเรียนรู้ภาษาเกิดขึ้นเดียว กับมนุษย์เรียนรู้ภาษา เพราะได้รับข้อมูลจากคนรอบข้าง รวมทั้งมีประสบการณ์ตรงในการใช้ภาษาจากสังคมนั้น ๆ

2. กลุ่ม The Innateness Hypothesis

กลุ่มนี้มีความเชื่อตรงกันข้ามกับกลุ่ม Behaviourists กลุ่มนี้อธิบายว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับความสามารถในการเรียนรู้ภาษา เนื่องจากความสามารถด้านการเดิน การมอง การยืน ความสามารถในการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์เป็นกระบวนการภายใน (Innateness) ที่มีอยู่ในสมองของมนุษย์ทุกคนที่เรียกว่า กลไกการเรียนรู้ภาษา หรือ LAD (Language Acquisition Device) กลุ่มนี้ยังว่าการเรียนรู้ภาษามิใช่เกิดจากการเลียนแบบพ่อแม่หรือคนรอบข้าง

3. กลุ่ม Cognitivist

แนวความคิดของกลุ่ม Cognitivist พัฒนามาจากกลุ่ม Innateness คือยังมีความคิดเดียวกันว่า การเรียนรู้ภาษาของมนุษย์เกิดจากกลไกภายในสมอง (Mentalist) แต่ในขณะเดียวกันกลุ่มนี้ยังให้ความสำคัญกับกลไกภายนอกที่เป็นตัวกระตุ้น หรือมีส่วนร่วมในการภาษาในสมองเกิดการท่องเที่ยว จัดระบบ ประมวลผล เพื่อร่วมกับเกณฑ์ทางภาษาเข้า一起去จัดเร่งได้ว่า กลุ่มนี้ให้ความสำคัญทั้งด้านความรู้ ด้านภาษา (Linguistic Competence) และความรู้ด้านการใช้ภาษา (Linguistic Performance)

4. กลุ่ม Functional Perspective

Halliday (1981) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาของเด็กว่า เด็กเรียนรู้ภาษาเพื่อตอบสนองการใช้งาน (Functions) ในชีวิตประจำวัน Halliday อธิบายจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ภาษาของเด็กว่า เด็กเรียนรู้ภาษา เพราะมีจุดมุ่งหมาย 6 ประการคือ

1. เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร (Instrumental Function)
2. เป็นเครื่องมือในการแสดงความรู้สึกส่วนตัว (Personal Function)
3. เป็นเครื่องมือในการปฏิสัมพันธ์ (Interaction Function)
4. เป็นเครื่องมือในการส่งเสริม (Regulatory Function)
5. เป็นเครื่องมือในการแสดงหากความรู้ (Heuristic Function)

6. เป็นเครื่องมือในการสะท้อนจินตนาการ (Imaginative Function)

กล่าวโดยสรุป แนวคิดในการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์ มีอยู่หลายแนวความคิด แต่ละแนวคิดต่างก็มีมุ่งมั่นที่ต่างกันออกไป เช่น กลุ่ม Behaviorists มองว่าเด็กเรียนภาษาโดยการเลียนแบบสิ่งที่ได้ยินได้ฟังจากคนรอบข้าง โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางบวกและทางลบ กสุ่ม Innateness โดย Chomsky (1957) กสุ่มนี้เขียนรู้ภาษาที่มีกลไกในการเรียนรู้ภาษาติดมาตั้งแต่กำเนิด กลุ่ม Cognitivists มองว่าการเรียนรู้ภาษาของเด็กเกิดจากกลไกภายในมีปฏิสัมพันธ์กัน และอีกกลุ่มหนึ่งที่อธิบายแตกต่างกันออกไป ได้แก่ Functional Perspective ที่เน้นด้านหน้าที่ (Function) ของภาษาในสังคมจะเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้ภาษา เพื่อเป็นเครื่องมือในการใช้งานในหน้าที่ต่าง ๆ ในสังคมของผู้พูดภาษานั้น ๆ

ปรินท์ของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

พีเตอร์ สเตรวนส์ (Peter Strevens, 1977 : 90-92) ได้แบ่งกริบทของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามวัตถุประสงค์ของการสอนภาษาออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ภาษาอังกฤษทั่วไป (General English) ซึ่งถือว่าภาษาเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ทางวัฒนธรรมและการพัฒนาทางอารมณ์และทุนชาติของผู้เรียน การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ จึงเน้นภาษาอังกฤษพื้นฐานคือ เนินไวยากรณ์ของรูปประميคต่าง ๆ รวมทั้งทักษะห้อง 4 คือ พิจารณา จำแนก คิด แล้วเขียน

2. ภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ หรือภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ (English for Specific Purposes : ESP) เป็นการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อสนับสนุนความต้องการโดยเฉพาะของผู้เรียน ซึ่งมีจุดประสงค์ที่จะให้ภาษาอังกฤษเพื่อกำหนดการได้โดยเฉพาะ ภาษาอังกฤษเพื่อจุดประสงค์เฉพาะนี้ ยังแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

(1) การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการเรียนในสาขาวิชาต่าง ๆ (English for Academic Purposes) ซึ่งถือว่าภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการแสวงหาวิทยาการใหม่ ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เกษตรศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ เป็นต้น

(2) การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการงานและอาชีพ (English for Occupational Purposes) ซึ่งถือว่าภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ เช่น เป็นมัคคุเทศก์ ช่างเทคนิค เลขาธุการ เป็นต้น

ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อให้มีประสิทธิภาพผู้สอนควรมีความเข้าใจฐานะของภาษาที่เรียนและจุดประสงค์หลักของการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องแท้

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทย ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่มีผู้นิยมเรียนมากที่สุด ภาษาอังกฤษเริ่มเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตของคนไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2391 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 3 ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 4 พระองค์มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้จังคลงรับรองมาตรการสอนภาษาอังกฤษแก่ราชอาณาจักร และราชอาณาจักรในราชสำนัก

ภาษาอังกฤษเริ่มนับจาก และความสำคัญในการศึกษาของไทยยิ่งขึ้น ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 5 ได้มีพระบรมราชโองการตั้งโรงเรียนสอนภาษาอังกฤษขึ้นในพระราชวัง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2424 ได้โปรดเกล้าฯ ให้สถาบันวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียน และ เริ่มนับจากปี พ.ศ. 2433 ซึ่งมีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย ตลอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดมาจนถึงปัจจุบัน (สถานปฏิรูป 2542 : 69)

6. วิธีการสอนภาษาอังกฤษ

จากการที่ได้ศึกษาความเป็นมาที่ยาวนานของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย ทำให้ทราบว่า ประเทศไทยได้มีการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างเป็นระบบมาเป็นเวลา กว่าหนึ่งร้อยปี ตั้งแต่มีพระราชบัญญัติการศึกษาพุทธศักราช 2433 หลักสูตรภาษาอังกฤษ ได้รับการพัฒนาและปรับปรุงไปตามกระแสความต้องการของสังคม และตามทัศนะของวิทยากร ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาตามโดยตลอด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2539) ซึ่งตลอดมาที่สูมิตรอังวัฒนกุล (2535) ได้สรุป การพัฒนาวิธีการสอนภาษาอังกฤษไว้ว่า ในช่วงปี ค.ศ. 1880-1920 วิธีการสอนภาษาที่นิยมใช้กันมากที่สุดคือ วิธีสอนแบบปฏิรูป (Reform Method) แบบตรง (Direct Method) และแบบสหศาสตร์ (Phonetic Method) ในปี ค.ศ. 1920-1940 วิธีสอนแบบผลผ่อน (Compromise Method) และแบบเน้นการอ่าน (Reading Method) เป็นวิธีการสอนที่นิยมใช้กันมากกว่าแต่ในช่วงปี ค.ศ. 1940-1970 ซึ่งเป็นช่วงสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา วิธีสอนแบบเหล่าทหาร (Army Method) วิธีสอนแบบฟัง-พูด (Audio-lingual Method) และวิธีสอนแบบความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Code Learning Theory) เป็นวิธีสอนที่นำเข้ามาแทนที่วิธีดังกล่าวข้างต้น และได้รับความสนใจกันอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้เพื่อจะได้มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการเรียนการสอน ในช่วงปี ค.ศ. 1970-1980 มีวิธีการสอนแบบ

ในม. ๆ เกิดขึ้น ได้แก่ วิธีสอนแบบเงียบ (silent Way) แบบกลุ่มสัมพันธ์ (Community Language Learning) แบบรักษา (Suggestopedia) ส่วนในปี ค.ศ. 1980 จนถึงปัจจุบันการเรียนการสอนได้เปลี่ยนมาเป็นวิธีการเรียนการสอนที่เน้นความสามารถในการสื่อสาร

ปลายปี ค.ศ. 1960 จอยซ์และไวล์ (Joyce และ Weil, 1986) ได้สำรวจวิธีสอน (Teaching Approaches) ต่าง ๆ และได้จัดกลุ่มวิธีสอนแบบการสอนหลัก ๆ 4 แบบ แบบของการสอนแต่ละแบบจะแตกต่างกันที่พื้นฐานทางทฤษฎีการศึกษาและเป้าประสงค์การศึกษา อย่างไรก็ตาม อาจมีการใช้กระบวนการสอนหรือวิธีสอนบางอย่างร่วมกันได้ เช่น ในทุกแบบการสอน ต้องมีการกำหนดดูดประสงค์การสอนที่ชัดเจน มีการสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน เป็นต้น แบบการสอนทั้ง 4 แบบ มีดังนี้

1. แบบการสอนที่เน้นกระบวนการความคิด (Information Processing Models) แบบการสอนในกลุ่มนี้ เน้นการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ต่าง ๆ การรับรู้แบบความรู้และการคิดเชิงวิเคราะห์ กล่าวได้ว่าแบบการสอนในกลุ่มนี้ เม้นการพัฒนากระบวนการรู้คิด (Cognitive Processes) ให้กับผู้เรียน ตัวอย่างวิธีสอนในกลุ่มนี้ เช่น วิธีสอนโดยใช้สื่อช่วยจัดแนวคิด (Advance organizers) วิธีสอนแนวทัศน์ (Concept Teaching) วิธีสอนเพื่อฝึกให้นักเรียนคิดแบบสืบสอด งานวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอนส่วนมากใช้แบบการสอนนี้ให้แนวคิดของจิตวิทยาการรู้คิด เป็นพื้นฐาน

2. แบบการสอนที่เน้นพฤติกรรมนักเรียน (Behavioral Models) แบบการสอนในกลุ่มนี้พัฒนามาจากทฤษฎีด้วยการกลุ่มพฤติกรรมนิยมที่เน้นเรื่อง ลิ้งเร้าและการตอบสนอง การเสริมแรง การปรับพฤติกรรม ในขณะที่แบบการสอนในกลุ่มแรกสนใจกระบวนการรู้คิดของนักเรียนซึ่งเป็นกระบวนการที่ไม่อาจสังเกตได้โดยตรง แบบการสอนในกลุ่มนี้สองส่วนจากการกระทำ ต่าง ๆ ของนักเรียนในชั้นห้องเรียนที่สามารถวัดและสังเกตได้ การออกแบบการสอนจึงมักวิเคราะห์ทักษะที่จะสอน (ทักษะในที่นี้หมายถึง ทักษะทางการคิด หรือทักษะภาษาปฏิบัติ) ออกเป็นทักษะชั้นบ่อย ตามลำดับชั้น แล้วตอนไปปีหน้าลำดับชั้นนั้น แบบการสอนในกลุ่มนี้ เช่น วิธีสอนแบบสาธิตัวแบบที่ดูดต้อง (Direct instruction) วิธีสอนแบบจำลองสถานการณ์ เป็นต้น

3. แบบการสอนที่เน้นทักษะทางสังคม (Social Models) แบบการสอนใน 2 กลุ่มนี้ มองส่งเสริมทักษะทางวิชาการให้กับนักเรียน ส่วนแบบนี้ มีแนวคิดว่าการพัฒนาทักษะทางวิชาการให้กับนักเรียนควรอยู่บนพื้นฐานของความร่วมมือกัน การร่วมเหลือกันระหว่างนักเรียนซึ่ง มีความแตกต่างกัน ทั้งด้านร่างกาย อาชมณ์ ภูมิหลังด้านเชื้อชาติ และวัฒนธรรม และสติปัญญา เป้าประสงค์ของการสอนในกลุ่มนี้ จึงมุ่งพัฒนาทักษะทางสังคม และการสร้างความเข้า

ใจระหว่างสมาชิกของกลุ่ม นอกเหนือไปจากการพัฒนาทักษะทางวิชาการ กระบวนการที่นำมาประยุกต์ใช้กับแบบการสอนนี้ คือ กระบวนการประชาธิปไตย (Democratic Processes) งานวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอนในกลุ่มนี้ ทำกันอย่างกว้างขวางในกลุ่มนักศึกษาสังคมและกลุ่มที่เน้นเรื่องพลวัตของกลุ่ม (Group Dynamics) วิธีสอนที่แพร่หลายในแบบการสอนกลุ่มนี้ ทีน วิธีสอนเพื่อการเรียนแบบร่วมมือกัน (Cooperative Learning) และผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (child centered)

4. แบบการสอนที่เน้นการพัฒนาคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน (Personal Models) แบบการสอนในกลุ่มนี้มีจุดประสงค์การสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะดังๆ ของนักเรียน เช่น ความคิดที่ดีเกี่ยวกับตนเอง การรู้จักตนเอง ความคิดสร้างสรรค์ การใฝ่ต่อรอง ทบทวนและประเมินกระบวนการคิดของตนเอง ซึ่งในกลุ่มนี้มีเทคนิคการสอนที่เน้นเฉพาะบุคคล เช่น Nondirective Teaching และ Classroom Meeting Model

ด้วยพิจารณาถึงลักษณะการเรียนการสอนในปัจจุบัน จะเน้นเรื่องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ จะเน้นพฤติกรรมด้านใดจะเปลี่ยนไปมากน้อยย่อมขึ้นอยู่กับผู้เรียนว่ามีพฤติกรรมแต่ละด้านเทียงใด แต่ละระบบการณ์ใหม่ที่ควรจะให้นั้นจัดเป็นพฤติกรรมด้านใด ดังนั้น ครุยจะต้องใช้เทคนิคหรือวิธีสอนแบบต่างๆ หลายวิธีให้เหมาะสมกับผู้เรียน จึงจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านต่างๆ ได้ครบ ซึ่งจะเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

จากผลงานวิจัย ชีวะสุปันโนในสารปีรุป (2542) ได้สรุปไว้ว่า ปัจจุบันการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามหลักสูตรพบว่า มีการเรียนการสอน 4 วิธี ได้แก่

1. วิธีสอนแบบไวยากรณ์ และแปล (Grammar Translation Method) วิธีนี้มุ่งที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจไวยากรณ์ของภาษา รู้ความหมายของศัพท์ ใช้ภาษาได้ถูกต้อง เป็นวิธีการสอนที่เน้นทักษะการอ่านและการเขียนมากกว่าทักษะการฟังและการพูด

2. วิธีสอนแบบหู - หู (The Audio-Lingual Method) คือการ เน้นการฝึกเพื่อให้เกิดการสื่อสารความอ่อนไหว ไม่ว่าจะเป็นการออกเสียง หรือการฟังให้คำให้หมายความหมาย

3. วิธีสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร (The Communication Approach) คือ วิธีการสอนที่มุ่งเน้นพัฒนาการใช้ภาษาที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์เป็นจริงมากที่สุด เน้นความคล่องแคล่ว ขณะเดียวกันก็ไม่ละเลยเรื่องความถูกต้องของภาษา

4. วิธีการสอนแบบทักษะสัมพันธ์ (Integrated Skill) หมายถึง วิธีการสอนภาษาที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางภาษาตั้งแต่ 2 ทักษะขึ้นไป

ประเภทของวิธีสอน

วิธีสอนมีหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบก็ย่อมมีลักษณะและวิธีการสอนแตกต่างกัน ฉะนั้น เมื่อนำวิธีสอนแบบต่าง ๆ มาจัดประเภทตามลักษณะเฉพาะจะได้ 2 แบบ คือ

1. วิธีสอนแบบครุเป็นศูนย์กลาง (Teacher-Centered Method) ได้แก่ วิธีสอนที่ครุ เป็นผู้สอน ครุเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ เช่น ครุจะเป็นผู้ตั้งจุดมุ่ง หมาย ควบคุมเนื้อหา จัดกิจกรรม และวัดผล เป็นต้น วิธีสอนแบบนี้ได้แก่ วิธีสอนแบบบรรยาย วิธีสอนแบบสาธิตและ วิธีสอนโดยการทบทวน

2. วิธีสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Pupil-Centered Method) ได้แก่ วิธีสอนที่ ให้นักเรียนได้มีโอกาสเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้วางแผนที่เรียนดำเนินการค้นคว้า หาความรู้ ครุเป็นเพียงผู้แนะนำไปสู่การค้นคว้า และนำสื่อการเรียนจากนักเรียนได้ความรู้ด้วย ตนเอง ได้แก่วิธีสอนแบบทดลอง วิธีสอนแบบโครงการ วิธีสอนแบบศูนย์เรียนรู้ วิธีสอนแบบ สืบสานสอบสวน วิธีสอนแบบกลุ่มทำงาน วิธีสอนแบบอภิปากย์ วิธีสอนแบบหน่วย วิธีสอนแบบ อุปนัย วิธีสอนแบบนิวัติ วิธีสอนแบบแสดงบทบาทและ วิธีสอนแบบวิทยาศาสตร์

ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพิ่มภาษาต่างประเทศนั้น ได้มีการพัฒนาวิธีสอนขึ้นมา หลายวิธีด้วยกัน บางวิธีนิยมใช้กันอยู่ทั่วไป เช่น หลักการสอนนั้น ๆ เสื่อมความนิยมมิใช่ เพราะความล้ามหลوในการปฏิบัติจริง แต่เป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงแนวคิด เกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาทั้งทางศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา และการศึกษา ทำให้แนวคิดเกี่ยวกับ การเรียนการสอนภาษาอังกฤษเปลี่ยนแปลงไปด้วย วิธีสอนแบบใดจะเป็นที่นิยมมากน้อยเพียงใด จึงขึ้น อยู่กับแนวคิดทางการสอนนั้นจะเป็นที่นิยมมากน้อยเพียงใด ยังไม่อาจกล่าวได้ว่าวิธีสอนภาษา อังกฤษแบบใดเป็นวิธีสอนที่ดีและสมบูรณ์ที่สุด แต่ละวิธีก็มีทั้งข้อดีและข้อเสียอยู่ด้วยกันทั้งนั้น ครุผู้สอนจึงควรที่จะศึกษาวิธีสอนและลองใช้ให้เข้าใจ เพื่อที่จะสามารถเลือกนำไปใช้ให้เหมาะสมกับ ผู้เรียน และชุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนภาษาในแต่ละระดับชั้น ตลอดจนช่วยให้ดำเนินการ เรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพด้วย

7. การสอนภาษาอังกฤษในสถาบันราชภัฏและหลักสูตรวิทยาลัยครุฉบับปรับปรุง 2536
สาขาวิชาการศึกษา

สำหรับการสอนภาษาอังกฤษในสถาบันราชภัฏนี้ได้มีการพัฒนาขึ้นเป็นลำดับเพื่อให้
สอดคล้องกับความต้องการของสังคม หลักสูตรภาษาอังกฤษที่ใช้ในปัจจุบันได้ปรับปรุงมาจาก
หลักสูตรวิทยาลัยครุฉบับปรับปรุง 2536 สาขาวิชาการศึกษานั้น โครงสร้างที่ประกอบด้วย
หมวดวิชาและกลุ่มวิชาดังนี้

1. หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป (General Education) หมายถึงวิชาการศึกษาทั่วไปที่
นักศึกษาทุกคนต้องเรียน เพื่อให้มีความรู้อย่างกว้างขวางและรู้รอบในสิ่งที่จำเป็น สำหรับการเป็น
พลเมืองดีของสังคม หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป แบ่งเป็น 4 กลุ่มวิชา คือ

- 1.1 กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร
- 1.2 กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์
- 1.3 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์
- 1.4 กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2. หมวดวิชาเฉพาะด้าน (Specialized Education) หมายถึงวิชาเฉพาะทาง ได้แก่
หนึ่ง ที่นักศึกษาแต่ละคนจะเลือกเรียน เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ รู้เทคนิคหรือ
และเข้าใจกระบวนการทำงานอาชีพ ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ หมวดวิชาเฉพาะด้านแบ่ง
เป็น 3 กลุ่มวิชา คือ

- 2.1 กลุ่มวิชาเนื้อร้า หรือกลุ่มวิชาเอกฯ
- 2.2 กลุ่มวิชาอาชีพครุ
- 2.3 กลุ่มวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

3. หมวดวิชาเลือกเสรี (Free Elective) หมายถึงวิชาที่ให้นักศึกษาเลือกเรียนได้ตาม
ต้นดแลและมีความสนใจ เพื่อให้มีโอกาสทักษะที่กว้างขึ้น

รายละเอียดการสอนวิชา

หลักสูตรวิทยาลัยครุสาขาวิชาการศึกษามีจำนวน 60 โปรแกรมวิชา เป็นสายและ
โปรแกรมวิชาดังนี้

1. สายก่อนประถมศึกษา มี 3 โปรแกรมวิชา
2. สายประถมศึกษา มี 2 โปรแกรมวิชา

3. สายมัธยมศึกษา มี 45 โปรแกรมวิชา
4. สาขาวิชาพิเศษ มี 1 โปรแกรมวิชา และ
5. สายเทคนิคการศึกษา มี 10 โปรแกรมวิชา

ผู้วิจัยได้คัดเลือกโปรแกรมวิชาชีวทัศนศิลป์ทั่วไปและโปรแกรมวิชาพิสิกส์ ในระดับปริญญาตรีเป็น 2 โปรแกรมวิชาที่ผู้วิจัยใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

จุดประสงค์และการจัดการเรียนการสอน

สำหรับจุดประสงค์และการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาการศึกษานี้ผู้วิจัยจะขอกล่าวเฉพาะในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป แต่เพียงหมวดเดียว ส่วนในหมวดวิชาเฉพาะด้านและหมวดวิชาเลือกเสริมจะไม่ขอ拿来กล่าวในที่นี้

หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป

หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป เป็นหมวดวิชาการศึกษาท้องถิ่นทั่วไปที่ทุกคนต้องเรียนแบ่งเป็น 4 กลุ่มวิชา ได้แก่ กลุ่มวิชาภาษาและกรัมматิก กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ และกลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นหมวดวิชาที่มีความซับซ้อน คุณภาพของคนให้มีความเจริญงอกงามด้านปัญญาchrom คุณธรรม และจริยธรรม ตลอดจนมีความรู้ในด้านศิลปวัฒนธรรมที่สร้างบุคลิกลักษณะของผู้มีการศึกษา และมีประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตตามระบบครอบประสาทอัปปไตย

จุดประสงค์ทั่วไป

จุดประสงค์ทั่วไปของหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป มีดังต่อไปนี้

1. ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมและวิชาการใหม่ ๆ โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ชนบทรวมเนื่องประเพณี การเมืองการปกครองของไทย ความรู้ความเข้าใจเพื่อนร่วมโลก เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
2. ให้มีทักษะการเรียนระดับอุดมศึกษา ทั้งทักษะในด้านการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง ด้านการคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ได้ ตลอดจนทักษะด้านภาษาให้สามารถติดต่อสื่อสารความหมายกับผู้อื่นได้ดี

3. ให้มีเจตคติที่ดีและรับรึ่งในคุณค่าของสังคม ความดี ความงาม และการดำเนินตนให้มีคุณค่าต่อสังคม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบรับรึ่งในศิลปะและสุนทรียภาพ ตระหนักในการปฏิบัติตามวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

4. การจัดรายวิชาในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป ควรจัดให้เรียนในระดับต้น ของระดับการศึกษา เช่น ระดับปริญญาตรี ควรจัดให้เรียนช่วงระยะเวลา 2 ปีการศึกษาแรก

การจัดการเรียนการสอน

ระดับปริญญาตรี ทุกสาขาให้เรียนวิชาพื้นฐานทั่วไป 40 หน่วยกิต กลุ่มวิชาภาษา และการสื่อสาร 10 หน่วยกิต กลุ่มวิชานุชยศาสตร์ 10 หน่วยกิต กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ 10 หน่วยกิต และกลุ่มวิชาจิตวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี 10 หน่วยกิต

กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร ให้เรียนวิชาบังคับ 4 หน่วยกิต และวิชาเลือก 6 หน่วยกิต ดังนี้

บังคับ

2611201	การใช้ภาษาไทย	2	หน่วยกิต
2631101	ห้องสมุดและการศึกษาค้นคว้า	2	หน่วยกิต

เลือก

ให้เลือกจากวิชาในกลุ่มย่อยที่ 1 และกลุ่มย่อยที่ 2 ต่อไปนี้ กลุ่มย่อยละ 1 รายวิชา รวม 4 หน่วยกิต และเลือกเรียนอีก 2 หน่วยกิต จากรายวิชาที่เหลือในกลุ่มย่อยที่ 1 หรือ กลุ่มย่อยที่ 2

กลุ่มย่อยที่ 1

1550103	วาทกรรม	2	หน่วยกิต
2611204	การอ่านทั่วไป	2	หน่วยกิต
2611221	การเตรียมเพื่อการสื่อสาร	2	หน่วยกิต

กลุ่มย่อยที่ 2

2621103	การอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป	2	หน่วยกิต
2621110	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 1	2	หน่วยกิต
2621111	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 2	2	หน่วยกิต
2731105	ภาษาญี่ปุ่นเบื้องต้น	2	หน่วยกิต
2731106	ภาษาญี่ปุ่นเพื่อการสื่อสาร	2	หน่วยกิต

2741105	ภาษาจีนเบื้องต้น	2	หน่วยกิต
2741106	ภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร	2	หน่วยกิต
2761105	ภาษาฝรั่งเศสเบื้องต้น	2	หน่วยกิต
2761106	ภาษาฝรั่งเศสเพื่อการสื่อสาร	2	หน่วยกิต
2771105	ภาษาเยอรมันเบื้องต้น	2	หน่วยกิต
2771106	ภาษาเยอรมันเพื่อการสื่อสาร	2	หน่วยกิต

ค่าอธิบายรายวิชา หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป

มีรายวิชาที่จัดอยู่ในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป ซึ่งแต่ละวิชาจะมีรหัสและคำชี้บัญชีรายวิชา สำหรับวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป (Reading English for General Purposes) รหัส 1550103 มีค่าอธิบายรายวิชา ดัง ฝึกให้ผู้เรียนอ่านจับใจความสำคัญจากข้อความในรูปแบบต่าง ๆ เช่น อ่านข่าว ป้ายประกาศ ลักษณะ ภาพ แผนภูมิ ตาราง โฆษณาและคำแนะนำในการใช้งาน

การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป

ในปี พ.ศ. 2541 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้แต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป ตามหลักสูตรวิทยาลัยครุศาสตร์ปัจจุบัน พ.ศ. 2536 และเปลี่ยนชื่อ วิชาพื้นฐานทั่วไป ฐานเป็น วิชาการศึกษาทั่วไป (General Education) เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดและเป้าหมายของหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปอย่างแท้จริง ซึ่งการปรับปรุงในครั้งนี้ได้เน้นและให้ความสำคัญของเนื้อหาและกิจกรรมในการบูรณาการหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปและความเป็นมุขย์ที่สมบูรณ์ ในการทำที่จะต้องเข้าสู่ในสังคมแห่งปัญญา และยุคช่วงสารร้อนมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้ประกาศใช้ในปีการศึกษา 2542 โดยนำไปแทนหลักสูตรหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปของหลักสูตรวิทยาลัยครุศาสตร์ปัจจุบัน พ.ศ. 2536 หลักสูตรวิทยาลัยครุศาสตร์ปัจจุบัน พ.ศ. 2538-2541 และเจตนารวมทั้งหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปนี้ ทุกพัฒนาและเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นมุขย์และความเป็นพลเมืองดี โดยจัดบูรณาการเนื้อหาสาระเร้าด้วยกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและการใช้ประโยชน์จริงจังเป็นรายวิชามีผลบังคับให้นักศึกษาทุกคนต้องเรียน สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจะเป็นนักศึกษาคุณสุดท้ายที่ได้ลงทะเบียนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป ซึ่งหลังจากนี้รายวิชานี้จะเปลี่ยนจากรายวิชาในหมวดพื้นฐานทั่วไปเป็นรายวิชาการศึกษาทั่วไป

แนวทางการจัดการสอนและการเรียนรู้

ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีการจัดการสอนและการเรียนรู้ดังนี้

1. การจัดหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปมีการบูรณาการเนื้อหาสาระในระดับการจัดหลักสูตรแล้ว แต่ยังไม่สมบูรณ์ และจะต้องมานูญนาการในขั้นการจัดการเรียนรู้และการสอนด้วยก้าวคืบ ที่มีผู้สอนต้องทำความเข้าใจร่วมกัน เนื่องจากถูกประสงค์เนื้อหาสาระ กิจกรรมและการประเมินผลการเรียนรู้ ตลอดถึงการทำความกระจ่างในการเขียนโดยแนวคิด ทฤษฎีและการปฏิบัติ
2. กระบวนการเรียนรู้ ควรเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำมากขึ้น และควรมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สอดคล้อง ที่สร้างเสริมคุณลักษณะนักศึกษา ลัมพันธ์กับรายวิชาที่เรียนในแต่ละภาคเรียน เช่น การเรียนวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและสืบคัน ควรมีกิจกรรมเสริมภาระผูกงานการเรียนรู้และสืบคันมาจัดให้ครบถ้วน หรือการเขียน悔文มาดูถูกกรรมบุญชัยกับการพัฒนาตน ควรมีกิจกรรมที่มีงานเพื่อทำงานในลักษณะต่าง ๆ เป็นต้น
3. การประเมิน ควรเน้นการประเมินจากกิจกรรมการปฏิบัติให้มากขึ้น การประเมินด้วยชุดทดสอบควรลดการวัดความจำให้เหลือน้อยลง และเพิ่มชุดสอนแบบตอนยังที่เน้นกระบวนการคิดและความคิดและการเรียน
4. การสอนในรายวิชาทั่วๆ ๆ สามารถจัดให้มีการวิจัยด้านการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์เพื่อพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรหรือการวิเคราะห์พัฒนากิจกรรมการสอนหรือพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้

การปฏิรูปการฝึกหัดครู

สถาบันราชภัฏในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาห้องถันมีภาระที่สำคัญที่สุด ประจำปีนี้ คือ การผลิตและส่งเสริมวิทยฐานะครุสำนักงานสภาพสถาบันราชภัฏจึงได้กำหนด กรอบนโยบายและแผนทางการดำเนินงานการปฏิรูปการฝึกหัดครู (พ.ศ. 2540-2544) ของ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ จัดการเรื่องรัตประภูปการเรียนการสอนในสภาพสถาบันราชภัฏโดย ปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้มีความทันสมัย และสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่ ในส่วนของการปฏิรูปองค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอนที่ต้องทำการปฏิรูปมี 5 องค์ประกอบคือ จัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสถานการณ์ การเรียนรู้โดยตรงในบริบททางการและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนควรเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงหน้าที่มูลค่าทางสังคม

แหล่งศ่าง ๆ ด้วยตนเอง ส่วนพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ จะต้องปรับเปลี่ยนไปตามวิธีการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยเปลี่ยนบทบาทของอาจารย์จากการเป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์โดยให้ตนเองเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอนมาเป็นผู้กระตุ้นสนับสนุน และจัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน

8. การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ความหมาย

ความหมายของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนี้ นักการศึกษาหลายคนได้ให้ความหมายไว้ เช่น

นายแพทย์ประเวศ วงศ์ (2542) ได้อธิบายลักษณะการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ “ชีวิตของผู้เรียน” เป็นตัวตั้ง เรียนรู้เพื่อสร้างปัญญาให้รู้จักตน เช่น รู้จักโลก สามารถพึงตนเองได้ทั้งด้านเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม อยู่ร่วมกันอย่างมีคุณภาพ เรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง มีความสุข สนุกสนานและเกิดจินตนาการในการเรียนรู้

สถาบันแห่งชาติเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ (2542) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของคำว่า “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” ไว้ 2 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน และด้านผู้จัดกระบวนการเรียนรู้

ความหมายด้านผู้เรียน หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง ได้ทักษะในการรับ��การคิด มีอิสระในการเรียนรู้ตามความมุ่งมัตต์และความสนใจ สามารถค้นพบข้อความรู้ด้วยตนเอง ได้ด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถนำความรู้ประสบการณ์ไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างดีและสังคมส่วนรวมได้

ความหมายด้านผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ หมายถึงการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ได้ ที่ผู้จัดต้องคำนึงถึงความต้องการของนักเรียนระหว่างบุคคลและเคราะห์ในศักดิ์ศรี สิทธิและหน้าที่ของผู้เรียน มีการวางแผนการจัดกิจกรรม และจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และที่สำคัญที่สุดคือ ต้องเน้นมะระโดยมีสุนทรีย์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542) ได้ให้ความหมายของการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่า เป็นการสอนที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต เหมาะสมกับความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน โดยให้นักเรียน มีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

นวัตกรรม เกรียงไกรพิพิธ (2542) กล่าวว่าการสอนแบบใหม่ ผู้เรียนจะต้องสร้างสรรค์ความรู้ขึ้นมาเอง และมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เราเรียกการสอนนี้ว่า การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

วัฒนาพร อะงับทุกษ (2542) ได้ให้ความหมายการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ว่าคือ การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต หมายความว่า สมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงๆ กับหัวข้อที่สอน จึงสอดคล้องกันที่

พิศาล แรมมน (2542) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ว่าคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ทางร่างกาย สมองและอารมณ์

จากความหมายที่ประมวลมา พอสรุปได้ว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างแท้จริง และ กิจกรรมการเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับการดำเนินชีวิต ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์องค์ความรู้ ได้ด้วยตนเอง ผู้สอนจะเป็นผู้ที่คอยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

**ปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานของแนวคิด
แนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีปรัชญาการศึกษาที่สำคัญ
เป็นพื้นฐาน ดังนี้คือ**

1. ปรัชญาพิพัฒนนิยม (Progressivism)
2. ปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism)
3. ปรัชญาอัตติภาวนิยม (Existentialism)
4. ปรัชญาตามแนวทางพุทธศาสนา (Buddhistic Philosophy of Education)

นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งมีอิทธิพลสำคัญต่อนักการศึกษาและครุภัณฑ์สอน ในการดำเนินการสอน สำหรับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แนวคิดทฤษฎีที่สนับสนุนมีดังนี้ คือ

1. แนวความคิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism or S.R. Associationism)
2. แนวความคิดของกลุ่มพุทธินิยม (Cognitivism)
3. แนวความคิดของกลุ่มนิยมมนุษยนิยม (Humanism)
4. แนวความคิดของกลุ่ม Constructivist)

แนวคิดของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

แนวคิดของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีแนวคิดจากปรัชญา Constructivism ที่เรื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม เป็นปรัชญาที่มีข้อสนับสนุนว่าความรู้ไม่สามารถแยกจากความอยากรู้ ความรู้ได้มาจากการสร้างเพื่อขอรับ (Martin et al, 1994 : 44)

แนวคิด Constructivism เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเองโดยผู้สอนไม่สามารถปั้นเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive Structure) ของผู้เรียนได้ แต่ผู้สอนสามารถช่วยผู้เรียนปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาได้ โดยจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเกิดความขัดแย้งทางปัญญา หรือเกิดภาวะไม่สมดุลรึน (Unequilibrium) ซึ่งเป็นสภาวะที่ประสบการณ์ใหม่ไม่สอดคล้องกับประสบการณ์เดิม ผู้เรียนต้องพยายามปรับข้อมูลใหม่กับประสบการณ์ที่มีอยู่เดิม แล้วสร้างเป็นความรู้ใหม่

การใช้แนวคิด Constructivism ในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนต้องเน้นประเด็นสำคัญ

2 ประเด็นคือ

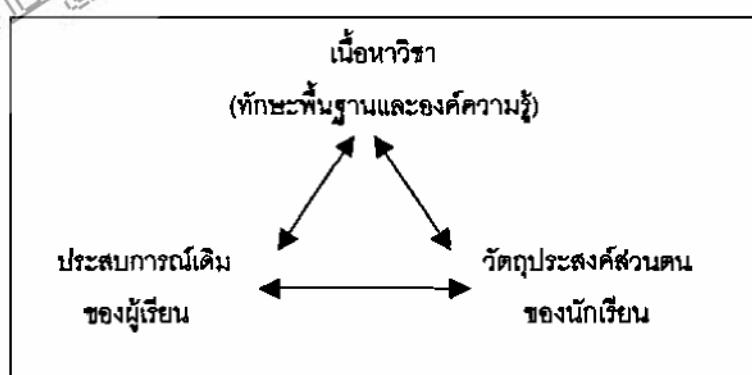
1. อะไรมีความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่จะสอนกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
2. อะไรมีความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่จะสอนกับเป้าหมายส่วนตนของผู้เรียน

ในการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาใดตามแนวคิด constructivism นั้นผู้สอนต้องพยายามช่วยให้ผู้เรียนเริ่มโยงเนื้อหาความรู้ให้เข้ากับประสบการณ์เดิมและวัตถุประสงค์ของผู้เรียน จึงจะทำให้เกิดความรู้ที่มีความหมายดังแผนภาพที่ 5 (Henderson, 1993 : 4-5)

แผนภาพที่ 5

ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิด Constructivism

(จ้างใน พมพันธ์ เศษคุปต์, 2542)

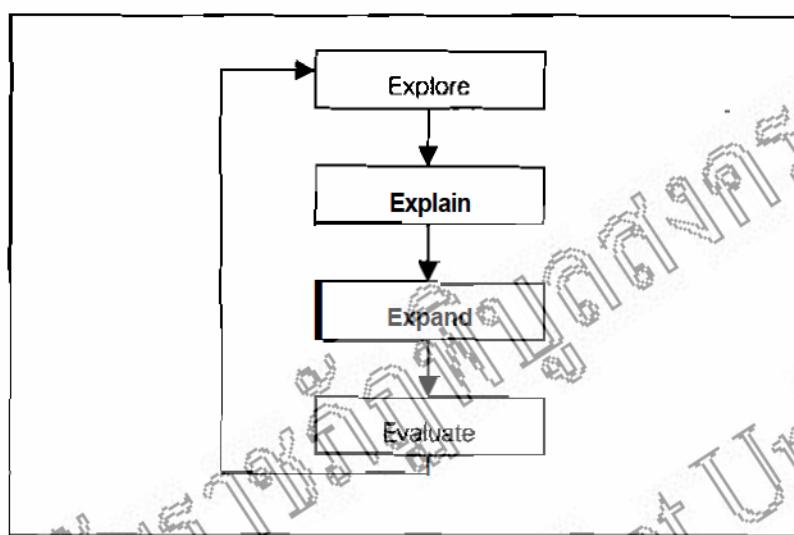

นักการศึกษาได้นำแนวคิด Constructivism นำมาใช้เป็นหลักการสอนและพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิด Constructivism มีริ้วนตอนดังแผนภาพที่ 6

แผนภาพที่ 6

รูปแบบการสอนตามแนวคิด Constructivism

(Martin et al, 1994 : 46 ข้างใน พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2542)

Explore เป็นขั้นที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสังเกต ศูนย์สัมผัส การร่วมมือกันสำรวจเพื่อให้เห็นปัญหา

Explain เป็นขั้นที่ผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน เช่น แนะนำ ถามให้คิดเพื่อให้ผู้เรียนค้นพบ หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง ความรู้ที่ได้เป็นความรู้เชิงประจักษ์

Expand เป็นขั้นที่ผู้สอนขยายพัฒนาผู้เรียนให้คิดค้นต่อ ๆ ไป พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทั้งด้านภาษาอ่านเขียนร่วมกันเป็นกลุ่ม และพัฒนาให้มีประสบการณ์กว้างไกลทั้งเรื่องธรรมชาติและเทคโนโลยี

Evaluate เป็นขั้นที่ผู้สอนประเมินในทักษะของผู้เรียน โดยตรวจสอบความคิดที่เปลี่ยนไป และตราจดหมายทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การปฏิบัติการแก้ปัญหา การถามคำถาน ตลอดจนพัฒนาให้ผู้เรียนสนใจและเคารพความคิดและเหตุผลของคนอื่น ๆ ด้วย

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาอีกหลายคนที่ได้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในลักษณะที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ได้ดังนี้

สมบ ลักษณะ กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนที่ควรจะเป็นให้ว่า การเป็นการเรียนการสอนที่นักเรียนได้รับการยอมรับนั้นก็อใน การเป็นเอกอัคคีบุคคล ได้เรียนด้วยวิธีที่เหมาะสมกับความสามารถ ได้เรียนสิ่งที่สนใจ ต้องการหรือมีประโยชน์ ได้ปฏิบัติตามกระบวนการเพื่อการเรียนรู้ได้รับการเข้าใจได้ ประเมิน และช่วยเหลือเป็นรายบุคคล และได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ และสำเร็จตามอัตภาพ

โภวิท วรพิพัฒน์ กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่พึงประสงค์ควรเป็นไปเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และgapปัญหาเป็น

โภวิท ประวัลสพุกษ์ อธิบายไว้ว่า กระบวนการทางเรียนรู้ตามหลักสูตร หมายถึง กระบวนการทางใด ๆ ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการทาง เช่น กระบวนการทางกลุ่ม ทักษะกระบวนการ ชั้นกระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการสร้างเจตคติ ฯลฯ

อัจฉรา วงศ์ไกร กล่าวว่า การเรียนที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนการสอนนั้น ครุภัณฑ์จะเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ ช่วยเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นโดยการเตรียมเนื้อหา วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ตลอดจนเป็นผู้คุมอยตลอดสอง สามวัน ในขณะที่ผู้เรียนฝึก และให้รับมูลป้อนกลับ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองและเกิดพัฒนาการขึ้น

ทศนา แซมมณี ได้เสนอหลักในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรมีคุณสมบัติดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้โดยเป็นผู้สร้าง (Construct) ความรู้ด้วยตนเอง ทำกิจกรรมเข้าใจ สร้างความหมายของสิ่งของความให้รู้ให้แก่ตนเองและค้นพบข้อความรู้ด้วยตนเอง
2. ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive) ต่อกันและกัน และได้เรียนรู้จากกันและกัน ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ความคิดและประสบการณ์แก่กันและกันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
3. ช่วยให้ผู้เรียนสนับสนุน มีส่วนร่วม (Participation) ในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด
4. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ กระบวนการ (Process) ควบคู่ไปกับผลงาน (Product)
5. ช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง (Application)

นักการศึกษาต่างประเทศหลายคนได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้เช่นกัน คือ

Donna Brandes และ Paul Ginnis กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคือกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ ด้วยความเชื่อที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะ

บรรลุศักยภาพสูงสุดของตนเอง 100% ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตน

Colin Campbell และ Hunna Kryszewska มองว่า หลักการสำคัญของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การให้บทบาทแก่ผู้เรียนได้เตรียมรับมุลและเนื้อหาที่จะทำกิจกรรมได้เอง โดยใช้ประสบการณ์ความรู้และความชำนาญของผู้เรียนแต่ละคน

Hellmut R.Lang และคุณอีน ทู ได้เสนอหลักในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ว่า เป็นแนวทางที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาครอบคลุมด้วยวิธีการสอนแต่ละบุคคลที่อาจแตกต่างกันไป เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น และมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

Marcy P.Driscoll มองการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่า ผู้เรียนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับการเรียนการสอนที่ถูกออกแบบให้เท่านั้น แต่หากเราจะต้องเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นในการกำหนดสิ่งที่ต้องการเรียนและวิธีการที่ความต้องการเหล่านี้จะสัมฤทธิ์ผลด้วย

Shlomo Sharan และ Yael Sharan เสนอความคิดว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางควรเริ่มต้นที่ความสนใจและความสามารถของผู้เรียน ผู้เรียนควรจะวางแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้และสามารถขับเคลื่อนตัวเองกระตือรือร้น ผู้เรียนทุกวัยจะเรียนรู้ได้ที่สุดสนุกที่สุดหากเข้าได้เรียนรู้นื้อหาและความคิดรวบยอดต่าง ๆ จากกิจกรรมแทนการรับจากภายนอกเล่า

เมื่อประมวลแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น จะเห็นว่า แนวคิดจากจดหมายฉบับนี้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ หนทางที่มุ่งพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนโดยเน้นให้ความสำคัญกับผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความต้องการ มีส่วนร่วมและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตน ซึ่งแนวคิดนี้นำไปสู่หลักในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางดังจะได้นำเสนอต่อไป

หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

พิมพันธ์ เดชะกุปต์ (2542) ได้เสนอแนวคิดและแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ว่า หลักสูตรและการเรียนการสอนที่ควรคำนึงถึงเป็นดังนี้

1. ด้านหลักสูตร จะต้องตั้งเป้าผลผลิตที่ได้ คือ 1). เป็นผู้มีสมรรถภาพ (Competency)
- 2). เป็นผู้มีคุณภาพ (Quality) และ 3). เป็นผู้มีสุขภาพดี (Healthy)

2. ตัวนการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนต้องมีดังนี้
รองผู้สอนจะต้องสอนให้ผู้เรียน มีกิตติ มีกตัญญ์ แล้วให้ผู้เรียนบริการสังคม

แนวคิดของการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนี้มาจากการศึกษาของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ซึ่งเป็นต้นคิดในเรื่องของ “การเรียนรู้โดยการกระทำ” หรือ "Learning by Doing" (Dewey, 1963)

ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน (ศ.พ.ร.) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542) ได้เสนอหลักในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้พอกลุ่มได้ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct) ดังนี้

- 1) แสร้งนาข้อมูล
- 2) ศึกษาทำความเข้าใจ
- 3) คิดวิเคราะห์
- 4) ตีความ
- 5) แปลความ
- 6) สร้างความหมายด้วยตนเอง
- 7) สังเคราะห์ข้อมูล
- 8) สรุปข้อความรู้

2. ให้ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเรียนรู้ให้มากที่สุด (Participation)

3. ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน และได้เรียนรู้จากกันและกัน ได้แลกเปลี่ยนรับข้อมูล

ความรู้ ความคิด และประสบการณ์แก่กันและกันมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (Interaction)

4. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ “กระบวนการ” ควบคู่ไปกับ “ผลงาน/ข้อความรู้ที่สรุปได้” (Process/Product)

5. ให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (Application)

อน ฤทธิฤทธิ์ (2542) ได้เสนอหลักการที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ได้ดังนี้

1. การเรียนเป็นกระบวนการที่ควรเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา ดังนั้นผู้เรียนจะมีความมีบทบาทร่วมผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน และมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน

2. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งต่าง ๆ กัน มิใช่จากแหล่งเดียวแหล่งเดียว ประสบการณ์ความรู้สึกนิยมคิดของแต่ละบุคคลถือเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ

3. การเรียนรู้ที่ดีจะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความเข้าใจ จึงจะช่วยให้ผู้เรียนฯ คิดและสามารถใช้การเรียนรู้นั้นให้เป็นประโยชน์ได้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบด้วยตนเองนั้นมีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งและคิดจำได้ดี

4. การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้นั้นมีความสำคัญ หากผู้เรียนเข้าใจและมีทักษะในเรื่องนี้แล้ว จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความรู้ และคิดอย่างต่อเนื่อง ที่ตนต้องการ

5. การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน คือ การเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน นวลดิตร์ เข้าวิธีดิพงศ์ (2542) ได้เสนอคิดที่เกี่ยวกับลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่า

1. จะต้องเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมทางร่างกาย (Physical Participation)
2. ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมทางอารมณ์ (Emotional Participation)
3. ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมทางสังคม (Social Participation)
4. ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมทางสติปัญญา (Intellectual Participation)

ทิศนา แรมณี (2542) กล่าวว่าในภาระของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ ศูนย์กลางของการเรียนรู้ จะต้องประกอบด้วยกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดสิ่งต่างๆ ดังนี้

1. นักเรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (construct)
2. นักเรียนจะต้องมีโอกาสปฏิสัมพันธ์และเรียนรู้จากผู้อื่น (Interaction)
3. นักเรียนจะต้องมีการเคลื่อนไหวทางร่างกาย (Physical Participation)
4. นักเรียนจะต้องได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการทาง心理 (Process)
5. นักเรียนจะต้องมีโอกาสนำความรู้ไปใช้ (Application)

วัฒนาพร ระงับทุกษ์ (2542) ได้เสนอหลักการพื้นฐานของแนวคิดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่า ควรมีลักษณะดังนี้

1. ผู้เรียนมีภาระหน้าที่คือตอบต่อการเรียนรู้ของตน
2. เมื่อแนววิชา มีความสำคัญและมีความหมายต่อการเรียนรู้
3. ควรเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
4. สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เรียน
5. ครุศิษฐ์ จำนวนความหลากหลายและเป็นแหล่งความรู้
6. ผู้เรียนมีโอกาสเห็นตนเองในแง่มุมที่แตกต่างจากเดิม
7. การศึกษา คือ การพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนหลาย ๆ ด้านพร้อมๆ กันไป

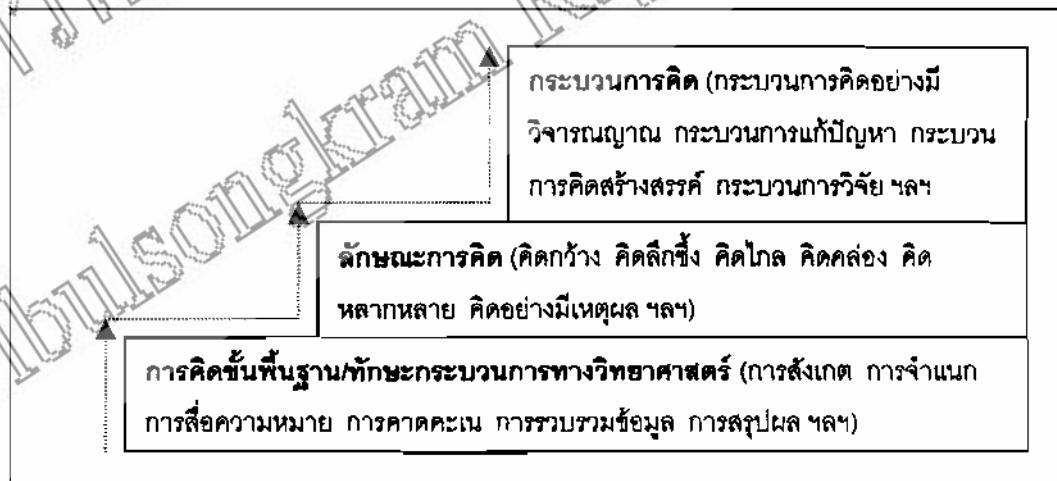
จากส่วนที่ได้กล่าวมาแล้ว การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีข้อควรคำนึงถึงในการพิจารณา จัดการเรียนการสอนทั้งในด้านหลักสูตรและด้านการเรียนการสอน ผู้สอนคือผู้ที่มีความสำคัญที่จะก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นเป้าหมาย เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาในตัวผู้เรียนใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา

แนวทางของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2542) ได้เสนอแนวทางของการจัดการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การจัดโดยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง และฝึกฝนให้ใช้กระบวนการอย่างชำนาญ คือ มีทักษะกระบวนการ ซึ่งกระบวนการที่ใช้คือ กระบวนการคิดและกระบวนการภาษาลุ่ม

กระบวนการคิด คือ การใช้การคิดตั้งแต่ระดับพื้นฐาน ลักษณะความคิดจนถึงกระบวนการคิด ตั้งป្លាក្យในแผนภาพที่ 7

แผนภาพที่ 7 ลำดับขั้นของการคิดจากพื้นฐานสู่ความคิดระดับสูง

กระบวนการกรุ่ม เป็นแนวทางให้ผู้เรียนใช้กту่ เพื่อร่วมกันสร้างความรู้ โดยประสาน ความร่วมมือ ประสานความคิด ทำงานร่วมกัน รับผิดชอบงานร่วมกัน จนสามารถบรรลุ เป้าหมาย การทำงานกลุ่มควรต้องเป็นการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ศือ หัวหน้าดี และ กระบวนการการทำงานดี

ที่ศูน แผนนี้ (2542) ได้เสนอแนวคิดหลัก 5 แนวคิด และนำมาประยุกต์ใช้กัน ฯ ช่า "CIPPA" เพื่อประกอบในการจัดการเรียนการสอน 6-46

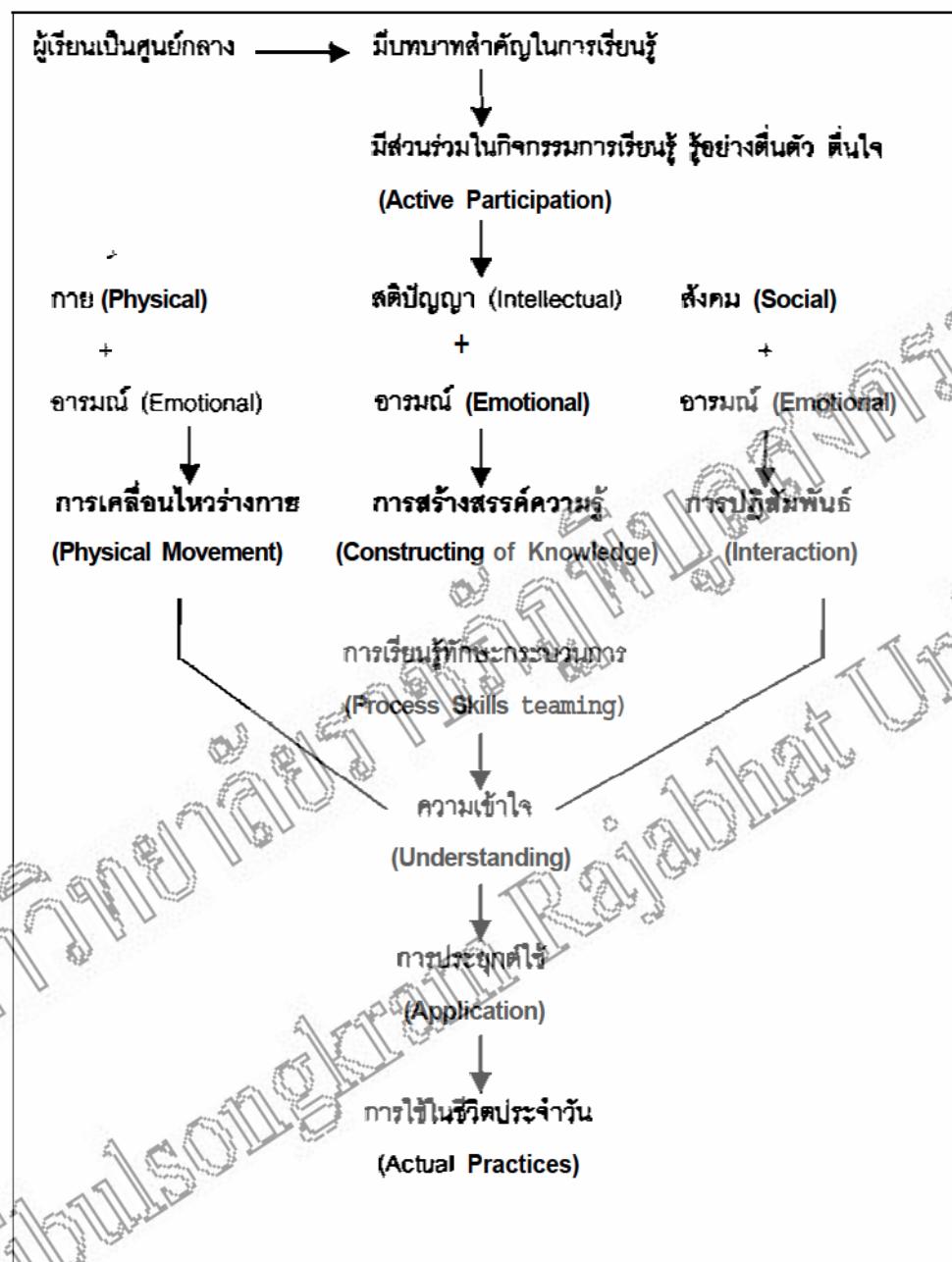
1. แนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivism)
2. แนวคิดเรื่องกระบวนการกรุ่มและ การเรียนแบบร่วมมือ (Group Process and Cooperative Learning)
3. แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ (Learning Readiness)
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการ (Process Learning)
5. แนวความคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning)

การใช้แนวคิดหลัก 5 ตั้งกล่าวข้างต้น ให้มหันต์ของทฤษฎีสำคัญ 2 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีพัฒนาการมนุษย์ (Human Development)
2. ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning)

จากแนวคิดดังกล่าว ศาสตราจารย์ได้ดังแผนภาพแสดงการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง ได้ดังแผนภาพที่ 8

แผนภาพที่ 8 การจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบบิปป้า (CIPPA) หรือ
แบบประสาณ 5 แนวคิดหลัก (พัฒนาโดย ทีศนา แซมมัน)

หลักการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง วัฒนาพร ระจันท์ (2542) มีความคิดสอดคล้องกับ อรทัย มูลคำ และคณะ (2542) ว่า หลักในการออกแบบกิจกรรม ควรจะมีดังต่อไปนี้

1. เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทั้งทางด้านร่างกาย สมปัญญา สังคม และอารมณ์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้ามาร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างทั่วถึงและมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การที่ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้กระทำจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความหัวหือและกระตือรือร้น ที่จะเรียนอย่างมีชีวิตชีวา กิจกรรมที่จัดขึ้นควรเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะดังนี้

1) ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวในลักษณะใกล้เคียงหนึ่งเป็นระยะๆ เหมาะสมกับวัย และความสนใจของผู้เรียน

2) มีประเด็นท้าทายให้ผู้เรียนได้คิด เป็นประเด็นที่ไม่ยากหรือง่ายเกินไป เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดหรือลงมือทำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

3) ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว

4) ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียน เช่นความรัก ความห่วงใย ความสนับสนุนและความเป็นจริงของผู้เรียน

2. ยึดกลุ่มเป้าหมายดังความรู้ที่สำคัญ โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม ได้ พูดคุย บูรณาหาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ช้อมูลต่าง ๆ หรือวิธี ฯ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น และจะปรับตัวให้สามารถอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้

3. ยึดการค้นพบด้วยตนเองเป็นวิธีการสำคัญ โดยครุภูมสอนพยายามจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ทั้งนี้ เพื่อการค้นพบความจริงได้ ด้วยตนเอง ผู้เรียนมักจะคิด แลนมีความหมายโดยตรงต่อผู้เรียน รวมทั้งเกิดความคงทนของความรู้

4. เน้นกระบวนการ (Process) ควบคู่ไปกับผลงาน (Product) โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ดึงกระบวนการการทำงาน ที่ทำให้เกิดผลงาน มิใช่มุ่งจะพิจารณาถึงผลงานแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพื่อประทิทิวภาพของผลงานชิ้นอยู่กับประสิทธิผลของการกระบวนการ

5. เน้นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้หรือใช้ในชีวิตประจำวัน โดยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิด หาแนวทางที่จะนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในชีวิตประจำวัน พยายามส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติ จริงและพยายามยามติดตามผลการปฏิบัติของผู้เรียน

ขั้นตอนกระบวนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้เสนอขั้นตอนหรือกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ดังภาพ

แผนภาพที่ 9 แสดงกระบวนการสอนที่เป็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน (พ.ค.ร.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้พัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนผู้เรียนเป็นศูนย์กลางขึ้น โดยกำหนดตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียน 9 ข้อ และ ตัวบ่งชี้การสอนของครุ 10 ข้อ เป็นเครื่องหมายสอนว่า เมื่อใด กิจกรรมที่เกิดการเรียนหรือการสอนตามด้าบปั้งชี้เหล่านี้ เมื่อนั้นได้เกิดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลางแล้ว ดังนี้

ตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียน

1. ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับความรู้และสิ่งแวดล้อม
2. ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง
3. ผู้เรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
4. ผู้เรียนฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์ในหลากหลาย ตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล
5. ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบ แก้ปัญหา ทึ้งด้วยตนเอง และร่วมด้วยวัยกัน
6. ผู้เรียนได้ฝึกค้นคว้า รับรู้เรื่องมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง
7. ผู้เรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความสนใจและความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข
8. ผู้เรียนฝึกตนเองให้มีวินัยและมีความรับผิดชอบในการทำงาน
9. ผู้เรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนสนใจให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้การสอนของผู้สอน

1. ผู้สอนเติมภาระสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
2. ผู้สอนจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจ และเสริมแรง ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
3. ผู้สอนเข้าใจในนักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความนุ่มนวลต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึง
4. ผู้สอนจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
5. ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเอง

6. ผู้สอนส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนตัว และปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน
7. ผู้สอนใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหา และค้นพบความรู้
8. ผู้สอนให้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง
9. ผู้สอนฝึกฝนกิจกรรมภาษาและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
10. ผู้สอนสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
- นอกจากนี้ พิมพันธ์ เศษคุปต์ (2542) ได้เสนอข้อบ่งชี้การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไว้ เช่น กันว่า ควรมีลักษณะดังนี้
1. ผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้เอง (Construct)
  2. ผู้สอนใช้ทักษะกระบวนการ (Process) คือกระบวนการคิด (Thinking Process) และกระบวนการกรุํม (Group Process) เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง
  3. ผู้สอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง (Participation) ลงมือคิดปฏิบัติ สรุปความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ทั้งสมาชิกภายในกลุ่มและสมาชิกระหว่างกลุ่มและปฏิสัมพันธ์กับครุ
  4. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งบรรยากาศทางกายภาพและจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข (Happy Learning)
  5. ผู้สอนมีการจัดและประเมินผลทั้งทักษะกระบวนการและเนื้อหาสาระซึ่งเป็นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment)
  6. ผู้สอนพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ชีวิตประจำวันได้ (Application)
  7. ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คือเป็นผู้จัดประสบการณ์ รวมทั้งสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางสร้างความรู้ด้วยตนเอง คือ ผู้สอนที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกนั้นมีบทบาทดังนี้
    - 1) เป็นผู้นำเสนอด้วย (Presenter)
    - 2) เป็นผู้สังเกต (Observer)
    - 3) เป็นผู้ถามคำถาม (Question asker)
    - 4) เป็นผู้ให้การเสริมแรง (Reinforcer)
    - 5) เป็นผู้แนะนำ (Director)
    - 6) เป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Reflector)
    - 7) เป็นผู้จัดบรรยากาศ (Atmosphere organizer)

8) เป็นผู้จัดระบบ (Organizer)

9) เป็นผู้แนะนำ (Guide)

10) เป็นผู้ประเมิน (Evaluator)

จะเห็นได้ว่า ตัวบ่งชี้ทั้งการเรียนของผู้เรียนและตัวบ่งชี้การสอนของผู้สอนจะเป็นตัวกำหนดพิสัยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การสอนจะประสบผลสำเร็จได้นั้นทั้งผู้สอนและผู้เรียนจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทของตน ผู้สอนเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนและผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียน ซึ่ง อร.ย. มงคล (2542) นี้ ความคิดเห็นที่สอดคล้องกับ วัฒนาพร วงศ์ทุกษ์ (2542) ดังต่อไปนี้

บทบาทของผู้สอน

1) บทบาทด้านการเตรียมการ ประกอบด้วย

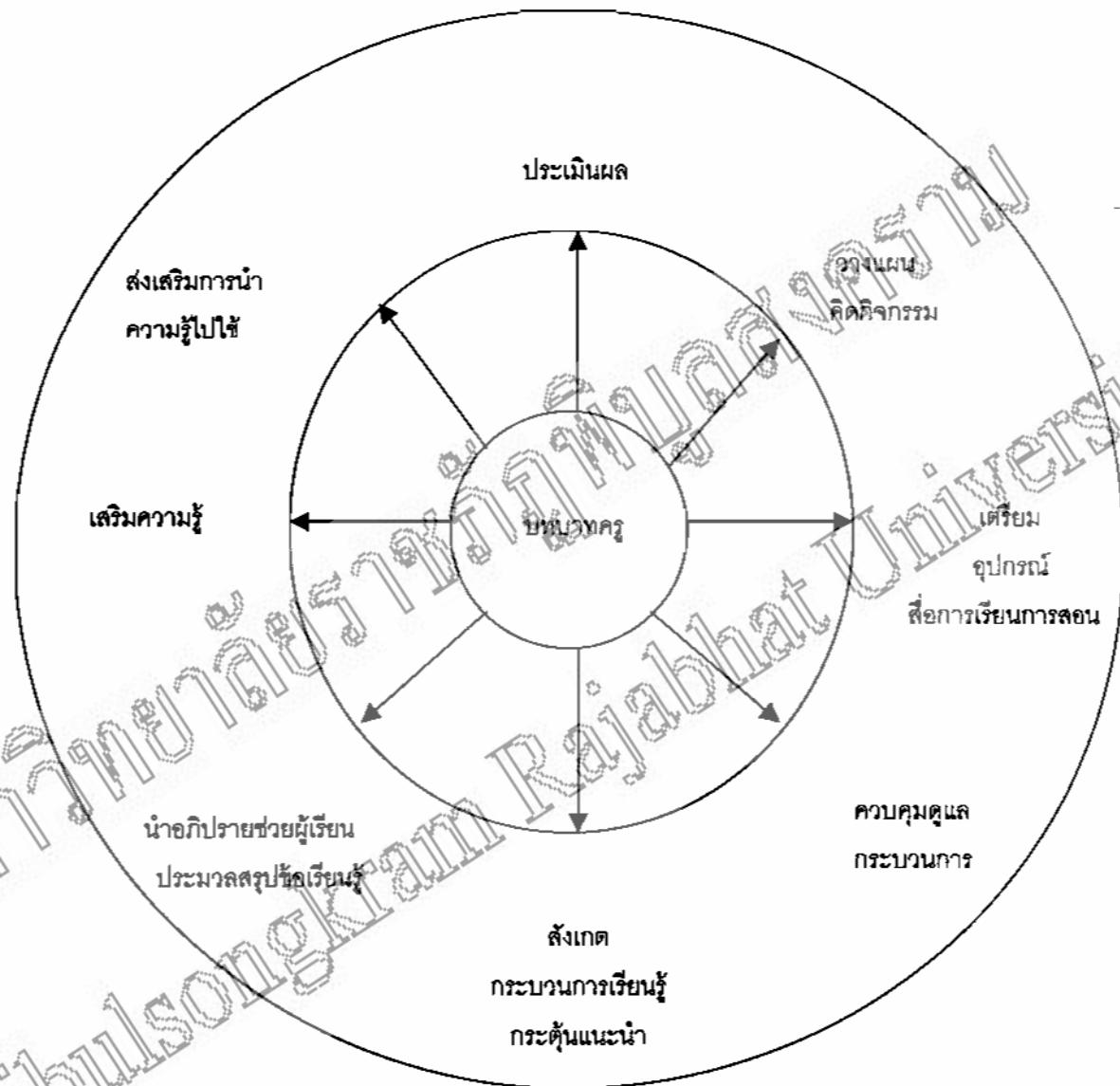
- 1) การเตรียมตนเอง
- 2) การเตรียมแหล่งข้อมูล
- 3) การเตรียมกิจกรรมการเรียน
- 4) การเตรียมตัว อัสดุอุปกรณ์
- 5) การเตรียมการวัดและประเมินผล

2) บทบาทด้านการดำเนินการ

- 1) การเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษา (Helper and Advisor)
- 2) การเป็นผู้สนับสนุนและเชิงบวก (Supporter and Encourager)
- 3) การเป็นผู้ร่วมทำกิจกรรม (Active Participant)
- 4) การเป็นผู้ติดตามตรวจสอบ (Monitor)
- 5) การเป็นผู้สร้างเสริมบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร
- 6) บทบาทด้านการประเมินผล

จากบทบาทของผู้สอน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน (พ.ค.ร.) ได้สรุปบทบาทครูผู้สอนไว้ ดังในแผนภาพที่ 10

แผนภาพที่ 10 บทบาทของผู้สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

บทบาทของครูในการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางในฐานะผู้จัดการให้เกิดการเรียนรู้

ธนู ฤทธิ์กุล (2542) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางและครูที่สอนแบบปกติไว้ดังแผนภาพที่ 11

แผนภาพที่ 11

เปรียบเทียบบทบาทของครูในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ครูรุ่นใหม่ (Progressive)	ครูรุ่นเก่า (Traditional)
1. สอนนักเรียนโดยวิธีนิรุณณาการเนื่องหา	1. สอนแยกเนื้อหา
2. แสดงบทบาทในฐานะผู้นำประสบการณ์ทางการศึกษา	2. มีบทบาทในฐานะตัวแทนของเนื้อหาวิชา
3. กระตือรือร้นในบทบาท ความรู้สึกของผู้เรียน	3. ละเลย เฉยเมยคือบทบาทของผู้เรียน
4. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนหลักสูตร	4. นักเรียนไม่มีส่วนร่วมแม้แต่จะออกความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร
5. ใช้เทคนิคการค้นพบด้วยตนเองของผู้เรียน เป็นกิจกรรมหลัก	5. ใช้เทคนิคการเรียนโดยการห้องจำเป็นหลัก
6. มีการเตรียมแรงเรียนให้รางวัลมากกว่าการลงโทษ มีการให้แรงจูงใจภายใน	6. มุ่งเน้นการให้รางวัลภายนอก เช่น ระดับผลการเรียน แรงจูงใจภายนอก
7. ไม่เคร่งครัดกับมาตรฐานทางวิชาการจนเกินไป	7. เคร่งครัดกับมาตรฐานทางวิชาการมาก
8. มีการทดสอบบันทึก	8. มีการทดสอบสมำเสมอ เป็นระยะๆ
9. มุ่งเน้นการทำตามเป็นกรอบแบบร่วมนือ	9. มุ่งเน้นการแข่งขัน
10. สอนโดยไม่ยึดติดกับห้องเรียน	10. สอนในขอบเขตของห้องเรียน
11. มุ่งสร้างสรรค์ประสบการณ์ใหม่ให้เรียน	11. เน้นข้าประจำการณ์ใหม่เพียงเล็กน้อย
12. มุ่งเน้นความรู้ทางวิชาการและทักษะด้านจิตพิสัย เท่าเทียมกัน	12. มุ่งเน้นความรู้ทางวิชาการเป็นสำคัญ ละเลยความรู้สึก หรือทักษะด้านจิตพิสัย
13. มุ่งเน้นการประเมินกระบวนการเป็นสำคัญ	13. ประเมินด้านกระบวนการเพียงเล็กน้อย

บทบาทของผู้เรียน

เมื่อครูปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาระบบการสอนของตนแล้ว ผู้เรียนก็จะเป็นต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของตนด้วย การเรียนการสอนจึงจะบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ โดยทั่วไปแล้ว ผู้เรียนจะมีบทบาทที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1. บทบาทการมีส่วนร่วมในการแสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น หรือประสบการณ์ต่าง ๆ จากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย เพื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้
2. บทบาทในการศึกษาหรือลงมือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจ ใช้ความคิดในการกลั่นกรอง แยกแยะ วิเคราะห์ สร้างสรรค์ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้ที่ได้ หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่นำมาได้ และสร้างความหมายให้แก่ตัวเอง
3. บทบาทในการจัดระบบระเบียบความรู้ที่ได้สร้างริ้งขึ้น เพื่อช่วยให้การเรียนรู้เกิดความคงทนและสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ได้สะดวกยิ่ง
4. บทบาทในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ เพื่อช่วยให้การเรียนรู้นั้นเกิดประโยชน์ต่อชีวิต นอกจากรู้นักการประยุกต์ใช้จะช่วยทดสอบถ้าความเข้าใจและสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียนในความรู้นั้น ๆ และการนำความรู้ไปใช้ยังก่อให้มีคุณภาพเชิงลึกอีกด้วย

ในการดำเนินการตามบทบาททั้ง 4 ขั้นตอน ผู้เรียนจำเป็นจะต้องแสดงพฤติกรรมดังๆ ที่จำเป็นในการเรียนรู้กับผู้อื่น พอกลุ่มเป็นแผนภูมิได้ดังแผนภาพ 12

แผนภาพที่ 12 บทบาทของผู้เรียน

บทบาทของผู้เรียนในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

โดยสรุปการเรียนรู้แบบเน้นครูเป็นศูนย์กลางและแบบเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางมีความแตกต่าง ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

เปรียบเทียบการเรียนรู้แบบยึดครูเป็นศูนย์กลางและแบบยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

บทบาท	การเรียนรู้แบบยึดครูเป็นศูนย์กลาง	การเรียนรู้แบบยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
ผู้เรียน	ผู้รับความรู้ (Non-Active Constructor)	ผู้สร้างความรู้ (Active Constructor)
ผู้สอน	ครุ (Teacher)	ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator)
เนื้อเรื่อง	เน้นทักษะ: การเข้าใจ การพิจารณา	เน้นทักษะการคิดและทักษะการพัฒนา เช่น คุณภาพ
ภาคประชัน	วัดความจำ เน้นแบบทดสอบ	วัดกระบวนการ การค้นพบและผลงาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุโลก
Pibulsongkram Rajabhat University

นอกจากนี้ สุมณฑา พรมบุญ (2540) ยังได้แสดงตารางการเปรียบเทียบการเรียนรู้ ให้เห็นความแตกต่างของการเรียนการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง และนักเรียนเป็นศูนย์กลางไว้ดังนี้

แผนภาพที่ 13 เปรียบเทียบการเรียนรู้ที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง และนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

	ครูเป็นศูนย์กลาง	นักเรียนเป็นศูนย์กลาง
1. บทบาทครู	ผู้ถ่ายทอดความรู้	ผู้จัดการให้เกิดการเรียนรู้
2. หน้าที่ครู	<ul style="list-style-type: none"> → ครูพูดเป็นส่วนใหญ่ → นักเรียนพูดเป็นส่วนน้อย → ครูเตรียมสิ่งที่จะพูด → ครูสอนสิ่งที่คร่า → เม้นเน้นอحكامรู้ → สอบถามความรู้ ความจำเป็น ส่วนใหญ่ 	<ul style="list-style-type: none"> → ครูพูดเป็นส่วนมาก → นักเรียนพูดเป็นส่วนมาก → ครูเข้าร่วมกิจกรรมและคำ答มที่กระตุ้นให้นักเรียนพูด และทำกิจกรรม → ครูสอนสิ่งที่ครูรู้หรือไม่รู้ก็ได้ → เม้นให้นักเรียนคิด ทำ และ แลดเชื่อตัวเพื่อนำไปปัญหา/สร้างสรรค์ → ฝึกการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นส่วนใหญ่
3. จุดมุ่งหมาย		
4. ภาระครุภัณฑ์	<ul style="list-style-type: none"> → สอบถามความรู้ ความจำเป็น ส่วนใหญ่ 	<ul style="list-style-type: none"> วัดผลลายตัวน อาทิ ผลงานเขียนสุดท้าย กระบวนการคิด กระบวนการทำงาน ความรับผิดชอบ เป็นต้น

ดร. สุมณฑา พรมบุญ

(จากเอกสาร “ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม” โครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ของสำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. เอกสารชั้ตสำเนา, 2540.)

จะเห็นได้ว่าในการจัดประสบการณ์ หรือกิจกรรมการเรียนรู้หากครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีคุณลักษณะใดดังที่ได้กล่าวมา การเรียนรู้ของผู้เรียนจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลเนื่องจาก

1. ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตน เพราะผู้เรียนแต่ละคนต่างก็มีความคิด ความเห็น ประสบการณ์ และความรู้นาญด้านต่าง ๆ ติดตัวมาด้วยกันทุกคน อาจจะมากน้อยต่างกัน การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสร่วมแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น และเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน จะเป็นสิ่งสำคัญต่อตัวเขามาก

2. ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ประสบการณ์ที่เรียนมาก่อนแล้ว เพื่อการเรียนการสอนที่มีผู้เรียน เป็นศูนย์กลางนั้น กิจกรรมที่จัดในลักษณะปลายเปิดจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการเติมรายละเอียดลงไป ดังนั้นกรอบแนวคิดอันเดียวกันอาจจะมีรายละเอียดแตกต่างกันหลากหลาย ซึ่งผู้คิดอยู่ต่างกันก็ตาม ทำให้ค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นได้อีก

3. ผู้เรียนให้ความสนใจบทเรียนมากขึ้น เพราะผู้เรียนจะต้องปฏิบัติกิจกรรมที่คุณอบ หมายและสนใจอย่างจริงจังจะต้องทำอะไรให้สำเร็จ เพราะไม่มีผู้ตรวจสอบหน้าก่อน

4. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากเพื่อนในกลุ่ม เพราะผู้เรียนแต่ละคนมีพื้นฐานทางด้านเนื้อหา วิชา หรือประสบการณ์ต่างกัน ดังนั้นในขณะที่กิจกรรมด้วยกัน ผู้เรียนแต่ละคนจะต้องเข้าใจ และตั้งใจฟังว่าเพื่อนพูดอะไร ผู้เรียนสามารถช่วยสอนหรือแลกเปลี่ยนความรู้กันได้ ในการทำงานร่วมกันผู้เรียนสามารถมองเห็นความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ร่วมกันได้

5. ผู้เรียนมีความสามัคคีกันในกลุ่ม เพราะในการทำงานร่วมกันนี้ ผู้เรียนจะต้องช่วยกันทำเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ดังนั้นผู้เรียนจะต้องช่วยกันทำ ไม่ใช่แข่งขันกัน ซึ่งหลักการแนวคิด ทฤษฎี ได้แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนา “มนุษย์” ผู้มีศักยภาพที่สามารถจะพัฒนาให้่องกงาม เติบโตได้ด้วยตนเอง

เทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ในการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนี้ มีเทคนิควิธีการที่หลากหลาย วิธีด้วยกัน วัฒนาพร ระงับทุกรช. (2542) ได้เสนอไว้ดังต่อไปนี้ คือ

1. การจัดการเรียนการสอนทางอ้อม (Indirect Instruction) ซึ่งการสอนแบบนี้มีหลาย วิธี เช่น การสอนแบบสืบค้น การเรียนการสอนแบบแก้ปัญหาการเรียนแบบสร้างแผนผังความคิด และการเรียนแบบตั้งคำถาม
2. การศึกษาเป็นรายบุคคล (Individual Study) เช่น เรียงความ รายงาน ศูนย์การเรียน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ CAI ช่วยสอน ชุดการสอน ฯลฯ
3. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยี (Technology – Related Instruction) การจัดการสอนแบบนี้ เช่น บทเรียนสำเร็จ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดการสอน ศูนย์การเรียน จิ๊ก พิมพ์คำราเรียนและแบบฝึกหัด ฯลฯ
4. การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นการปฏิสัมพันธ์ (Interactive instruction)
5. การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Instruction) จากการสอนแบบนี้ เช่น เกม ละครบ สถานการณ์จำลองบทบาทหมู่ตัว กรณีตัวอย่าง ฯลฯ
6. การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เช่น Jigsaw, Co-op Co-op, Team- Games – Tournaments , STAD และ ฯลฯ
7. กล่าวเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning)
8. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

นอยจากเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางดังที่ได้นำเสนอแล้ว พิมพันธ์ เศรษฐคุปต์ (2542) ได้สรุปวิธีการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ เช่นกัน ดังภาพ

แผนภาพที่ 14 วิธีการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

พิสูจน์ แรมมณี (2542) ได้เสนอแนะว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่ได้รับความสนใจ และง่ายต่อการนำไปปฏิบัติคือ CIPPA Model ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

C	- Construct คือ การให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล ทำความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ แปลความ ตีความ สร้างความหมาย สังเคราะห์ข้อมูล และสรุปเป็นรูปความรู้
I	- Interaction คือ การให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กัน แลกเปลี่ยน และเรียนรู้ข้อมูล ความคิด ประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน
P	- Participation คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างตั้งใจในด้านร่างกาย อารมณ์ มีภูมิปัญญา และสังคม ในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด
P	- Process and Product คือ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ กระบวนการ และมีผลงานจากการเรียนรู้
A	- Application คือ การให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์หรือนำไปใช้จริง

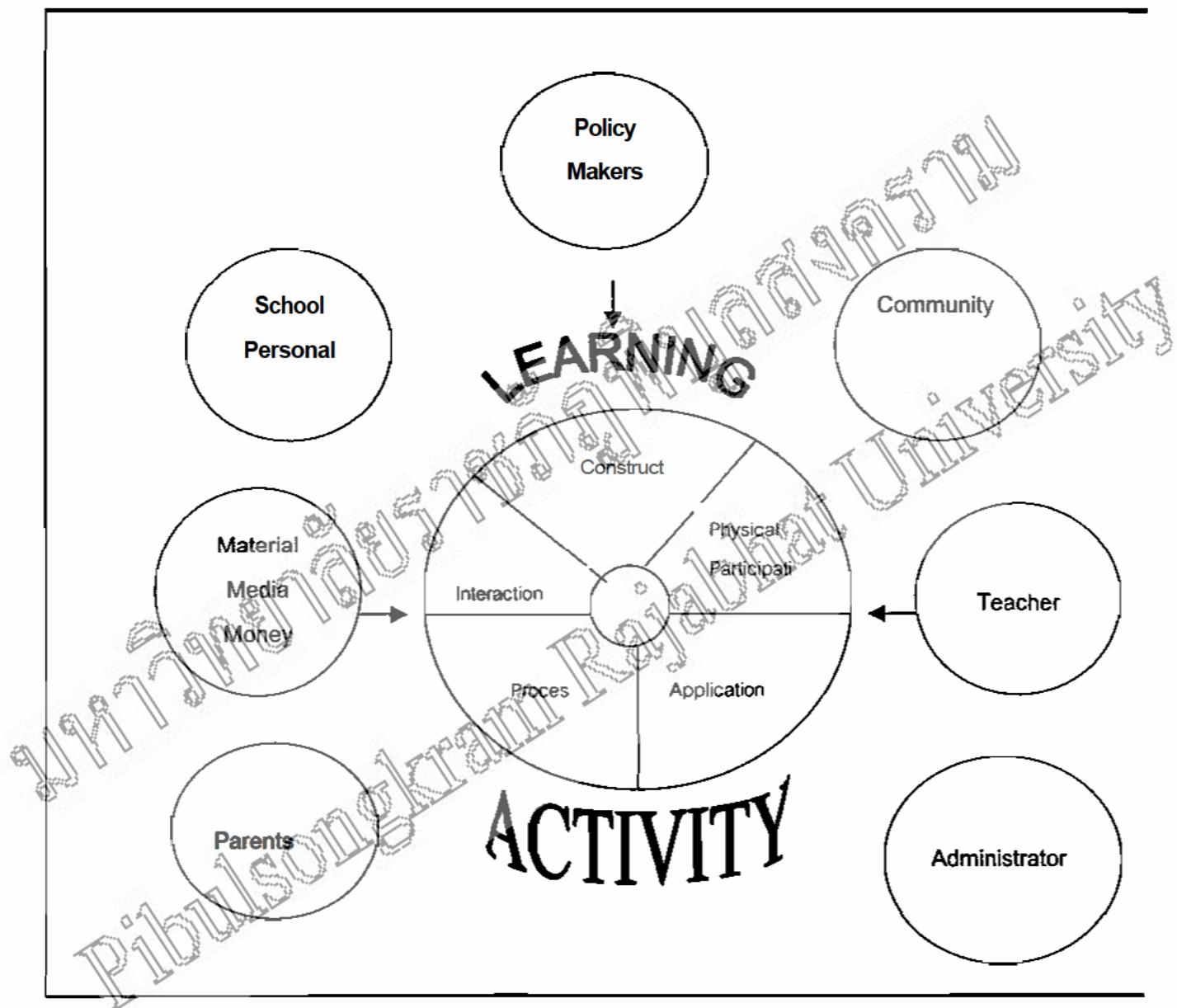
CIPPA Model นอกจากจะเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแล้ว ยังสามารถนำไปใช้เป็นตัวชี้วัด หรือเป็นเครื่องดูว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดี与否 กิจกรรมนั้นเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือไม่ โดยนำเสนอ กิจกรรมในแผนการสอนมาด้วยส่วนตัวหลัก CIPPA

แผนกวารที่ 15

แนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

โดยใช้ แบบจำลองซิปป่า (CIPPA MODEL)

ของ ทีคนา แซมมัน (2542)

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนตามโนเมเดล CIPPA และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งทางด้านกาย สติปัญญา และสังคม ส่วนการมีส่วนร่วมทางด้านอารมณ์นั้น ความจริงแล้วมีเกิดขึ้นควบคู่ไปกับ ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านกาย สติปัญญา หรือสังคม

๙. การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน

ประวัติความเป็นมาของการบูรณาการ

การเรียนการสอนแบบบูรณาการนี้ แอบาร์ท (Herbart , 1890) นักปรัชญาการศึกษาชาวเยอรมันเป็นผู้ริเริ่มคิด ดิวอี้ (Dewey, 1933) นักการศึกษาชาวอเมริกันมีนัยนำแนวคิดนั้นมาเสนอให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นภายใต้ปรัชญาความเชื่อที่ว่า การศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนในลักษณะเบ็ดเสร็จทั้งด้าน มิใช่พัฒนาแต่เพียงเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น การดำเนินการในการนำเสนอแนวคิดของหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบบูรณาการเชิงดิวอี้ เป็นผู้ริเริ่มนี้ได้รับการสนับสนุนจากนักการศึกษาที่มีชื่อเสียงหลายคนในระยะเวลาก่อนมาอีก บูนเนอร์ (Bruner ,1986) วีจกอทลก (Vygotsky, 1978) และ โรกอฟฟ์ (Rogoff, 1990) เป็นต้น (กรมวิชาการ ,2539 : 3-5) นักการศึกษาของไทยหลายคน เช่น อุಮิตร คุณานุกร (2518) สงัด อุทานันท์ (2527) และ ร่าง บัวศรี (2532) เป็นต้น ที่ได้นำหลักการในเรื่องนี้มาเผยแพร่และทดลองใช้ในประเทศไทยโดยลำดับ

ความหมายของการบูรณาการ

ความหมายเฉพาะในทางศึกษาศาสตร์ของคำว่า บูรณาการ โดยนัยแรก หมายถึง การทำให้สมบูรณ์ คือ ทำให้หนาแน่นย่อย ๆ ที่สัมพันธ์ธงศาสตร์กันอยู่เข้ามาร่วมทำหน้าที่อย่างประสาน ก从容กันเป็นองค์รวมหนึ่งเดียว ที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วนในตัวเอง (พระเทพเทวี, 2531 : 24) อีกความหมายหนึ่ง ในสาขาวิชาทางครุศาสตร์ หมายถึง การนำศาสตร์สาขาวิชา ต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสานเข้าด้วยกันเพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน (อภัย มูลคำ, 2542 : 10)

จากความหมาย อาจกล่าวสรุปได้ว่า การเรียนการสอนแบบบูรณาการ (Integrated Instruction) คือเน้นท่องค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชา และเน้นที่การ

เรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญยิ่งกว่าการสอนเนื้อหาของครู ซึ่งผลของการสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตร และการเรียนการสอนโดยใช้การบูรณาการเป็นตัวแปรได้เป็น 4 กรณีดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 15 ความสัมพันธ์ของหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

หลักสูตร	การเรียนการสอน	ผล
บูรณาการ	บูรณาการ	ดีที่สุด
ไม่บูรณาการ	บูรณาการ	ดี
บูรณาการ	ไม่บูรณาการ	พอใช้
ไม่บูรณาการ	ไม่บูรณาการ	ต้องปรับปรุง

(อภัย มูลคำ และคณะ 2542/11)

จากแผนภาพจะเห็นว่าในกรณีที่มีการบูรณาการทั้งหลักสูตรและการเรียนการสอน ผลที่เกิดขึ้นย่อมเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ที่สุด ในขณะที่ถ้าการบูรณาการไม่เกิดขึ้นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผลที่เกิดขึ้นย่อมไม่เป็นที่พึงประสงค์และต้องมีการปรับปรุง สำหรับกรณีที่การบูรณาการเกิดขึ้นเพียงเรื่องเดียวโดยหลักการแล้วเราย่อมพ้อใจให้การบูรณาการเกิดขึ้นกับการเรียนการสอนมากกว่าหลักสูตรเท่าใดอย่างน้อยที่สุดการเรียนการสอนก็มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้สอนและผู้เรียนโดยธรรมชาติของหลักสูตร

ลักษณะสำคัญของการบูรณาการ

ผลของการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ (Integrated curriculum & Instruction) ที่กล่าวถึงข้างต้นนี้ ถ้าสามารถดำเนินการได้อย่างสมบูรณ์แล้วก็ควรจะมีลักษณะดังนี้โดยรวมดังต่อไปนี้ด้วย กล่าวคือ (จารง บัวศรี, 2532 : 180-181)

1. เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้ และกระบวนการเรียนรู้
2. เป็นการบูรณาการระหว่างพัฒนาการทางความรู้และพัฒนาการทางจิตใจ
3. เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้
4. เป็นการบูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในสถานศึกษา กับสิ่งที่เป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน
5. เป็นการบูรณาการระหว่างวิชา และเนื้อหาต่าง ๆ

ประเภทของกิจกรรมการหลักสูตรและการเรียนการสอน

จากคุณลักษณะทั้งหลายด้านนี้ เรายสามารถนิยามการหลักสูตรและการเรียนการสอน ได้เป็น 2 แบบคือ (UNESCO-UNEP, 1994 : 51)

1. แบบสาขาวิชาการ (Interdisciplinary) ได้แก่การสร้างหัวเรื่อง (Theme) ขึ้นมาแล้วนำความรู้จากวิชาต่าง ๆ มาอยู่สัมพันธ์กับหัวเรื่องนั้น ซึ่งบางครั้งหาก็อาจจะเรียกว่า แบบบูรณาการ นี้ได้ว่า สาขาวิชาการแบบมีหัวเรื่อง (Thematic Interdisciplinary Studies) หรือ การบูรณาการที่เน้นการนำไปใช้เป็นหลัก (Application-First Approach)

2. แบบพหุวิชาการ (Multidisciplinary) ได้แก่การนำเรื่องที่ต้องการจะจัดให้เกิดขึ้นมา การไปปะตอตแหนก (Infusion) ให้ในวิชาต่าง ๆ ซึ่งบางครั้งหาก็อาจจะเรียกว่า บูรณาการแบบนี้ได้ว่า การบูรณาการที่เน้นเนื้อหารายวิชาเป็นหลัก (Discipline-First Approach).

ไม่ว่าจะเป็นการบูรณาการหลักสูตรแบบใดก็ตาม ในกระบวนการเรียนการสอนจะต้อง คำนึงถึงลักษณะสำคัญ 5 ประการซึ่งประกอบด้วยสมอ

1. การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นภาระเป็นศูนย์กลาง โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนอย่างกระตือรือร้น

2. การส่งเสริมให้มีภาระเรียนได้ร่วมกับงานกลุ่มด้วยตนเอง โดยการส่งเสริมให้มีกิจกรรม กลุ่มลักษณะต่าง ๆ หลากหลายในกระบวนการเรียนการสอน และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างแท้จริงด้วยตนเอง

3. จัดบรรยากาศการเรียนให้แก่ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม เนื้อหาโดย ตรงกับความเป็นจริง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างได้ผล และส่งเสริมให้มี โอกาสได้ปฏิบัติจริงจนเกิดความสามารถและทักษะที่ติดเป็นนิสัย

4. จัดบรรยากาศในห้องเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกกล้าคิดกล้าทำ โดยส่งเสริม ให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะแสดงออกเรื่องความรู้สึกนึกคิดของตนเองต่อสาธารณะหรือเพื่อนร่วมห้อง เรียน ห้องนี้เพื่อสร้างเสริมความมั่นใจให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

5. เน้นการปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม และ จริยธรรม ที่ถูกต้องดีงาม ให้ผู้เรียนสามารถ จำแนกแยกแยะความถูกต้องดีงามและความเหมาะสมได้ สามารถจัดความขัดแย้งได้ด้วยเหตุ ผล มีความกล้าหาญทางจริยธรรม และแก้ไขปัญหาด้วยปัญญาและสามัคคี

นอกจากนี้คุณวิชาคำนึงถึงความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียนประกอบด้วย เพราะใน ปัจจุบันนี้นักจิตวิทยาการศึกษาเชื่อว่ามนุษย์มีความสามารถทางสติปัญญาที่แตกต่างกัน

ความสำคัญของบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน

Steve Bell และ Kathy Fifield ช่างถึง ชาตรี สำราญ, 2542 ได้กล่าวถึง ความสำคัญ ในการบูรณาการหลักสูตรว่า เป็นความจำเป็นสำหรับทศวรรษหน้าและอนาคต เพาะปลูกในทศวรรษหน้าต้องการคนที่มีความสามารถในการผสมผสานศาสตร์หลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกันเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด แต่ในความเป็นจริงในปัจจุบันการเรียนการสอนในปัจจุบันได้แยกส่วนออกจากกันไม่ได้มีการเชื่อมโยงสู่ความเป็นจริงในชีวิตปัจจุบัน

จากแนวคิดนี้ กิติยาติ บุญชื่อและคณะ (2540) (ข้างถึงใน ชาตรี สำราญ, 2542) จึงได้เสนอว่า การสอนในยุคใหม่คือจะต้องสอนให้เด็ก ๆ เห็นคุณค่าการเรียนรู้ (Learning Appreciation) ให้ว่า “การเรียนรู้ของเด็กจะประสบความสำเร็จเมื่อเราเห็นคุณค่าของการเรียนกว่า เรียนไปทำไม เพื่ออะไร ได้อะไร เป็นอะไร และเป็นอย่างไร เด็ก ๆ จึงจะเห็นว่าการเรียนแต่ละบทมีคุณค่าอย่างมีสิ่งที่เขาเรียนนั้นเป็นประโยชน์ และมีความหมายต่อตัวเรา” เมื่อผู้เรียนมีความคิดเห็นนี้ เขายังจะเลือกเรียนในสิ่งที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่าขึ้นกว่าไปสู่บุคคลที่มีคุณภาพ

มูลนิธิศศิริ-สุดษ์วงศ์ (ข้างถึงใน สุมนพา พรมมนูญ และคณะ, 2540) กล่าวถึงผู้นำ หมายของคุณภาพของผู้เรียนว่าจะต้องเก่ง ดี มีสุข ฯลฯ ซึ่ง เดิมตามศักยภาพของแต่ละคน ตัด ขยัน อดทน ซื่อสัตย์ ประยุต กระต่าย รู้หน้าที่ อดทน ถูกกฎหมาย และใจ

ชาตรี สำราญ, 2542 ได้เสนอว่า การที่จะให้ผู้เรียน เก่ง ดี และมีสุข ได้นั้น ผู้สอนจะต้องจัดบทเรียนที่ดี มีคุณภาพ นื้อเป็นเรื่องนึงตลอดหลักสูตรกัน Steve Bell และ Kathy Fifield รวมทั้งนักศึกษาไทยอีกหลายคน (ข้างใน ชาตรี สำราญ, 2542) ที่ได้กล่าวถึง บทเรียนที่มีคุณภาพนั้นจะต้องมีศิลปะแห่งการผสมผสานหรือการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน (Integrated Curriculum and Integrated the Matic Unit)

Amy E. Seely (เพราพารณ โภณมาลัย, 2539 ข้างใน ชาตรี สำราญ, 2542) กล่าวว่า “การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการจะช่วยให้ทั้งครูและนักเรียนเรื่องสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตจริงได้ ฉะนั้นทางกลับกันก็จะสามารถเชื่อมโยงเรื่องของชีวิตจริงกับภัยogn ผู้เรียนเข้ากับสิ่งที่เรียนได้ ห้องเรียนจึงเปรียบเสมือนหน้าต่างของโลก.....-

จึงพอสรุปได้ว่า เป้าหมายหลักของการศึกษานั้น 1a การมุ่งพัฒนาคนซึ่งเป็นทรัพยากร อันมีค่าสูงสุดของประเทศให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพ เป็นคนเก่ง ดี และมีสุข การที่บุคคลจะบรรลุด มุ่งหมายดังกล่าวได้ นักการศึกษาต้องมีความเชื่อว่า จะต้องจัดการศึกษาแบบบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนเพื่อเชื่อมโยงสู่ความเป็นจริงในการดำเนินชีวิตในโลก ปัจจุบัน

10. การเรียนการสอนวิธีสตอรี่ไลน์ (Storyline Method)

นักจิตวิทยาการศึกษาเชื่อว่า บุคคลมีศักยภาพในการเรียนรู้แตกต่างกัน แต่ถึงจะแตกต่างกัน บุคคลย่อมสามารถพัฒนาความสามารถให้เต็มตามศักยภาพที่ตนมีอยู่ได้ การจัดการเรียนการสอนที่ดีที่สุดก็ควรจะเป็นการจัดการเรียนการสอนเฉพาะบุคคลเพื่อส่งเสริมให้บุคคลได้เรียนรู้โดยความสามารถที่แท้จริงแห่งการพัฒนาการและศักยภาพของตนโดยแท้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิต หมายความกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติ จริงในทุกขั้นตอนของกิจกรรมจนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งเชื่อมเป็นที่สุนใจของนักการศึกษามากยิ่งขึ้น เพราะการจัดการเรียนการสอนลักษณะนี้สามารถกระทำได้กับทุกกลุ่มผู้เรียน เพียงแต่ผู้สอนจะต้องเตรียมตัวสำหรับการทำงานในลักษณะนี้ให้มากยิ่งขึ้นเท่านั้น รวมทั้งจะต้องให้ความสำคัญแก่การ 참여โดยการให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม (Participation) ในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างทั่วถึง ในลักษณะของการบูรณาการ (Integration) ทั้งหลักสูตรเนื้อหาองค์ความรู้แขนงต่าง ๆ และกระบวนการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน เพื่อผลลัพธ์ให้เกิดเป็นพัฒนาการที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ในหมู่ผู้เรียนสิบไป (อธิบาย มุ่งค้ามูลค่าคน, 2542)

Storyline Method เป็นจัตุรรูปใหม่ของการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนที่กำลังเป็นที่นิยมในประเทศไทยต่าง ๆ ของทวีปยุโรป มีรูปแบบและรั้นดูนวัธการที่นำเสนอสู่เด็ก สนุกสนาน ท้าทายต่อจิตวิทยาการเรียนรู้และจิตวิทยาพัฒนาการที่เหมาะสมกับลักษณะเยาวชนไทย รวมทั้งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาและหลักการของหลักสูตร

ความหมายของสตอรี่ไลน์ (Storyline Method)

วุลัย พวนิช (2542:1) ได้ให้ความหมายสตอรี่ไลน์ว่าเป็นคำที่มาจากการคำว่า Story และ Picture ซึ่งหมายถึง เส้นทางของเรื่องหรือแนวของเรื่อง เป็นการดำเนินเรื่องที่เรียงติดต่อเป็นลำดับๆกันเท่านั้นเอง

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (นปป.) ได้กล่าวถึงสตอรี่ไลน์ว่าเป็นวิธีที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จะมีการผูกเรื่องแต่ละตอนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเรียงลำดับเหตุการณ์ หรือที่เรียกว่าการทำหนดเส้นทางเดินเรื่อง โดยใช้คำว่าหลักเป็นตัวนำสู่การให้นัก

เรียนทำกิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนตามสภาพจริงที่จะมีการบูรณาการระหว่างวิชา เพื่อเป้าหมายพัฒนาศักยภาพของนักเรียนทั้งด้านรู้เรียน

a d สำราญ (2542) กล่าวว่า สมอร์ไลน์เป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนจะใช้กระบวนการคิดและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและจากกระบวนการกรอกลุ่ม

เกษิณี ผลประพุติ, 2542 กล่าวว่า สมอร์ไลน์ เป็นวัตถุประสงค์ของการบูรณาการ หลักสูตรและการเรียนการสอนที่มีรูปแบบและขั้นตอนวิธีการที่ประสานไปด้วย สนับสนานทั้งทาย จิตวิทยาการเรียนรู้และศิวิทยาพัฒนาการ

อรทัย มูลคำ และคณะ, 2542 ให้ความหมายของ สมอร์ไลน์ ว่าเป็นวัตถุประสงค์ของการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับที่

Steve Bell and Kathy Fifield, 1988 กล่าวถึง สมอร์ไลน์ว่าเป็นวิธีการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน เน้นเดียวกัน

จากการความหมายที่ประมวลมา อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า สมอร์ไลน์ หมายถึง วิธีการเรียน การสอนวิธีนี้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน จะมีการ กำหนดเส้นทางการเดินเรื่องโดยใช้คำถามหลักเป็นตัวนำสู่การให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรม ซึ่งมีเป้า หมายหลักเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

ความเป็นมาของสมอร์ไลน์

อรทัย มูลคำ และคณะ, 2542 ได้กล่าวถึงความเป็นมาของ สมอร์ไลน์ (Storyline Method) ว่า ที่มาเนื่องจากสถานการณ์การปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่ในสหราชอาณาจักรปลาย ทศวรรษ 1980 (Sallis, 1996 : 10) นักการศึกษาพบว่า ด้านนีผลการเรียนรู้ของนักเรียนในประเทศ ต่าง ๆ ของทวีปยุโรปลดต่ำลง แต่ในเชิงโลกตะวันออกได้พัฒนาขยายตัวอย่างรวดเร็ว รัฐบาลจึง กำหนดนโยบายปฏิรูปการศึกษาชั้น มีการประกันคุณภาพ มีการใช้วัตถุประสงค์ในโลภีทาง การศึกษา Storyline Method ได้เกิดขึ้นในระยะนี้ โดยความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดของครุภัณฑ์สอน ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ ต่อมาได้รับการเผยแพร่ไปในประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป ต่ำรากและ เอกสารในเรื่องนี้ได้รับการตีพิมพ์หลายภาษา (Bell, 1988) และเผยแพร่หลายในปัจจุบัน

วัลย พานิช (2541) ได้กล่าวไว้ว่า Storyline Method เป็นวิธีการที่ได้รับการคิดค้นและ พัฒนาในสกอตแลนด์ โดย Steve Bell และ Sallie Harkness ซึ่งทั้งสองท่านเรียกได้ว่าเป็น the origination of the Scottish Storyline Method (Jeff Creswell, 1997) ทั้งสองได้ร่วมกันพัฒนา วิธีสอนนี้กับเพื่อนร่วมงานอีกท่านคือ Fred Rendell ทั้ง 3 นักการศึกษาที่ Inserice

Department ของ Jordanhill College of Education เมืองกลาสโกว์ สก็อตแลนด์การทัศนาริช สอนนี้โดยนักการศึกษาชาวสก็อตทำให้ Storyline ได้รือ่เป็น Scottish Method อีกชื่อนึง Storyline เป็นวิธีสอนที่นิยมแพร่หลายต่อมาในหลายประเทศในยุโรปและอเมริกา

เกษฐ์ ผลประพุติ (2542) กล่าวถึง Storyline Method ว่าเป็นวิธีนึงที่ช่วยให้เกิด การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการนำเอาทฤษฎีการเรียนรู้หลักทฤษฎีมาใช้ ร่วมกัน เช่น การบูรณาการ การมีส่วนร่วม การเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัวนักเรียนเชื่อมโยงออกไปสู่ วิถีชีวิตจริง การค้นคว้าหาความรู้ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้สร้างและพัฒนาคือ Steve Bell แห่งมหาวิทยาลัย Strathclyde วิทยาเขต Jordanhill ประเทศสก็อตแลนด์ ผู้ที่นำ นวัตกรรมนี้มาเผยแพร่ในประเทศไทยคือ อรพัย มนคล้ำ นักวิชากรกระทรวงศึกษาธิการ และเริ่ม ขยายผลครั้งแรกเมื่อปี 2540 ที่โรงเรียนในจังหวัดสตูล

ความเชื่อของสตอร์รีไลน์

นักจิตวิทยาทางการศึกษาทั้งในทวีปยุโรปและประเทศไทยต่างเห็นว่า Storyline Method ดังอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่าโลกในทุกวิธีนั้นต้องการคนที่มีความสามารถในการผลิต ผลงานศาสตร์หลัก ๆ อย่างเข้าตัวกัน และสามารถนำศาสตร์เหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการทำงาน เมื่อเรื่องวิธีการเรียนรู้ที่มีความสามารถทั้งทางด้านความเป็นผู้นำ นักวิจัย ศาสตร์ นักนิติศาสตร์ นักเศรษฐศาสตร์ นักอนุรักษ์ธรรมชาติ และนักวิทยาศาสตร์ ที่สามารถ จัดการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยไม่สร้างมีภัยทางใหม่ให้เกิดผลกระทบกับระบบนิเวศ เป็นต้น นอกจากนี้กุญแจสำคัญคือต้นนวัตกรรมนี้ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ว่าความมีลักษณะดังนี้

1. ความรู้ความมีลักษณะเป็นองค์รวมและสามารถสั่งสมเพิ่มพูนได้
2. ผลของการเรียนรู้จะคงทนและถาวรหิจิไม่ ขึ้นอยู่กับวิธีการที่ได้มาซึ่งความรู้นั้น และ ประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. ผู้เรียนจะรู้คุณค่าและสร้างผลงานที่มีความหมายได้ โดยผ่านการเรียนรู้จากการ กระทำของตนเชิงด้วยประสบการณ์ตรง

ด้วยความเชื่อเท่านี้ สตอร์รีไลน์ ได้นำทฤษฎีการเรียนรู้หลักทฤษฎีมาใช้ร่วมกัน เช่น การ บูรณาการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้ จากสิ่งที่ใกล้ตัวนักเรียนเชื่อมโยงออกไปสู่วิถีชีวิตจริง การค้นคว้าหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเอง ผลงานแต่ละชิ้นที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมสร้างสรรค์ชิ้นในกิจกรรมการเรียนการสอนจะช่วย พัฒนาความรู้ความเข้าใจ เจตคติและทักษะที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาไปพร้อม ๆ กัน ที่สำคัญอีก

ประการนึง คือ พัฒนาความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกันฯซ่อมส่งผลให้เกิดพัฒนาการและศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนให้สูงขึ้นตามลำดับ

หลักการเรียนการสอนโดยวิธีสตอร์รีไลน์

สำหรับหลักการของสตอร์รีไลน์ นักการศึกษาพยายามได้เสนอให้ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เช่น

ราย พานิช (2541) เสนอว่า หลักการของ สตอร์รีไลน์ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนมีดังนี้

1. เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน

สตอร์รีไลน์ เน้นแนวคิด Child-centered ของ John Dewey ที่ว่าเด็กต้องมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนรู้ของตนเอง ในวิธี สตอร์รีไลน์ ผู้สอนเน้นคุณค่าของผู้เรียนทุกคนด้วยประสมการณ์และทักษะเดิมของตนเองซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความรู้/ประสบการณ์ใหม่ของผู้เรียนและผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาติดตามการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. เน้นการปฏิบัติและการเรียนรู้

สตอร์รีไลน์ มีข่าวเป็น "Constructivist way of working" นั่นคือผู้เรียนเป็นผู้ถูกมองปฏิบัติตัวโดยตนเอง เน้นเรื่องการตัดสินใจและการแก้ปัญหาเป็น Active learning ซึ่งจะช่วยพัฒนาการต้านสติปัญญา ทักษะและทักษะคิดแก่ผู้เรียน ผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีสตอร์รีไลน์ จะได้ประสบการณ์การห้ามซึ่งผู้สอนให้ความสำคัญในการทำงานนั้นและสิ่งนี้จะเป็นการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ทำงานเพื่อให้การเรียนรู้มีคุณค่าและมีความหมาย

3. เน้นการเรียนการสอนที่เป็นบูรณาการ

สตอร์รีไลน์ เป็นวิธีสอนแบบบูรณาการเนื่องจากสูตรและกระบวนการทางสตอร์รีไลน์ รวมวิชาสังคมศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ สิ่งแวดล้อมและภาษาสอนรวมกันได้ภายในห้องเรียนเดียวกันทั่วไปประจำวันนั้นคนในสังคมอาจต้องใช้กระบวนการคิดหลากหลายจากความเชื่อทางศาสนาเช่นแก้ปัญหาซึ่งเป็นการฝึกทักษะแก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

4. เน้นการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพในการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมในสตอร์รีไลน์ นั้นเป็นการบูรณาการซึ่งมีหลากหลายแบบที่มีความแตกต่างกันในเรื่องความยากง่าย ผู้เรียนทุกคนจะแสดงความสามารถของตนเองตามศักยภาพที่มีแตกต่างกันได้

5. เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน

สหศรีไลน์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะทางสังคมโดยร่วมทำกิจกรรม หลากหลายแบบลักษณะการเรียนนั้นมีหลายแบบตั้งแต่เรียนคนเดียว เรียนเป็นคู่ เรียนเป็นกลุ่มอย่าง หรือร่วมเรียน ทั้งรับเรียน ทั้งนี้ในวิชาชีวมีคนหลายคนในสังคมต่างก็ต้องช่วยกันทำงานเพื่อ บรรลุจุดประสงค์ร่วมกัน ดังนั้นสหศรีไลน์ จึงเป็นวิธีการส่งเสริมการพัฒนาพัฒนาคุณลักษณะทางสังคมที่ ทึ่งประทับใจทั้งหนึ่ง

๙. เน้นเรื่องการตั้งค่าด้านของผู้สอน

การตั้งค่าด้านของผู้สอนจะเป็นหัวใจของการสอนด้วยวิธีสหศรีไลน์ เพราะค่าด้าน จะเป็นตัวนำไปสู่กิจกรรมหลากหลายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและเป็นตัวเข้มแข็ง ให้ ดำเนินเรื่องให้ต่อเนื่องกันเป็นลำดับภายใต้หัวข้อเดียวกัน

พิมพันธ์ เศรษฐกิจ (ม.ป.ป.) ได้เสนอหลักการของการเรียนรู้ด้วยสหศรีไลน์ไว้ สำหรับกิจกรรม ที่มีหลักการตั้งนี้ คือ

1. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaningful Learning) เพื่อผู้เรียนจะสามารถ จดจำ (Retention) ร่องรอยแบบนี้ต้องเริ่มต้นด้วยการทำบทวนความรู้เดิมและประยุกต์ การณ์เดิมของผู้เรียน
2. ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน (Participation) ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สด ปัญญา หัวใจ เป็นการทำที่สมนาถตัวผู้เรียน
3. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตามประสบการณ์ชีวิตของตน และเป็นประสบ การณ์จริงในชีวิตของผู้เรียน
4. ให้ผู้เรียนได้มีทักษะต่าง ๆ รู้แล้วรู้อีก โดยไม่มีการเบื่อหน่าย
5. ให้ผู้เรียนได้สร้างจินตนาการตามเรื่องที่กำหนด เป็นการเรียนรู้ด้านธรรมชาติ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ภารณฑ์ วิถีชีวิต ผสมผสานกันไป อันเป็นสภาพชีวิตริม ทุขของชีวิต
6. ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดระดับสูง I D คิดไตรตรอง คิดอย่างมีวิจารณญาณ Sf~ แก้ปัญหา คิดเชิงเริ่ม คิดสร้างสรรค์ คิดสร้างสิ่งใหม่ คิดวิจัย เป็นต้น
7. ให้ผู้เรียนได้ใช้การทำงานกลุ่มงานเป็นทักษะโดยอาชีวะเป็นกลุ่มตั้งแต่ 2 คน 4 คน 6 คน รวมทั้งการทำงานกลุ่มในห้องเรียน ซึ่งสืบสานลักษณะกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ยังเป็นการ พัฒนาให้เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์อีกด้วย
7. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวสู่สิ่งไกลตัว สิ่งเรียนตัวเรา บ้านของเรา ครอบครัว เรากุழันเรา ประเทศเราและประเทศเพื่อนบ้าน เป็นไปตามระดับสติปัญญาของผู้เรียน

9. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นสุข สนุกสนาน เน้นคุณค่าของงานที่ทำ และงานที่นำไป
นำเสนอต่อเพื่อน ต่อชุมชน ทำให้เกิดความตระหนักรู้ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสตอร์รีไลน์ มีแก่นที่สำคัญด้วยการให้ประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เรียนซึ่ง⁷
เกิดจาก การลงมือทำ กิจกรรม จึงทำให้ความรู้หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่เข้าได้มีความหมายนั้นก็คือการ
ทำให้การศึกษา (Education) ได้บรรลุถูปประสงค์ส่วนหนึ่งก็คือผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาในชีวิต
ได้หรือทำได้จริง

การสร้างสตอร์รีไลน์

Jeff Creswell (1997) ได้เสนอหลักการในการวางแผน การสร้าง Storyline ไว้ 6 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. ยึดหลักของการเรียนรู้ทาง / เล่าเรื่อง ดังนั้นสตอร์รีไลน์ จึงควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับคน (Human) กิจกรรมหรือประสบการณ์ที่เกี่ยวกับคน เช่น เรื่องเกี่ยวกับสั่นคน ครอบครัว ลิงที่ดี
งามหรือสิงที่น่ารัก บทเรียนต่าง ๆ ที่น่าคิด เป็นต้น และจะต้องเป็นกระจากสะท้อนรีตติวิช

2. ยึดหลักของการวางแผนโครงเรื่องให้มีตัวติดตาม นิทานหรือเรื่องราวที่สนุกและน่าสนใจ ก็
คือเรื่องที่ผู้ฟังค่อยติดตามคาดคะเนตัวตนอีกด้วยตัวเอง และผู้เรียนต้องสนุกที่จะเรียนรู้
ตลอดเวลา

3. ยึดหลักของผู้สอนเป็นผู้วางแผนเนื้อหาให้เป็นไปตามหลักสูตรโดยวางกรอบของเส้นทาง
เดินเรื่อง แต่ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการในรายละเอียดต่าง ๆ นั่นก็คือผู้เรียนเป็นคนลงมือทำกิจกรรม
ค้นหาข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ เป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง

4. ยึดหลักให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของเรื่องราวหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ในสตอร์รีไลน์ นั่นก็คือ
ต้องให้ผู้เรียนได้นำความรู้หรือประสบการณ์เดินทางของตนเองมาใช้ความคิดเพื่อตอบค่าตาม
หลักของผู้สอนโดยต้องสร้างหัวข้อมูลภาษาแบบแนวคิด (Conceptual Model) ของตนเอง
สำหรับประพันธ์การสอนใหม่ที่ผู้เรียนกำลังเกี่ยวข้องกับ Storyline นั้น ๆ

5. ยึดหลักเกี่ยวกับการดำเนินเรื่องในบริบทตามข้อที่ 1 การดำเนินเรื่องต้องเป็นเรื่องที่
เกี่ยวเนื่องกัน ผู้เรียนได้ใช้ความคิด / ประสบการณ์ที่มีอยู่เดิม เพิ่มเติมประสบการณ์ใหม่จากการ
ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ

6. ยึดหลักโครงสร้างผู้สอนต้องให้ผู้เรียนมีรูปแบบแนวคิดของตนเอง ให้เข้าได้ลงทาง
ร่องมูลฝ่ายค้านพบ เสนอข้อค้นพบ และพิสูจน์สิ่งที่เข้าได้คิดด้วยการเรียนรู้จากกิจกรรมและทักษะ⁸
หลาย ๆ อย่าง

องค์ประกอบที่สำคัญของสตอรี่ไลน์

วัลย พานิช . 2542 ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่สำคัญของสตอรี่ไลน์ ไว้ว่า การสร้างเรื่องใน Storyline นั้น เป็นการดำเนินเรื่องหรือผูกเรื่องที่มีความต่อเนื่องประดิษฐ์เส้นเรื่อง โดยมีคำถามหลัก (Key Question) เป็นตัวเรื่องการดำเนินเรื่องหรือตัวเปิดประเด็นในการดำเนินเรื่อง องค์ประกอบสำคัญของเรื่องที่จะทำให้เกิดเป็น Storyline 'ได้นั้นจะต้องมี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

การจัดฉาก (Setting the Scene) เป็นการระบุเวลา สถานที่ ลิ่งแวดล้อมต่างๆ

มีตัวละคร (Character) ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับจากหรือเหตุการณ์ในข้อ 1

การดำเนินชีวิต (A way of life) เป็นการดำเนินชีวิตหรือเป็นเรื่องราวของตัวละครใน

ข้อ 2

4. มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น หรือมีปัญหาที่ต้องแก้ไข (Events, incidents, or real problems to be solved) ดังแผนภาพที่ 17

แผนภาพที่ 17 องค์ประกอบของสตอรี่ไลน์

จากองค์ประกอบที่สำคัญของสตอรี่ไลน์ ทั้ง 4 คือ มี จำก มีตัวละคร มีการดำเนินชีวิต และมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นหรือมีปัญหาที่ต้องแก้ไข วัลย พานิช, 2542 ได้วิเคราะห์เบรียน เทียบเพื่อให้สร้างสตอรี่ไลน์ ได้ง่ายขึ้นดังนี้

1. ผู้สร้างขึ้นต้นค่าถามว่า เกิดเรื่องราวที่ไหน คือ จาก เป็น Introduction ให้ผู้เรียนได้ทราบว่าเขากำลังจะมีประสบการณ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้น เป็นการเริ่มเข้าสู่บทเรียนหรือเปิดตัวเรื่องในจาก จะเป็นการระบุสถานที่เวลา สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

2. เมื่อมีจากแสวงก็ต้องมีคนหรือสัตว์หรือสิ่งใด ๆ มาเกี่ยวข้องด้วย นั่นคือ ค่าถามว่ามีใครบ้าง ตัวละครจะทำให้จากนี้เหตุการณ์นั้น ๆ มีความเป็น Realistic ขึ้น .

3. เมื่อมีตัวละครเกิดขึ้นก็ต้องมีค่าถามว่าตัวละครเหล่านั้นทำอะไร คือ การดำเนินชีวิต ซึ่ง เป็นเรื่องราวของตัวละครว่าได้ทำกิจกรรมอะไรบ้าง

4. เพื่อให้ Storyline มีจุดที่น่าสนใจก็ต้องมีค่าถามว่ามีอะไรสำคัญที่เกิดขึ้นกับตัวละครบ้าง คือ การมีเหตุการณ์เกิดขึ้นหรือมีปัญหาที่ต้องแก้ไข ซึ่งองค์ประกอบนี้เปรียบเสมือนเป็นจุดศูนย์กลางเรื่องราวทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบที่ 1 และ 2 ผู้สร้างอาจตั้งขึ้นโดยไม่ได้ เนื่องจากตัวละคร เป็นการเปิดตัวและตามด้วยสถานที่ที่ตัวละครนั้นเกี่ยวข้อง

ชาตรี สำราญ, 2542 ได้กล่าวถึง หลักการของ Storyline ว่าหลักการง่าย ๆ ในกรณี สร้าง Storyline คือ มีการสร้างเรื่องหรือสถานการณ์สมมติที่จะศึกษาให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะเรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นมากส่วนหนึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนี้ ผู้สอนจะต้อง พิจารณาถึงองค์ประกอบ 4 อย่าง ขึ้นกัน คือ ตัวละคร วิธีชีวิต และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

Lan Barr อ้างใน ชาตรี สำราญ, 2542 เสนอว่า ถึงสำคัญที่ผู้สร้างเรื่อง คือ การตั้งค่าถาม The Storyline Method นั้น ผู้จัดกิจกรรมจะต้องตั้งค่าถามให้เข้ากับโครงเรื่อง ค่าถามจะเป็นตัวนำเรื่องให้เลื่อนไปเป็นขาก ๆ

กล่าวโดยสรุปแล้ว องค์ประกอบของ Storyline จะต้องมีจาก มีคนหรือสัตว์ มีการดำเนินชีวิต และมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อนำทางแก้ปัญหา ซึ่งในการจัดกิจกรรมเหล่านี้ ผู้สอนจะใช้การตั้งค่าถามเพื่อให้เข้ากับเด็กคงเรื่องหรือเนื้อหา ซึ่งค่าถามจะเป็นตัวนำเรื่อง

ชั้นตอนของสตอรี่ไลน์

การนำรูปแบบสตอรี่ไลน์ ซึ่งเป็นวัตกรรมมาใช้ในการழูษนาการลักษณะและการเรียนการสอน นักการศึกษาไทยได้กล่าวถึงชั้นตอนการดำเนินการได้ดังนี้

อรทัย นุลคำ และคณะ, 2542 กล่าวว่า ชั้นตอนของสตอรี่ไลน์ นี้สามารถดำเนินการได้ตามชั้นตอนต่อไปนี้

ลักษณะของเส้นทางการดำเนินเรื่อง (Topic Line)

การดำเนินเรื่องในสตอรี่ไลน์ นักการศึกษานางคนจะใช้คำว่า เส้นทางการเดินเรื่อง ซึ่งทั้ง 2 คำ มีความหมายเหมือนกันคือ หมายถึง การทำให้เกิดการเรียนการสอน ครูจะเป็นผู้พัฒนา หรือสร้างสตอรี่ไลน์ และผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรมด้วยลักษณะสำคัญ ดังที่นักการศึกษาได้เสนอไว้ เช่น

สตีฟ เบลล์ (Steve Bell, 1998) ข้างใน, วสิย พานิช, 2542 ได้เสนอเส้นทางการเดินเรื่องไว้ดังนี้

1. มีเส้นทางเดินเรื่อง (Topic Line) ที่ดำเนินเรื่องอย่างมีเหตุผลและต้องมีการเรียงลำดับขั้นตอนที่ประกอบด้วยองค์ประกอบทั้ง 4 ของสตอรี่ไลน์
  2. มีตัวคำถามหลัก (Key Question) เป็นตัวเริ่มต้นแต่ละจากผู้เรียนต้องเกี่ยวข้องในการทำกิจกรรมต่าง ๆ
  3. คำถานนหลักแต่ละข้อเกี่ยวข้องกับ แต่ละตอนหนึ่งๆ ของ (Episode)
  4. แต่ละจากเป็นสถานการณ์ที่ให้ผู้เรียนได้สนับสนุนส่วงหาคำตอบจากประสบการณ์โดยตรง
  5. ผู้เรียนได้เรียนรู้และบรรลุความสำเร็จตามความแตกต่างของระดับศักยภาพของตน และทุกคนก็ต้องกลับมาตอบคำถานนหลักเพื่อนำคำตอบใบจากอื่น ๆ ต่อไป
- บาร์ (Bar, 1988) ข้างถึงใน, อร้าย มูลค่า และค่านะ, 2542 ได้เสนอตัวอย่างการบูรณาการเรียนการสอนภาษาไทยให้หัวเรื่อง การลักพาตัวในอวกาศ (Space Abduction) ดังตัวอย่างในแผนภาพที่ 18

1. การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาของรายวิชาอกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์แล้วแต่กรณี ด้วยการร่วมมือกันในหมู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ศึกษา Nietzger ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และผู้สอน เพื่อพิจารณาอย่างละเอียดว่าองค์ความรู้ที่ประสงค์จะจัดให้แก่ผู้เรียนนั้นได้แก่อะไรบ้างมีความต้องเด่น สดเดลล์ หรือ ชี้ช่อง อยู่ในรายวิชา กลุ่มวิชา หรือ กลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างไร แล้วกำหนดองค์รวมแห่งองค์ความรู้ที่ทึงประสงค์ไว้ให้ชัดเจนในรูปของหลักสูตร (ถ้าเป็นการบูรณาการหลักสูตร) หรือในรูปของหัวเรื่อง (ถ้าเป็นการบูรณาการการเรียนการสอน)

2. การเขียนหลักสูตรหรือแผนการสอน เมื่อคณะผู้กำหนดหลักสูตรสังเคราะห์องค์รวม แห่งองค์ความรู้ที่ประสงค์จะให้ปรากฏอยู่ในหลักสูตรเรียนร้อยแล้ว ก็จะเขียนหลักสูตรชั้นโดยใช้ เส้นทางการเดินเรื่อง (Topic Line) ซึ่ง Storyline Method เป็นกรอบในการเขียนแผนเดียวกันต่อไป ประสงค์จะบูรณาการการเรียนการสอน ก็จะให้เส้นทางการเดินเรื่อง (Topic Line) ของ สดอร์รีไลน์ เป็นกรอบในการเขียนด้วย โดยมีหัวเรื่อง เป็นเครื่องกำหนดเนื้อหา

3. การกำหนดเส้นทางการเดินเรื่องให้สดเดลล์ลงกับหลักสูตรหรือหัวเรื่อง การประเมินผล คือชั้นตอนสุดท้าย

จากชั้นตอนของสดอร์รีไลน์ ทั้ง 4 ขั้นตอนนั้น ทุกชั้นตอนมีความสำคัญมากตามดังนี้ ให้ชั้นตอนหนึ่งก็จะไม่สามารถดำเนินกันต่อไปได้อย่างมีประสิทธิผล นอกจากนี้ นักการศึกษา หลายท่าน เช่น จาคอบส์ (Jacobs, 1989) ชี้แจงใน อรทัย มูลคำ และคณะ, 2542 กล่าวถึงชั้นตอนการกำหนดเส้นทางการเดินเรื่องว่า ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลเริงหรือและการบรรยาย ไปตามลำดับเชื่อมโยงแต่ละองค์ประกอบ (Logical and Narrative Sequence) และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปตามเส้นทางการเดินเรื่อง (Topic Line) ซึ่งสืบเนื่องไปทีละองค์ นาร์ (Barr, 1988) ชี้แจงใน อรทัย มูลคำ และคณะ, 2542 กล่าวว่า ถ้าให้ สดอร์รีไลน์ ในการบูรณาการ การเรียนการสอน เส้นทางการเดินเรื่องจะต้องสดเดลล์ลงกับหัวเรื่องที่กำหนดไว้ และ อรทัย มูลคำ และคณะ, 2542 ได้กล่าวถึงชั้นตอนการประเมินผลว่า การประเมินผลที่นิยมใช้ควบคู่กับ ภาระการนักศึกษา ควรประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง

จากกล่าวโดยสรุปได้ว่า ชั้นตอนทั้ง 4 ขั้น ของสดอร์รีไลน์ นั้น จะมีความร้อยรัดเกี่ยวพันกัน ไม่ขาดตอนใดตอนหนึ่งจะทำให้เส้นทางการเดินเรื่องไม่สมบูรณ์

ลักษณะของเส้นทางการดำเนินเรื่อง (Topic Line)

การดำเนินเรื่องในสตอรี่ไลน์ นักการศึกษางานคนจะใช้คำว่า เส้นทางการเดินเรื่อง ซึ่งทั้ง 2 คำ มีความหมายเหมือนกันคือ หมายถึง การทำให้เกิดการเรียนการสอน คุณจะเป็นผู้ทั่วไป หรือสร้างสตอรี่ไลน์ และผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรมด้วยลักษณะสำคัญ ดังที่นักการศึกษาได้เสนอไว้ เช่น

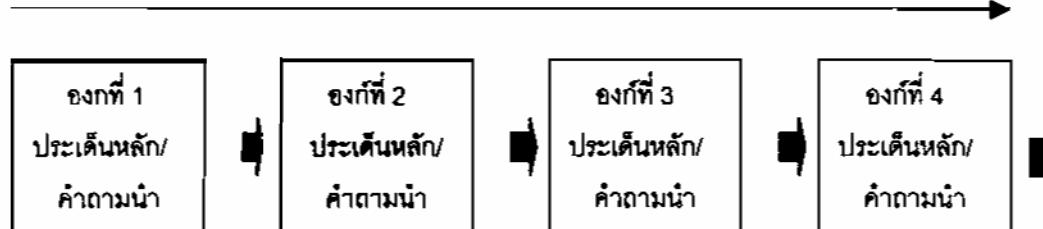
สตีฟ เบลล์ (Steve Bell, 1998) ข้างใน วลัย พานิช, 2542 ได้เสนอเส้นทางการเดินเรื่องไว้ดังนี้

1. มีเส้นทางเดินเรื่อง (Topic Line) ที่ดำเนินเรื่องอย่างมีเหตุผลและต้องมีการเรียงลำดับขั้นตอนที่ประกอบด้วยองค์ประกอบทั้ง 4 ของสตอรี่ไลน์
2. มีตัวคำถามหลัก (Key Question) เป็นตัวเชื่อมโยงแต่ละجزءที่ผู้เรียนต้องเกี่ยวข้องในการทำกิจกรรมต่าง ๆ
3. คำถานหลักแต่ละข้อเกี่ยวข้องกัน แต่ละตอนหรือจาก (Episode)
4. แต่ละจากเป็นสถานการณ์ที่ให้ผู้เรียนได้สืบค้นและหาคำตอบจากประสบการณ์โดยตรง
5. ผู้เรียนได้เรียนรู้และบรรลุความสำราญตามความแตกต่างของระดับศักยภาพของคนและทุกคนก็ต้องกลับมาตอบคำถานหลักเพื่อนำคำตอบใบจากอื่น ๆ ต่อไป

บาร์ (Bar, 1988) ข้างถัดไป, อรหัย มูลคำ และคณะ, 2542 ได้เสนอตัวอย่างการนarrนาการกรเรียนภาษาพูดอย่างให้หัวเรื่อง การลักพาตัวในอวกาศ (Space Abduction) ดังดัวอย่างในแผนภาพที่ 18

แผนภาพที่ 18

เส้นทางการเดินเรื่อง (Topic Line)

การลักพาตัวในอวกาศ (Space Abduction)

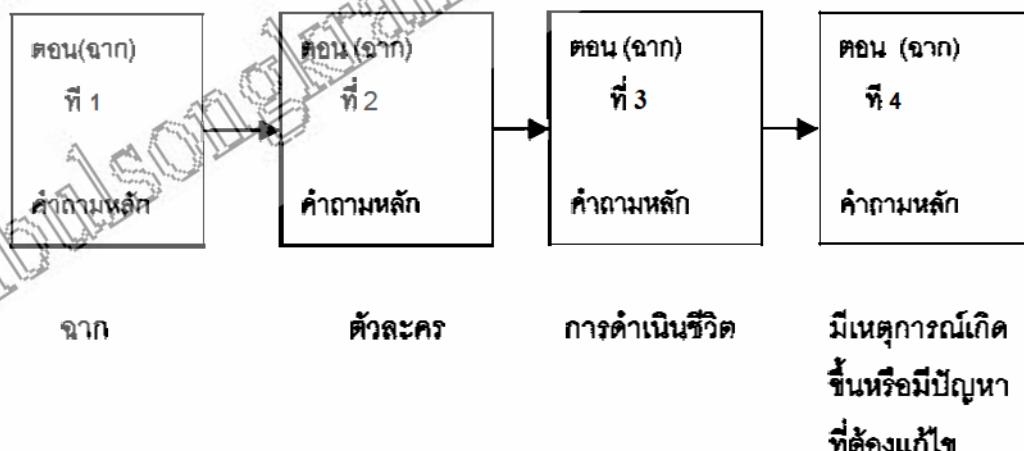

(Barr, 1988)

จากแผนภาพร่างต้นจะเห็นว่า เส้นทางการเดินเรื่อง (Topic Line) ประกอบด้วยเนื้อหาที่ สัมพันธ์กัน紧密 4 องค์คือ จาก ตัวละคร วิถีชีวิต และ เหตุการณ์ ในแต่ละองค์จะมี ประเด็นหลัก และ คำถามนำ จากรายวิชาต่าง ๆ ที่ผู้สอนเห็นว่าควรจะนำมานำเสนอในการ เรียนการสอนภาษาไทยทั้งนี้ ตัวอย่างร่างต้นแสดงให้ทราบว่า องค์ที่ 1 คือ จาก ประเด็นหลัก คือ ความต้องอื่น คำถามนำ คือ คำถามเกี่ยวกับความต้องอื่นโดยผู้สอนจะต้องถามนำเพื่อให้ผู้เรียน หาคำตอบ ความพยายามในการหาคำตอบของผู้เรียนนี้เองจะนำไปสู่เนื้อหาวิชาหรือคำตอบที่ผู้ สอนต้องการให้ผู้เรียนได้ทราบ หรือมีพฤติกรรมที่สามารถแสดงออก ตลอดจนมีทักษะในการนำ เสนอได้ รวม 9 องค์คือ ภาษาศาสตร์ หนังสือพิมพ์ บทความ วิทยาศาสตร์ การเดินทางใน ชีวิต ดวงดาว ระบบสุริยะ ภูมิศาสตร์ และ แผนที่ ในองค์ที่ 2 ซึ่งมีประเด็นหลักคือคุณลักษณะ กีฬาที่เข่นกัน สำหรับของการดำเนินการก็จะเลื่อนไปลงไปเรื่อยๆ กับองค์ที่ 1 จึงได้มาไว้แล้ว เมื่อผู้ สอนดำเนินการต่อเนื่องกันไปได้จนครบ 4 องค์ นั่นหมายความว่าองค์ความรู้ทั้งหมดที่ผู้สอน ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้สำเร็จเสร็จสิ้นลงแล้วภายใต้หัวเรื่องเดียวกันโดยสมบูรณ์แต่ผู้เรียน อาจจะยังคงมีความสนใจต่อไปได้ ในกรณีเช่นนี้ บาร์ (Bar, 1988) จึงได้กำหนดลูกศรต่อจาก องค์ที่ 4 ให้ด้วย หมายถึงการปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าต่อไป

วัลย พานิช, 2542 ได้เสนอ แผนผังเส้นทางการเดินเรื่อง (Topic Line) ตัดแปลงจาก แนวคิดของ Lan Barr (อ้างใน Steve Bell, 1998) ไว้ เช่นกัน ซึ่งมีลักษณะดังนี้

แผนภาพที่ 19 เส้นทางการเดินเรื่อง (Topic Line)

(วัลย พานิช, 2542 ตัดแปลงจาก Barr อ้างใน, Steve Bell, 1998)